

XX. ÉVFOLYAM
3. SZÁM

BUDAPEST, 1930
JANUÁR 20.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:

PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:

MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL : BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Pacifizmus.

Nemzetközi konferenciák idején visszhangzik a világ a béke, a leszerelés, a lefegyverzés és pacifizmus jelszavaitól. Az utóbbi hetekben is volt alkalmunk hallani őket bőven.

Nincs semmi új a nap alatt. A történelem minden korszakának megvoltak a maga jelszavai, amelyek jegyében az ember lelkesedett és küzdött, győzött vagy elvérzett, de kevés jelszó volt nem hamis, vagy legalább is nem az álmok világából való. Népboldogítóknak — jó- és rosszhiszeműekben — sohasem volt hiány, de nem volt hiány olyan államférfiakban sem, akik értettek hozzá, hogyan kell a maguk vagy nemzetük önző és éppen ezért visszataszító, ellenszenves politikáját a világ előtt emberségesnek, fennköltnek látszó jelszavak tetszetős mezébe takarni.

A világháború „győzőinek” háború utáni ilyen politikáját a pacifizmus mű-olajága takarja. A pacifistáknak az utóbbi években tapasztalt mozgulódásai messze túlhaladják a béke utáni vágyat, amely háborúk után — azok természetes reakciójaként — mindig jelentkezett. Lapjaik nap-nap mellett minden alkalmat felhasználnak arra, hogy nyíltan vagy burkoltan a militarizmus vádjával illessék a — legyőzötteket, de mindjárt „a világ békéjének biztosításáról” zengedeznek, vagy legalább is diszkréten hallgatnak, ha a „győző” államok hadseregeinek létszámáról vagy hadügyi költségvetéséről van szó.

Ez a propaganda a militarizmus fogalmát is természetesen a maga érdekei szerint csavargatja. A legyőzötteknél egy láda géppuskaalkatrész már a legdurvább militarizmus, a győzőknél egy újonnan felállított tankezred sem az. És Hoovernek az a megállapítása, hogy a haza védelméről való gondoskodás még nem militarizmus, ma még nem általános érvényű alapigazság, hanem — úgy gondolják, hogy természetesen — csak a „győzők” különös kiváltsága.

Az önzetlen békeszeretet nemességét senki sem vonja kétségbe; helyessége azonban csak addig kétségtelen, amíg emberekkel vet számot, nem földöntúli lényekkel és amíg nem felejt ki a számításából az emberiségnek éppen a béke szempontjából legjelentősebb erkölcsi tehertételét: az egoizmust.

Nemcsak az embernek, hanem a teremtes minden lényének önzőnek, egoistának kell lennie, különben elpusztul vagy nem érvényesül. Nem véletlen, hogy a természet éppen az egoizmus ösztönét fejleszt-

tette ki a legerősebben mindenütt, ahol életet teremtett: ezzel éppen úgy a létfenntartás nagy érdekét szolgálta, mint a fizikumnak, ösztönnek vagy értelemnek bármiféle más berendezkedésével. Ezt az ösztönt társadalomtudományi elméletekkel éppen úgy nem lehet kiirtani, mint ahogy nem lehet törvényt hozni arra, hogy az anya ne szeresse a gyermekét, vagy hogy valaki ne gyűlölje az ellenségét. Nincs a világon az az apostol, aki meg tudná akadályozni, hogy két ellentétes érdekű és ezen érdekeiért küzdő ember létezzék a földön: ugyan honnan meríthetne erőt arra, hogy ugyanezt nemzetekkel vagy az egész emberiséggel elérhesse?

A világtörténelem folyamán forradalmak sokszor separtak el kormányokat, amelyek visszaéltek a hatalommal vagy amelyek túlzott maradisággal felakarták tartóztatni az emberiség természetes fejlődését. A belső forradalmat egy bölcs, előrelátó és a korszakhoz alkalmazkodó kormány megelőzheti, de az eshetőségét éppen úgy nem tudja kiirtani, mint a viharét, a ragályét vagy az árvízét. Ha azonban így van, akkor mennyivel nehezebb, mennyivel lehetetlenebb kiirtani a világból a népek forradalmát, háborút, s mennyivel lehetetlenebb kitérni előle, ha az ellenfél háborút akar? Mert azt taian senki sem hiszi komolyan, hogy a lefegyverzés külső ténye — ha egyáltalán keresztülvihető is lenne — egyszeriben el fog tüntetni az emberiségből minden gyarlóságot, önzést és érdekhajhászást s csupa szeretetet fog ezek helyébe ültetni? Mintha bizony a verekedő ember kezéből csak a botot kellene kicsavarni, hogy soha többé ne verekedjék!

A világnak nem volt még olyan forradalma, a kommunistákat sem véve ki, amelynek — jutott legyen bármilyen jelszavakkal is uralomra — nem az lett volna az első dolga, hogy uralmának kifelé és befelé való biztosítására hadseregről gondoskodjék. Amelyik nem ezt tette, az csúfosan elbukott. A jelszavak csak addig hasznosak, amíg felelősség nélkül lehet azokat hangoztatni, de rögtön sutba kerülnek, mihelyt meg kellene őket valósítani. Mert az egyes ember pacifista lehet a maga személyes ügyeit illetően, azokért csak önmagának tartozik felelősséggel; de nem lehet a társadalom nevében, mert hatalom nélkül nem tudja garantálni az összességnek azokat az érdekeit, amelyeket veszélyeztet.

Ne tévesszenek meg tehát senkit a jelszavak, ha még oly hangosak és hangzatosak is. Mondjuk csak ki bátran, hogy nekünk igenis, erős hadseregre van szükségünk, mert mindaddig, amíg békeesség alatt egyesegyedül csak Trianon gyalázatának örökévalóságát szabad érteni, hát addig igenis — nem vagyunk pacifisták.

A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikk egyes rendelkezéseinek ismertetése.

Írta: dr. Valló József alezredes.

(Befejező közlemény.)

Gyakorlati közigazgatási vizsgára az bocsátandó, aki a megkívánt elméleti kiképzés megszerzése után a közigazgatási szolgálatban, vagy ebben és az alább felsorolt működési körökben együtt legalább háromévi gyakorlatot eltöltött, amelyből egy évet községi jegyző, félévet járási főszolgabíró és félévet alispán mellett kell eltöltenie. A törvényhatósági jogú és megyei város alkalmazottai gyakorlati idejük mindhárom évét a városi szolgálatban is eltölthetik. Gyakorlati közigazgatási vizsgára kell bocsátani azt is, aki gyakorlati idejének mindhárom évét, vagy annak egy részét valamely pénzügyi, vagy állami rendőrségi hatóság fogalmazási szakában töltötte el. Valamennyi alkalmazott gyakorlati idejéből egy évet bármelyik közigazgatási hatóságnál vagy a tisztügyészségnél, vagy a kir. kincstári jogügyi igazgatóságnál, vagy a közalapítványi kir. ügyigazgatóságnál, vagy a kir. ügyészségnél, vagy a kir. bíróságnál is eltölthet. Beszámítható egyévi tényleges ügyvédjelölti gyakorlat is stb.

A gyakorlati közigazgatási vizsga a közigazgatás valamennyi ágára egységes.

A belügyminiszter a közigazgatási fogalmazási tisztviselők továbbképzése céljából tanfolyamokat szervezhet, amelyeknek tanrendjét, helyét és idejét esetről-esetre rendelettel állapítja meg. A tovább-

képző tanfolyamok tartama évenként legfeljebb három hónapra terjedhet.

Az előbbi bekezdés rendelkezései alapján szervezett tanfolyamokra köteles minden vármegye és törvényhatósági jogú város évenként legalább két, vármegyei város évenként legalább egy tisztviselőjét kiküldeni, azokat a tanfolyam tartamára szabadságot és őket költségeik fedezése címén napi díjjal ellátni, valamint útiköltségeiket viselni.

I n d o k o k :

Nem szorul magyarázatra, hogy éppen a közigazgatásban, melynek szolgálatai teendői a mindennapi élet követelményeihez kell, hogy alkalmazkodjanak, szükséges a jogfejlődéssel lépést tartó továbbképzés. De indokolja a továbbképző tanfolyamok felállítását az is, hogy a vidéken elszórtan működő közigazgatási tisztviselők a továbbképzés eszközeivel nem rendelkezvén, legjobb akarat mellett sem tudják ismereteiket rendszeresen gyarapítani.

67. §. A már alkalmazásban levő tisztviselők képesítése.

A 65. §-ban megállapított elméleti kiképzés sem állásuk megtartására, sem további előrehaladásuk végett nem kívánható meg azoktól a tisztviselőktől, akik a jelen törvény hatálybalépése idejében a közigazgatási szolgálat fogalmazási szakában az 1883. I. t.-c. alapján követelhető elméleti képzettség birtokában tényleg alkalmazásban vannak, vagy e törvény hatálybalépése előtt alkalmazásban voltak.

68. §. A vármegyei és városi tisztviselők alkalmazása.

A törvényhatósági főorvost, levéltárost és al-

Orvhalászok.

Írta: Mahács Lajos százados.

Semmiség az egész, de ebből az ártatlan kis históriából nekem kedves emlékül maradt a híven szolgáló és mégis emberséges csendőr alakja. Ha él még az akkoriban férfikora delén járó Kovács örsvezető, most adom neki vissza azt a kézzsoritást, amivel ő engem, mint legénykét, valamikor kitüntettet.

Kisdiák voltam, vígan vakációztam. A Körös füzeiseiben s nádasaiban éltem boldog életet — a gyermek életét. Egy forró kánikulai napon szüleimnek valami fontos családi dologban hirtelenül át kellett kocsizniok a közeli faluba, engem nem vihettek magukkal s éppen akkor más senki sem volt a háznál. A kocsi gyorsan előállott, anyámnak csak annyi ideje volt, hogy lelkemre kösse, este zárjam be a házat, menjek át nagynénémekhez aludni.

Volt aztán aznap csavargás és lövöldözés a folyóparton! Flóbertem, csuzlim és az azóta hősihalált halt jó Komáromy Elemér kebelbarátom révén még egy tizenkettes szolgáti revolverem is volt. Mindezekhez bőszeges kavics,

zöldszilva — legjobb csuzlilőszer — és valóságos puska-poros munició. Cimborák persze akadtak. Csösz is volt néhány a környéken, akiket bosszanthattunk s így lakodalmi volt a boldogság. Uzsonnatájt már bele is fáradtam, a vadászattal meg voltam elégedve. Tucatnyi veréb, gébics, rengeteg béka, a villanytelep szivattyúházán az új bádoggömb, egy vizisikló és néhány kiskacsa került terítékre. És amire igazán büszke voltam — s nem tagadom, vagyok még ma is — egy vadkacsa. Valahogy elsütöttük az irdatlan revolvért a nádasban és egy boldogtalan vadkacsa — hogy, hogynem — nekiment a golyónak. A tollából ma is örök egyet, mert ennek a vadászsikernek sokat köszönhettem. Többek között a főmétási tisztséget s a velejáró megvesztegetéseket ceruza, radir s más effélék alakjában, hogy ne üssek nagyot a labdával. Nagy dolog volt ez...

Amikor a csavargásba belefáradt cimboráimat szélnek eresztettem s hatalmas kacsatáborunkat a nádasból kihajkurásztam, nekikészülődtem, hogy megyek át nagynénémekhez. Mert amúgy engedelmes fiú voltam.

Közbejött azonban Mojsza bácsi. A környék legöregebb halásza, aki éjszaka bújta legszívesebben a nádasokat, mert ilyenkor „mozgott” a hal. Ez bizony szabályszerű orvhalászat volt akkoriban, apám tiltott is a vele való barátkozástól. Ő azonban igen húzódott hozzám, mert holmi kis dohány mindig akadt a számára, ha szerét ejthettem.

— Hol vannak apádék? — szólt rám óvatosan a kerítésen át.

— Elkocsiztak a faluba, nagybátyámhoz.

— Nem jönél velem halászni?

— Halászni? Tyühü, de még mennyire megyek! — gondoltam. És beledobogott a szívem a közelgő gyönyörűség gondolatába, mert halászni mindennél jobban szerettem.

levéltárost, a járási orvosokat, a törvényhatósági jogú és vármegyei városi számvevőségek egész személyzetét és a vármegyei kezelő személyzet táját a főispán élethossziglan nevezi ki.

A törvényhatóság első tisztviselőjét (alispán, polgármester) a törvényhatósági kisgyűlés, a megyei város polgármesterét pedig a képviselőtestület tíz évre választja.

A közigazgatási gyakornokot — országos pályázat útján — a főispán nevezi ki és legalább két-évi kifogástalan szolgálat után ő erősíti meg állásában. A közigazgatási gyakornok megerősítéséig ideiglenes alkalmazott és őt a főispán szolgálatából bármikor felmentheti.

A közigazgatási gyakornokot a törvényhatóság első tisztviselője osztja be szolgálatára.

A vármegyének, a törvényhatósági jogú és a megyei városnak az 1—3. bekezdésben nem említett többi tisztviselőjét a törvényhatósági bizottság, illetőleg a képviselőtestület életfogytiglan választja.

I n d o k o k :

A vármegyei tisztviselő megélhetésének alapját biztosítani kell a gyakori választás esélyével szemben, hogy egzisztenciája ne váljék rövid időközökben kétségessé. Az életfogytiglan választás a tisztviselőre nézve azzal az előnnyel jár, hogy biztosítja állásának állandóságát és függetleníti őt a választóközönségtől. A tisztviselőnek nem kell hatévenként attól tartania, hogy kenyerét veszti, az ügyek intézésénél pedig sokkal függetlenebb azoknak a befolyásától, akiknek megválasztásánál döntő súlyuk van.

Az életfogytiglan választás ezenkívül megkíméli a vármegyei közéletet is az általános tisztújítástól.

tások izgalmától. Emellett nem csorbítja az önkormányzat hatáskörét, mert a törvényhatóság ezen túl is maga fogja megválasztani a tisztviselőit.

69. §. A vármegyei tisztviselők fizetési osztályokba sorolása.

Az alispán szolgálatát a VI. fizetési osztályban kezdi és háromévi alispáni szolgálat után az V. fizetési osztályba lép elő.

A vármegyei főjegyző, az árvaszéki elnök és a tiszti főügyész szolgálatát a VII. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött hat évi szolgálat után a VI. fizetési osztályba léptethető elő.

A főszolgabíró szolgálatát a VII. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilenc évi szolgálat után a VI. fizetési osztályba léptethető elő.

70. §. A vármegyei alkalmazottak illetményei.

A vármegyének a 69. §-ban említett tisztviselőit ugyanazok az illetmények illetik meg, amelyeket a mindenkor hatályos jogszabályok az ugyanazokba a fizetési osztályokba és fizetési fokozatokba sorozott állami tisztviselők részére megállapítanak.

A vármegye fizetési osztályokba nem sorolt alkalmazottait azok az illetmények illetik meg, amelyeket a mindenkor hatályos jogszabályok az ugyanazokba a csoportokba sorozott állami alkalmazottak részére megállapítanak.

Az 1. és 2. bekezdésben említett alkalmazottak fizetését (havidíját, havibérét), lakáspénzét, családi pótlékát és hadipótlékát az államkincstár viseli.

— Megyek, Mojsza bácsi, hogyne mennék! Apámék úgyse jönnek haza holnap délig.

Azt bölcsen elhaligattam, ámbár őt az se izgatta volna túlságosan, hogy aludni a nagynénémékhez kellene mennem.

Felpakoltam az elemózsiát, egy kis dohányt az öregnek, meleg kabátot éjszakára s igyekeztünk kifelé, a hidon túl, a nagy nyárfához. Ott legtöbb a hal. Amin én soha nem is csodálkoztam, hiszen azon a részen legszebb, legregényesebb a Körös partja. Akkor még azt hittem, hogy a halak is a parti tájak szerint válogatnak maguknak tanyát; később aztán rájöttem, hogy a nyárfa környékén dús, sekélyes vizű nádasok, sásbozótok és az iszapban gyökérző fűzbokrok vannak, ilyen helyen szívesen üt tanyát a ponty, csuka, harcsa s mindenfajta hal.

A szalonnasütés élvezete után megcsináltuk a halászó-fészket s én áhítattal eresztettem vízbe a hálót, a „pókot”, ahogy mifelénk mondják. Huzogattam, szürcsöltem a vizet, az öreg pedig pipázott...

Aki a körösmenti alkonyatot átélte, aki ismeri a nádas hangját, a folyó halk szavát s megérti a füzes szelíd szomorúságát, az nem vágyik természeti szépség és hangulat után a hegyek közé. Valaki egyszer azt mondta nekem, hogy az Alföld csak a részeg embernek való, mert nem lehet rajta elesni. Erre ugyan azt mondhatnám, hogy a hegyes vidék még jobb a részegeknek, mert ott meg van mibe kapaszkodni, de ilyen ingadozó alapon mégse lehet a hegy és a síkság vitáját eldönteni... mégis csak, — több ennél az Alföld! Én legalább egész lelkemmel a Körös szerelmese voltam. Egy alkonyati halászgatást pedig a mesebeli tündérkert gyönyörűségeivel se cseréltem volna fel. Hanem arra már az én gyermekkori paradicsomomban is rá kellett jönnöm, hogy nincsen öröm üröm nélkül. Azok az átkozott szúnyogok!

— Csípnek a szúnyogok, Mojsza bácsi.

— Csípd vissza őket! — tromfolt le az öreg ezerszer hallott jótanácsával.

Hallgattam. De tovább fészkelődtem, nagyokat vertem a meztelen lábszáramra s a fülemtöve tájára. Az öreg is látta, hogy itt komolyabb biztatásra van szükség, meg is adta, mondván:

— Most beótanak és a jövő nyáron már hiába csípnek, nem érzed majd.

— Igen, de engem már a tavaly nyáron is beoltottak és most mégis csípnek — válaszoltam elszontyolodva.

— Na, ha nagyon csípnek, nesze, itt egy darab avas szalonna, kend be magad, ettől elriadnak. Vagy pipázz, ha van pipád! — szólt és vigyorgott hozzám.

Ez a pipaügy vérig sértett s megfogadtam, hogy ha megesznek is a szúnyogok, nem szólok többet. De aztán mégis ráfanyalodtam az avas szalonnára. Bekentem magamat jó vastagon, a szemem szinte cuppogott a vastag zsírtakaró alatt, amint nagyokat pislogtam és hát, — az illata se volt egészen a rózsáé... A szúnyogok pedig úgy rajzoltak az avas szalonnára, mint legyek a mézre s az öreg Mojsza nagyokat kuncogott. Még ma se tudom, hogy ugratott-e az avas szalonnájával a vén kujon, avagy valóban komoly patikaszer az a szúnyogok ellen. Hogy én nem használtam többet, de nem is fogom, az bizonyos...

Hát csak szürcsöltük a vizet, többnyire én. Hallgattuk a nádas hangjait... ez most potyka volt, jó kilós... ott csuka sompolyog... ni, ott süllő vágott az apró halak nyüzsgésébe s ugrasztotta szét azokat... távolabb harcsa cuppog a sekély iszapban... a békák hangversenyre keltek, közberikkantgatott a nádveréb, belehegedült fojtott hangján a bölömbika s a tücsökszó fölé a Teremtő

72. §. Egyes tisztviselők mellékfoglalkozásai.

Községi (kis- és nagyközségi és megyei városi) előjáró és alkalmazott csak a képviselőtestület engedélyével foglalkozhat helyet a község területén működő nyilvános számadásra kötelezett vállalat igazgatóságában vagy felügyelőbizottságában. Az engedély, amelyet a képviselőtestület bármikor visszavonhat, csak a törvényhatósági kisgyűlés jóváhagyása és ezenfelül a belügyminiszter hozzájárulása után válik hatályossá.

73. §. Egyes vármegyei tisztviselők szolgálati beosztása.

A törvényhatósági bizottság a járási főszolgabírókat — a leadott szavazatok kétharmad többségével — más járás élére helyezheti át. Az áthelyezésre vonatkozó kérelmet csak a főszolgabíró, indítványt pedig csak a főispán vagy az alispán terjeszthetik a törvényhatósági bizottság közgyűlése elé.

A főispán a szolgabírókat — az alispán meghallgatásával — a járasokba beosztja és szükség esetében egyik járásból a másikba áthelyezheti.

Indokok:

A közigazgatás és közszolgálat érdekei igen gyakran megkövetelik, hogy egyes tisztviselők áthelyeztessenek. Vannak esetek, hogy a tisztviselő más beosztásban, vagy más székhelyen esetleg igen jó szolgálatot teljesítene, de éppen ott nem alkalmas az ügyek intézésére, ahova beosztása köti. Az ilyen áldatlan helyzetnek azután vagy a közszolgálat, vagy a tisztviselő vallotta kárát, mert olyan módot kerestek áliásából való eltávolítására, amely egyéni érdekeinek egyáltalában nem felelt meg.

A törvény megszünteti ezeket a nehézségeket, mert lehetővé teszi, hogy a törvényhatósági bizottság pl. a járási főszolgabírókat is más járás élére helyezheti át, de az áthelyezés csak közérdekből és teljesen megokolt esetekben következhetik be.

IV. RÉSZ. FEGYELMI ELJÁRÁS AZ ÖNKORMÁNYZATI TISZTVISELŐK ELLEN.

75. §. A törvényhatósági vagy községi tisztviselőre (a törvényhatósági fogalmazó- és kezelőszemélyzet, valamint a községi előjáróság, a kezelő- és segédszemélyzet tagja), na enyhébb beszámítású mulasztást vagy szabálytalanságot követ el, felügyelőhatóságának bármelyike rendbüntetést szabhat ki.

A rendbüntetés kiszabása előtt a tisztviselőt igazolásra kell felhívni és rendbüntetés kiadásának csak akkor van helye, ha a tisztviselő a megszabott határidő alatt magát szóval vagy írásban nem igazolja, vagy igazolása mentségül el nem fogadható.

Indokok:

A felettes hatóságok felügyeleti és ellenőrzési ügyköréből fakad az a kötelezettségük, hogy tisztviselők ellen felmerült panaszok felől tájékozódást szerezzenek s ott, ahol erre szükség van, szabályszerű vizsgálatot indítsanak.

A felügyelet legerősebb eszköze a fegyelmi eljárás. A fegyelmi eljárásnak — ellentétben a büntetőeljárással, — nem a megtorlás, hanem a közszolgálati érdekek biztosítása és az ezeknek megfelelő magatartására való reáakényszerítés a célja. A fegyelmi eljárás szabályai tehát olyanok

kirakta mennyboltjára legragyogóbb ékszereit, a csillagokat. Gyönyörű éjszakába hajtott az alkonyat...

Egyik-másik húzásnál megtorpantak a háló kávéi... puff... durr... belevágott a hálóba az áldozat. Ponty, süllő, harcsa akadt még akkoriban bőven. Közben újra átfönt, elzsongított bennünket az álmódó és mégis olyan szenvedélyesen izgalmas — halászhárakozás.

Egyszerre lépteket hallottam a hátam mögött. Tanyasi ember tartott hazafelé a gáton a városból. Nekem azonban a csendörök jutottak eszembe, mert azok is a töltésen szoktak végigmenni.

A csendörök! Nyári éjszakákon, amikor a napi munkától fáradt szüleim aludtak már s engem nyugtalan vágyak, kalandos utazások álomképei tüzeltek, amikor szűknek, nyomasztónak találtam a falakat, kiosontam a füzesbe és a nádasok közé, ahol minden oly biztonságos volt számomra, ahol a képzeletem szabadon kutathatta a titkokat a folyó sötét vizétől a csillagos égboltozatig; ahol nem kellett a detektivregények rémalakjaitól se tartanom, mert hisz csak egy fejes a vízbe, ott senki se fog meg engem, — víz alatt úszom át a folyót, ha szorul a kapca...

Ilyen éjszakákon megcsörrent néha valami a gáton. A hold két szuronyt csillogtatott s két kakastollat acélozott meg a sugarával. Csendörök voltak...

Sokat gondolkoztam róluk ilyenkor. Nem tudtam hova sorolni őket emberskatulyázó képzeletemben. A kicskacsaért örökösen és méltán aggodalmaskodó szomszédasszonytól egészen a tanítómig mindenkinek megvolt a maga helye, szerepe az életben, csak a csendörökét nem találtam. Próbáltam őket a csöszhöz hasonlítani, de éreztem, hogy annál sokkal többek, — király, az pedig csak egy van. A csösz és a király között nem voltak még akkor tekintélymérő fogalmaim. Apám egyszer, amikor a flóber-

temmel már nagyon sok galibát okoztam, azt mondotta nekem, hogy ha megegyeszer valami előfordul, szól a csendöröknek, azok megállnak, bezárnak és én akkor rovottmultú leszek. Csak a szomszédék Klárijától merem megkérdezni, hogy ki az a rovottmultú. Klári szerint a rovottmultúhoz soha senki nem megy feleségül, de ezt csak másnap mondta meg nekem, biztosan ő is az anyjától kérdezte meg. Éreztem, hogy a csendöröknek nagy hatalmuk van az emberek fölött, féltem hát tőlük nagyon. Klárral akkoriban jegyeztük el egymást újra, így volt is okom a rovottmultútól való rettegésre. Néha azonban azt láttam, hogy a csendörök barátságosan elbeszélgetnek az emberekkel, kezet is fognak velük s ez megzavart az ítéletemben. Szóval, nem tudtam a csendöröket megérteni, csak féltem tőlük.

Mojsza bácsi motoszkálása riasztott fel a csendörök körül kavargó gondolataimból. Egy kérdést meg is kockáztattam erről:

— Mojsza bácsi! Mi lenne, ha a csendörök meglátnának bennünket? Éjszaka nem szabad halászni...

Az öreget nagyon kellemetlenül érintette a kérdés, bizonyára maga is szurkolt a csendöröktől, de előttem tekintély okából nem mutatta. A kérdésemre se felelt egyenesen, hanem így:

— Hát aztán mi lenne, ha egy mázsás harcsa kerülne a hálódba?

— Nem tudom, mi lenne — feleltem s átszaladt a hideg a hátamon, mert halászhárakozás ide meg oda, a mázsás harcsa mégis csak elvinne engem hálóstól, mindeztől...

— No látod! Minek gondolsz arra, ami nem jó! Csak szüröcsölj! Valami szép darab kódorog erre, már régen lessem. Tán csuka lesz...

legyenek, hogy egyfelől a közszolgálat érdekeit biztosítsák, másfelől a tisztviselőket netáni túlkapások ellen megvédjék.

A fegyelmi eljárás előtt a rendbüntetés intézménye szerepel, hogy kisebb jelentőségű mulasztás vagy szabálytalanság esetében el lehessen kerülni a hosszadalmas fegyelmi eljárás megindítását.

76. §. A fegyelmi eljárás okai.

Fegyelmi eljárásnak van helye az ellen a törvényhatósági vagy községi tisztviselő ellen, aki:

1. megsérti, vagy hanyagul teljesíti hivatali kötelességét; vagy

2. a köztisztviselői állás tekintélyével össze nem férő magatartásával állásának vagy a tisztviselői karnak tekintélyét csorbítja, vagy a tiszteletre, vagy a bizalomra méltatlanná válik, vagy

3. korlátlan cselekvőképességének elvesztése, testi vagy szellemi erőinek fogyatkozása miatt; vagy egyéb okból hivatali állásának betöltésére alkalmatlanná lesz.

I n d o k o k :

A hivatali kötelesség lelkiismeretes teljesítése a tisztviselő legfontosabb feladata. Ennek a feladatnak akár szándékos, akár gondatlan megsértése fegyelmi vétségé minősül.

Másik oka a fegyelmi eljárás elrendelésének az, hogy ha a tisztviselő magatartásával állásának vagy a tisztviselői karnak tekintélyét csorbítja; pl. a tisztviselő közbotrányt okozó viselkedése, utcai verekezésben való részvétel, nyilvános részegkedés, nyilvánosan folytatott erkölcstelen életmód, közismert szavahihetetlenség, kártyaszenvedély, stb. Csorba eshetik a hivatali állás tekintélyén akkor is, ha a botrányos, vagy köztudat-

Morgott még magában valamit, az én fantáziámban pedig a csendörök helyét a mázsás harcsa foglalta el. Némi szorongással szürcsöltem tovább a lágy körösvízet. Meg is éheztem s az avas szalonna illata most már kevésbé kellemetlen érzéseket keltett bennem, mint a szűnyögműködés elején. El-elbóbiskoltam s az öreg halász pipája se parázslott már...

Éles csobbanás, zuhogó víztaposás és kapkodó prüsszkölés riasztott fel. Ösztönösen rántottam egyet a hálón s már láttam is magamat a mázsás harcsa hátán hálóval együtt Békés felé csónakázni. Tágrameredt szemem két hegyes tárgyon akadt meg, amelvek kiállottak vízből, felém tartottak s a szuszogás is felőlük jött. Ezek szuronyok, a csendörök úszva jönnek felénk, — most végünk van!

— Jönnek a csendörök! — súgtam oda Mojsza bácsinak, aki gombóccá zsugorodva lapult s hallgatott a vacskán. A két szurony pedig nagy robajjal és prüsszköléssel húzott felénk, még a Piki kutyám is rémülettől némán remegett a térdeim alatt. Egyszer, mérhetetlenül hosszú másodpercek multán, partot értek a szuronyok és közvetlen mellettünk hatalmas szökellésekkel iramodott tova egy — özbak. A gerlai erdő felé húzott át a folyón s én az agancsait néztem szuronyoknak...

Hát mégse csendörök! Örömben és a felszabadult szorongásomtól akkorát rikoltottam, hogy Mojsza bácsi vízbe ejtette a pipáját ijedtében. Persze erre is jött egy kis kavarodás...

Valahogy aztán megkerült a pipa és fogtuk tovább a halakat. Szebbnél-szebbeket. Én megfeledkeztem szűnyogról, őzről, csendörökről...

Aztán mégis eljöttek a csendörök. Akkor értek a fe-

szerű erkölcstelen életet nem a tisztviselő maga, hanem a vele közös háztartásban élő valamelyik családtagja folytatja.

A korlátlan cselekvőképesség elvesztése következik a tisztviselő hibájából, pl. csődbejutás, vagy tékozlás miatti gondnokság alá helyezés, stb. következtében, de bekövetkezik a tisztviselő hibáján kívül, testi erőinek fogyatkozásából, pl. ha elveszti szemévelágát, vagy végül szellemi erőinek megfogyatkozásából, aminő pl. az elmebetegség és az elmeengedőség sokféle faja; végül más okból, pl. ha ragályos, vagy olyan undorító betegségben szenved, amely miatt a közszolgálatban nem hagyható meg.

78. §. Fegyelmi eljárás elrendelésére jogosultak.

A fegyelmi eljárást elrendelheti:

1. a törvényhatósági tisztviselők, még pedig: a vármegye alispánja, főjegyzője, árvaszéki elnöke, t. főügyésze és t. főorvosa, továbbá a törvényhatósági jogú város polgármestere, főjegyzője, tanácsnoki, árvaszéki elnöke, t. főügyésze és t. főorvosa ellen: a közigazgatási bizottság, a kisgyűlés, a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a belügyminiszter és — a tárcája körébe eső ügyekben, a belügyminiszterrel egyetértve — az illető szakminiszter; a vármegye és törvényhatósági jogú város többi tisztviselője ellen a felsoroltakon kívül a főispán és a törvényhatóság első tisztviselője is;

2. a vármegyei város polgármestere, főjegyzője, tanácsnoki és ügyésze ellen: a képviselőtestület, az alispán, a közigazgatási bizottság, a kisgyűlés a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a főispán és a belügyminiszter; a megyei város

jünk fölé, amikor újra hal zakatolt a hálóban. Még hozzá nagy hal. Nagyokat zúgott a víz a csapásai nyomán, harogott, visszhangzott a nádas a zenebonától. Ebben a pillanatban hallottam meg a lépteket és a szavakat:

— Fürdik valaki.

— Dehogyan fürdik! Ki megy a nádasba fürödni éjjel után?! Vízipatkány, vagy valami nagyobb viziszarvas, talán kintrekedt kacsá vesződik a vizen, vagy talán harcsa zavarássza a kishalakat...

— Várj csak! Most megint hallom. Álljunk meg egy kicsit!

Ebből a megállásból lett a baj. Hátrapislogtam s amikor megláttam a csendöröket, majd elszédültem ijedtében. Most aztán itt van a rovott mult, — szepegtem. Bezárnak, kicsapnak, Klári nem lesz a feleségem s elvonult előttem egész sötét jövődöm. A hálót azonban nem engedtem le. Pedig ha leengedem, a hal vígan elmenekül, megszűnik a lárma s a csendörök talán továbbmentek volna. Az igazi halász azonban a fejét harapja le inkább, mintsem hálóra került halat eresszen vissza a vízbe. Egész életében ezt az egy halat siratná, még ha mázsaszámra kárpótolná is érte a halászszerencse. Mojsza bácsi is ezen a nézetten lehetett, mert egyre bökdösött, hogy csak tartsam a hálót...

Le is csalogattuk így a csendöröket a gátról. Már a füzesben törtettek felénk. Piki kutyám elvakkantotta magát, véglegesen elárulva bennünket.

— A fene vitte volna el a kutyádat! — sziszegte Mojsza bácsi.

Felhangzott a csendörök szava:

— Ki az ott?!

— Kiáltsd, hogy én! — mordult rám félelmetes suttogással Mojsza bácsi.

többi tisztviselője ellen a felsoroltakon kívül a polgármester is;

3. kis- és nagyközségek alkalmazottai ellen: a járási főszolgabíró, az alispán, a közigazgatási bizottság, a kisgyűlés, a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a főispán és belügyminiszter.

Fegyelmi eljárást elrendelő határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

99. §. Hatálybalépés, végrehajtás.

1. Ennek a törvénynek I., III. és V. részében foglalt rendelkezések a törvény kihirdetése napján lépnek hatályba;

2. A törvény II. és IV. részében foglalt rendelkezéseket a belügyminiszter az ország egész területére egyidőben rendelettel lépteti életbe, mihelyt a törvény alapján létesítendő új szervezetek megalkakulnak. Az életbeléptetett rendelkezéseket alkalmazni kell az akkor már folyamatban levő közigazgatási ügyekben is.

I n d o k o k :

A törvény I. része az önkormányzati testületek újjászervezéséről, a III. rész a közigazgatási tisztviselők és egyéb alkalmazottak személyi és szolgálati viszonyaira vonatkozó rendelkezésekről, az V. rész pedig a vegyes és életbeléptető rendelkezésekről szól. A törvény ezen része 1929. évi június hó 29-én az Országos Törvénytárban történt kihirdetésekor lépett életbe.

A törvény többi részeit és pedig a jogorvoslatok eljárási szabályairól szóló II. részt és a fegyelmi eljárást szabályozó IV. részt a belügyminiszter úr rendelettel fogja életbeléptetni.*

* A rendelet e tárgyban időközben megjelent (Belügyi Közlöny 2/1930. sz.). — Szerk.

Kábultan engedelmeskedtem:

— Mojsza bácsi! — hangzott a kiáltásom vékonyan, sírósan.

— Nem én, hanem te! Mondd csak azt, hogy — én! — sziszegte újra fülembe az öreg.

Most már megértettem s újra elsírtam magamat:

— Én!

— Mit csinálsz ott? Gyere elő a nádasból!

— Kiáltsd, hogy a kutyádat fürösztöd, de már mész is! — súgta az öreg.

Nem tudtam, mit akar ezzel, de engedelmeskedtem neki. A következő pillanatban pedig az öreg a Pikit jól bemártogatta a vízbe s a prűszkölő, csaholó kutyát a karjaimba nyomta.

— Eredj elibük! Mondd azt, hogy a Zsiros-tanyáról vagy, melege volt a kutyádnak, ... féltél, hogy megvész, azért hoztad le fürösztetni.

Kánikulai meleg éjszaka volt ugyan, de azért éreztem, hogy Mojsza bácsi most nagy számárságot mondott. De már gépiesen tettem azt, amit az öreg parancsolt. Magamhoz ölelve a kutyát, áttörtem a nádason és futva csetlettem-botlottam a csendőrök felé.

Megálltam előttük s csak annyit bírtam remegve mondani:

— Fürösztöttem... a Pikit...

— Hogy hívnak? — hangzott a kérdés.

Megmondtam.

— Hol laktok?

Ezt is elhebegtem.

— Hogy kerülsz te ide?

— A Zsiros-tanyáról... — szepegtem.

— Hát a Zsiros-tanyára hogy kerültél?

— A Mojsza bácsi mondta, hogy a Zsiros-tanyáról...

A lemintázás a kriminalisztika szolgálatában.

Írta: Dr. Schranz Dénes.

(A budapesti kir. magy. Pázmány Péter tudományegyetem törvényszéki orvostani intézetéből. Igazgató: Dr. Kenyeres Balázs egyet. ny. r. tanár.)

A nyomozóhatóságoknak nagy nehézségekkel kell megküzdenniök, ha valahol ismeretlen holttestet vagy csak egyes testrészeket találnak s ki kell deríteniök, hogy ki volt az illető, akinek a testét vagy a testrészeit megtalálták. Különösen akkor nehéz a kérdés, ha a holttesten, főleg pedig az arcon torzító sérülések vannak, vagy ha a rothadásnak olyan fokán van a hulla, hogy a nagyfokú puffadtság miatt nem ismerhető fel. Ilyen esetekben szoktak a holttest rendbehozásával, a sérülések kiigazításával, a szemgolyóba fecskendezéssel, üvegszem behelyezésével, paraffin befecskendezésével és a holttest felöltöztetésével kísérletet tenni. Az ilyen holttest-toilette után azután fényképfelvételek körözésével igyekszik a hatóság a személyazonosságot megállapítani. Mindezen eljárások azonban gyakran nem vezetnek célhoz, a fáradságos munka nem hozza meg gyümölcsét s ha a fogazatból, ruházatból vagy egyéb jelekből nem sikerül megállapítani az illető kilétét, akkor az rendszerint örökre reitve is marad.

Többhónapos tanulmányutam alkalmával sikerült a bécsi Erkennungsamton egy újfajta eljárást megismernem és elsajátítanom, amely Ausztriában és Németországban már alkalmazást is nyer a kriminalisztikában. E módszer lényege a lemintázat (mouflage = mulázs) készítés, de nem a régi, hanem egészen új anyagokkal és technikával, melyeket Poller dr. hosszú kísérletezés után állított elő.

— A Mojsza bácsi? Hát ti halásztok?!

Mintha villámcsapás sujtott volna rám, erre a kérdésre már nem bírtam választ adni. Lenyűgözött a sokszor megcsodált, kiismerhetetlen kakastollas férfiak közvetlen közelsége, szívem a torkomban vert és rettenetes szégyenérzet gyötört, hogy — hazudtam. A csendőröknek hazudtam...

Minden erőmmel magamhoz öleltem a kutyámat, azután eszméletlenül terültem el a magas fűben. Még arra emlékszem homályosan, hogy erős karok ragadtak fel és vittek valami ismeretlen, lázas, kavargó világba. És a kutyám vonyítása nyilalt bele egy pillanatra a kábuló öntudatomba.

Hét napig mázsás harcsákkal, őzbakokkal és csendőrökkel viaskodtam. Lázas szótáramban a rovottmultú szó is sűrűn szerepelt Klári nevével együtt. Később mondtam el anyám, hogy apám akkoriban meg-megcsóválta a fejét s megfogadta, hogy nem biztat többé ilyen reménységekkel. De mikor felgyógvultam s előlről kezdtem a vidám életet, apám mégis csak meg-megemléltette előttem a rovott mult rózsás kilátásait, én akkor már nem törődtem ezzel, mert Klárral az eljegyzést harmadszor s most már igazán felbontottam.

Az éjszakai halászat végét egy délután Mojsza bácsi beszélte el nekem.

— Elájultál, úgy hozlak le a csendőrök a vízhez. Mindennel élesztgettek, de te csak hánykolódtál és sikoltotál. Derék két ember volt, annyi szent! Nagyon sajnáltak téged, féltek, hogy nagy bajod lesz. Az örsvezető még könnyezett is, hogy egy gyermeket így meg tudott riasztani, pedig nem is akarta. Úgy meg volt illetődve, hogy én akár el is szelelhettem volna. Pedig a Piki alaposan

Tapasztalat szerint a moulage sokkal inkább biztosítja a felismerést, mint a fénykép. Az 1927. évi június hó 15-től 17-ig tartó bécsi zavargások idején három ismeretlen fiatalember holttestét találták az igazságügyi palota körül. Minthogy a halottakat el kellett temetni, az agnoszkálás pedig a zavaros időkre való tekintettel veszedelmes volt, a temetés előtt lefényképezték azokat és az alább ismertetendő eljárással moulaget is készítettek róluk. Az egyik fiatalember arca egészen puffadt és kékesfekete volt s így a fénykép természetesen egészen felismerhetetlen, sötét és eltorzult képet adott; ezzel szemben a moulage-anyag, világos színű lévén, természetes színekkel befestve jól felismerhetővé tette az illetőt. Az eltemetés után a hozzátartozók a fényképről egyáltalában nem ismerték fel a zavargások idején eltűnt rokonukat, a maszk megtekintése után azonban azonnal sikerült a kilétét megállapítani. Hasonlóképpen agnoszkálták a másik két férfit is, akik közül az egyiknek a homlokán egy kardcsapástól származó és a mélybe hatoló sérülés volt. Ezt a sérülést, ha a temetés nem lett volna sürgős, holttest-toilette útján korrigálni lehetett volna, erre azonban nem volt idő. A korrekciót tehát a maszkon végezték el s a befestés után, minthogy a sérülésnek nyoma sem volt, jól fel tudták azt a hozzátartozók ismerni. Egy másik esetben, a múlt év nyarán, a Bécs melletti lainzi állatkertben meggyilkolt nőről készítettek maszkot s a körösvényekbe a már rekonstruált maszkról készített kényképfelvételek kerültek. Csak ily módon, valamint a fogazatáról sikerült megállapítani, hogy a meggyilkolt nő Schäftner Katalin volt.

*

A helyreállítás a Poller-féle eliárással nem nehéz, mert az anyagok jól megmunkálhatók s megfelelő módon befesthetők. Azt, hogy a színezés minél jobban megközelítse a valóságot, elérhetjük azzal, hogy a be-

belemart a csuklójába... Velem addig nem törődtek, amíg téged a Zsiros-tanyában le nem fektettek. Utána aztán volt haddel-hadd! Vissza kellett eresztetni a sok halat... volt pedig közte ötkilós csuka is... haj, haj... kár volt... Meg — miattad is kaptam!

Túlságosan nem sajnáltam az öregot az ötkilós csukáért, mert azt már tudtam, hogy az elugrott vagy eleresztett hal a halászelemezeten súlyának átlag a tízszeresére emelkedik. Jó félkilós azért lehetett az a csuka, amin én emlékszem rá..

— Hát aztán még mit csináltak magával, Mojsza bácsi?

— Mit? hát feljelentettek... Kaptam a szolgabíró úrtól. De azért már nincs baj.

Nagyobbacska diák voltam már, amikor egy délutáni halászatnál megállott csendesen a hátam mögött egy csendőrijárőr. Vezetője Kovács örsvezető, akitől én egyszer halálraíjedtem. Megszólított:

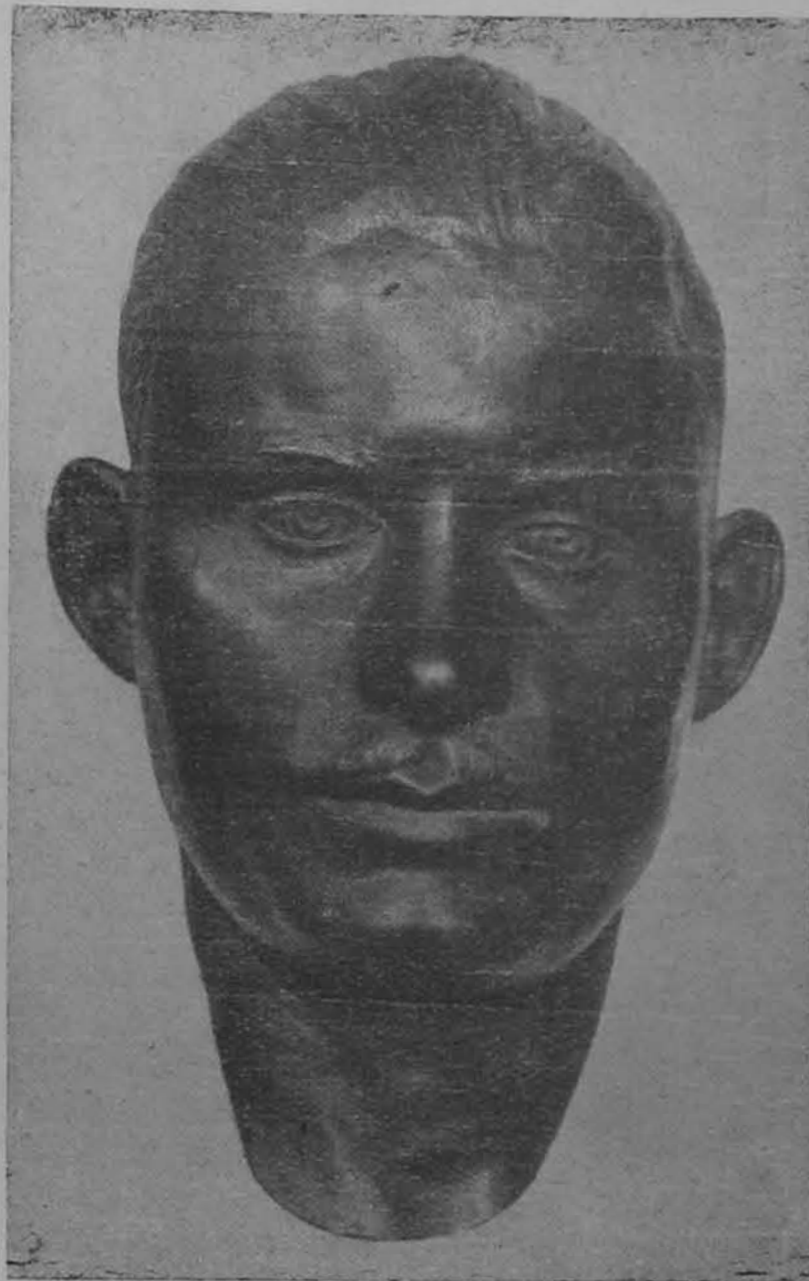
— Hogy vagyunk a mázsás harcsával, fiatalúr?

— Még csak kilós se akad, örsvezető úr!

És derűs tekintettel szorítottam meg a felém nyujtott kezét. Azt a kezét, amelyik összeroskadt gyermektestemet karjára emelte azon a zürzavaros éjszakán... És meleg tekintettel néztem a szemébe, melyből a gyermek ijedt vergődése könnyeket tudott kisajtolni.

*

Amikor hazavetődöm,* felkeresem az öreg nyárfát, a nádast s a fűzest. A töltésen néha léptek hangzanak fel s ha kakastollat csillogtatnak meg a hold sugarai, újra a kisfiúnak érzem magamat... Egy fűzfa tövéből elkísérem őket tekintetemmel, míg csak a holdas éjszaka ezüsthátába nem burkolja alakjukat... és velük borul ködbe a gyermekkorom is...

Lemintázott fej (bronzszínnre festve).

festést nemcsak kívülről végezzük, hanem mint a viasz-moulageoknál, belülről is, még pedig oly módon, hogy az egyes színes pozitív rétegeket egymás alá kenjük, s így a moulagenak áttünőséget kölcsönözve, azt a valósághoz igen hasonlóvá tehetjük.

A negatív anyag, melyet Poller „Negocoll”-nak nevezett el, reversibilis hydrocolloid, mely a kereskedelembe megdarált állapotban kerül s több-kevesebb víz hozzáadása után felfőzendő. A főtt Negocoll víztartalmától függően hígabb vagy sűrűbb kenőcs, melyet kézzel, ecsettel, spatulával vagy fecskendővel lehet meleg állapotban a mintázandó felületre kenni vagy fecskendezni. Az anyag a legfinomabb résekbe is behatol, nem folyik le, hamar lehül és félig rugalmas állapotban megmerevedik. A felkenésre legalkalmasabb hőmérsék 35—45 Celsius s éppen ezen oknál fogva az anyag élő egyén mintázására is alkalmas, mert nem égeti meg a bőrt. A lenyomat az illető felületnek a legpontosabb képét adja vissza: a bőr pórusai, papilláris vonalak, finom hegek, apró felületes elváltozások teljes hűséggel és részletességgel jelennek meg a negatívon. Nagv előnye a Negocollnak a rugalmassága, mely lehetővé teszi, hogy a negatív egészben és épen választható le az eredetiről, anélkül, hogy a bemélyedésekbe nyomuló darabkái leföredeznének. Ha ez kivételesen megtörténik is, a letört darabkák finom tűkkel ismét a helyükre rögzíthetők. Egy másik előnye az eliárással az, hogy egyszerre lehet vele nagy darabokat leönteni, a tárgvat nem szennyezi be, a szőröket nem tépi ki s a felületet nem kell bezsírozni, hogy a negatív hozzá ne tapadjon, így a kapott kép nem lesz elmosódott, mert a zsír, ha vékonyan alkalmazzuk is, mégis csak eltömi az apró bemélyedéseket.

Lemintázott koponyalelet.

A Negocoll igen drága, mégis gazdaságos, mert úgyszólván mindig felfőzhető és újra meg újra alkalmazható a negatívkészítéshez. Fontos az is, hogy a kész negatívumot a pozitívum készítése előtt nem kell kezelni, hanem a pozitív anyagot: Hominitet és Celeritet — melyek igen különféle összeállításban és színben kerülnek forgalomba — azonnal bele lehet önteni, illetőleg ecsettel bele lehet kenni. Az eljárás újabb haladást jelent a moulage-készítés terén, mert ezáltal pl. egy egész emberi testet is le tudunk mintázni részletekben és a részletformák kikenése után összeilleszthetjük azokat, elkerülve mindazon nehézségeket, melyek ilyen nagy tárgyak kiöntése alkalmával szoktak előfordulni. Ha a pozitív anyaghoz kevés folyékony Hominitet adunk, ezáltal napokig hajlékonyá tettük azt, ami azért előnyös, mert néhány napba is beletelik, míg egy egész testet lemintázunk, a merevvé vált részformák összeillesztése pedig nehézségbe ütköznék. Előny az is, hogy ha a negatív egy része rosszul sikerül, a megfelelő darab kivágható, újra mintázható s nem kell az egész formázást elülről kezdeni, ami óriási időmegtakarítást jelent. Minthogy ezen eljárás segítségével a legkomplikáltabb mélyedésekbe — mint amilyen pl. egy félig ökölbe szorított kéz, a koponya alapja kívülről — is be tudunk hatolni, nem kell azokat olyan apró részletformákban mintázni, mint a gipsznél, mert a rugalmas részformák egymástól elég könnyen elkülöníthetők s ez is rengeteg időmegtakarítást jelent. Mindezen előnyök mellé csatlakozik, hogy az eljárás igen egyszerű, minden különleges előképzettség nélkül, könnyen elsajátítható; a tökéletes mintázás csupán gyakorlat dolga.

De nemcsak a fenti esetekben lehet segítségünkre a Poller-féle moulage-készítés, hanem bűnjelek, hóban, homokban stb. levő nyomok rögzítésére, foglalkozási betegségek ábrázolására és a daktiloszkópiában is. A helyszíni szemle alkalmával, midőn olyan nyomokat, bűnjeleket akarunk rögzíteni, melyeknek megőrzése úgyszólván lehetetlen, vagy legalább is nagy nehézségekbe ütközik, nagy segítségünkre lehet ez az eljárás.

Igy pl. megfűrt páncélszekrényről, helyükről nehezen elmozdítható tárgyakról, vagy olyan értékes tárgyakról készíthetünk másolatot, melyeknek megsértése a nyomnak kivágása következtében nagy kárt jelentene. Megkönnyíti az eljárást az, hogy a pozitív anyagoknak: a Hominitnek és Celeritnek igen sok változata van, melyek fém, fa, kő, bőr, stb. utánzására alkalmasak s be is festhetők. Felhasználható ezen eljárás a foglalkozás következtében a kézen mutatkozó elváltozások rögzítésére, lemintázására, ami megkönnyíti a személyazonosság megállapítását is. Sőt a daktiloszkópiában is hasznunkra lehet Poller módszere, mert a rajzolatot igen pontosan adja vissza, úgy a negatívum, mint a pozitívum: a papilláris vonalak jól tanulmányozhatók és a pozitívumról bármikor újjlenyomat is készíthető.

Az eddigi eljárások nyitott szemrés mellett nem voltak alkalmazhatók, a Negocollal azonban nyitottszemű egyénen is lehet mintázásokat végezni s újabban a bécsi rendőrség a tipusos bűnözőkről készített ilyen maszkokat. A pozitív anyagok olvadási pontja 150 Celsius körül mozog és ezért az elkészített minták megőrzése még a nagy meleg idején sem okoz gondot, míg a viaszfigurákat — melyek különben is természetellenes színűek, a szörzet, a haj mesterségesen van hozzájuk illesztve s a laikusok körében visszatetszést keltenek — hűvös helyen kell tartani.

A bécsi rendőrségnek külön moulage-osztálya van, melynek vezetője maga Poller dr. s feladatát képezik a fentebb említett eljárások. Az osztály múzeuma máris igen szép gyűjteménnyel rendelkezik s nem hagyható megemlítés nélkül az a sorozat, amelyet a különböző emberi fülekből állítottak össze s mintáztak le a vázolt eljárás segítségével.

Sajnos, ezen anyagokat s a hozzávaló eszközöket csak külföldön lehet beszerezni s ezenkívül igen drágák is, ami a mai nehéz gazdasági viszonyok között alkalmazhatóságukat igen megnehezíti. A súlyos gazdasági helyzet ellenére is sikerült azonban a budapesti kir. magy. Pázmány Péter tudományegyetem törvényszéki orvostani intézetének a legszükségesebb felszerelést beszereznie, úgy, hogy ha a szükséges fedezet rendelkezésre fog állni, az intézet ezeket a mintázásokat is fel szándékozik venni a munkaprogramjába.

A Poller-féle eljárást Magyarországon eddig még sem a kriminalisztikában, sem egyebütt nem alkalmazták. Tudomásom szerint a törvényszéki orvostani intézeten kívül a most felállított csendőrségi nyomozóalakulatok az elsők, amelyek ezzel a modern kriminalisztikai segédeszközzel elláttatnak.

A cikkemben közölt ábrák Poller-féle eljárással készített moulage-okat mutatnak be s a törvényszéki orvostani intézetben megtekinthetők.

Az ész erő, s így az ész boldogság.

A véletlen, mely igen sokban látszik legelső rúgó s indító oknak lenni, — úgy áll az emberi fohoz, mint a földben lévő arany a bányászhoz, vagy hogy többet mondjak, az országúton fekvő gyűrű az utazóhoz; kiáso vagy felvevő nélkül egyik sem ér semmit: az arany fűl gyomrában marad örökké, a gyűrű sárba tipratik.

A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma.

(Széchenyi.)

KATONAI ISMERETEK.

Egy megtámadott csendőrlaktanya segítségére kirendelt örs magatartása

írta: dr. vitéz Damasy Farkas őrnagy.

(Befejező közlemény.)

Feladat: Egy megtámadott laktanya segítségére kirendelt örs magatartása.

Feltevés: „X” község laktanyáját fegyveres ellenszögölők megtámadták, az örs legénysége a laktanyát eltorlaszolta. A megtámadott örs előzőleg az ellenszögölőkkel a község szegélyén tűzharcot folytatott, a túlerő elől azonban kénytelen volt visszavonulni. A szomszéd örsöket segélynyújtásra küldönc útján felkérte.

Idő: Január hónap 11 óra 30 perc.

Az örs létszáma: 9 fő, ebből 1 fő szaba ságon, 1 fő kórházban, marad 7 fő, ebből 3 nő.

Örsparancsnok elhatározása: A legénységet riadóztatni s a legrövidebb idő alatt a megtámadott örs segélyére sietni.

Terv: A nőket a napos útján a laktanyába bevonultatni, a nőtlenek azonnal rendelkezésre állanak. Megbízható, puskával rendelkező polgári egyéneket bevonni.

Végrehajtás, parancs: „Riadó!” „A” ... napos értesítse a nőket. Fogantatás közben polgári egyének útján értesítse „A”, „B”, „C”, „D” és „E”-t, hogy fegyveresen azonnal jöjjenek a laktanyába. Végeztem!”

Megjegyzés: Az örsparancsnok intézkedésében polgári egyének bevonásával tervezi a megtámadott örsnek való segélynyújtást. Felmerül a kérdés, hogy vajjon ezek a polgári egyének jogosítva vannak-e ily esetben a fegyverhasználatra?

Az 1878. évi V. t.-c. (Btkv.) 79. §-a szerint jogos védelem az, mely akár a megtámadottnak, akár másnak személye, vagy vagyona ellen intézett, vagy azt fenyegető jogtalan és közvetlen megtámadásnak elhárítására szükséges.

Feltevésünk szerint a fegyveres ellenszögölők a laktanyát megtámadták, sőt előzőleg az örs legénységével tűzharcot is folytattak, tehát a csendőröknek nemcsak vagyona, hanem személye is jogtalan és közvetlen megtámadásnak van kitéve, ez esetben tehát a jogos védelem bármely polgári egyént megilleti. Természetesen, ha az említettek megtámadott örs segélyére bevonatva a helyszínére érnek s a közvetlen megtámadtatás veszélyét nem látják fennforogni, fegyverhasználattal nem élhetnek. A jogtalan megtámadtatás kérdése miatt aggályuk nem lehet, mert ha a csendőrörsöt fegyveres ellenszögölők támadják meg, ez a támadás csak jogtalan lehet.

Helyzet: A riadó után a 7 fő csendőr rövidesen együtt van s 4 fő polgári egyén vadászfegyverrel az örsre bevonult. Összesen tehát 11 főből áll az örs legénysége s

így 2 félraj állítható össze és pedig keverve a polgári egyénekkal a lövészfélraj és a rohamfélraj.

Örsparancsnok a tartaléklőszert és a sebkötözőcsomagot kiosztja s ez utóbbival a 4 polgári egyént is ellátja.

Megjegyzés: A megtámadott örsnek gyors segélyre van szüksége s így idővesztés nélkül kell elindulni. Ha az örs legénysége kerékpárral rendelkezik, ez nagy időnyerést jelent, ha előfogatot rendel, amíg azt kirendelik s az felkészülve az örs elé érkezik, sok idő kárba vész. Ha a községben uradalom van, az intéző telefonkérésre bizonyára szívesen rendelkezésre bocsát egy kocsit s ezzel hamarabb indulhatnak el, mint az előfogattal.

Elhatározás, terv: Előfogatot megrendelni azzal, hogy ha felkészül, ügetésben induljon el „...” község felé vezető úton, mert a csendőrök már gyalogmenetben elindultak.

Az örs legénységével gyalogmenetben elindulni s ha a kirendelt előfogat utóléri, a további utat kocsin, ha pedig útközben alkalmas üres kocsival találkoznak, azon fogják folytatni.

Végrehajtás, parancs: Helyzetismertetés és töltés után:

„Ütközetmenet!-ra. „A” és „B” velem gyalogél. A raj többi részét „...” th. 50 m. távkozra a gyalogél után vezeti. Oldalbiztosítástól egyelőre eltekintek, azonban a jobboldalt megfigyeli „C”, a baloldalt „D” „E” figyel időnként hátra. Végeztem! Gyalogél indulj!”

Helyzet: Fenti biztosított menetben halad a raj, közben egy oly községen kell keresztülhaladnia, melynek lakossága nem teljesen megbízható s így esetleges támadástól tartani lehet.

Örsparancsnok elhatározása: Minthogy a községekben a támadás rendszerint kerítések, ablakok, padlások stb. mögül szokott előfordulni, a községen keresztül a rajt oly alakzatban kell vezetni, hogy bármely irányból jöhető hirtelen támadással szemben a harcot azonnal felvehesse.

Terv: Tagozni a rajt úgy, hogy egyrésze előre, másik része jobbra és balra, bármely pillanatban tüzelhessen, egy részének tartalékban tartásával bármely oldalról jövő támadás esetén közbeléphessen.

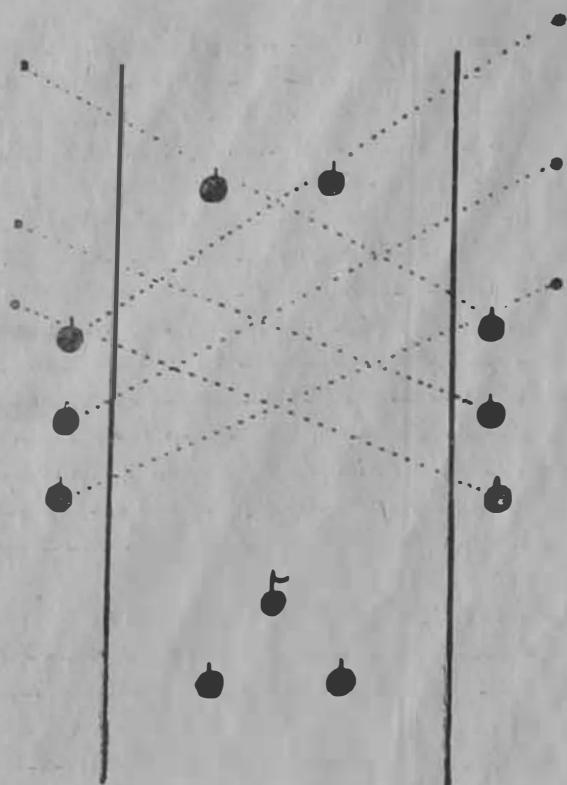
Megjegyzés: A Gy. Gy. Sz. 2. f. megfelelő pontjai meghatározzák a raj zárt- és harcalakzatait, azonban az 1. f. 30. p. utolsó bekezdése szerint harcrendben a szabályzatban meg nem említett, de a viszonyok megkövetelte minden más alakzatot és alakzatváltoztatást is elrendelhetünk. A Gy. Gy. Sz. 2. f. 246. p. 1. bek. szerint pedig minden alakzat jó, ha a raj tervszerű, gyors előnyomulását és egységes alkalmazását elősegíti.

Végrehajtás, parancs: Gyalogélnék: „Állj! Ha a raj 30 m-re beérkezett, indulj!”. A felérkező rajnak: „Oszlop kettésével a járdákra, jobboldali oszlop figyel a baloldali házsorokra, baloldali fordítva. „M” és „N” ... 20 m távkozra lemarad az úton. Én az úton a két oszlop között tartózkodom. A puskákat „tölts” helyzetben tartani. Végeztem!”

A raj helyzete az alakzat felvétele után a túloldal első ábrája szerint.

Megjegyzés: A községen áthaladás után az örsparancsnok újból az előbbi biztosított menetben folytatja menetét.

Helyzet: Időközben a kirendelt előfogat a rajt utóléri, az örsparancsnok a legénységgel kocsira ül. A kocsin a csendőröket akként helyezi el, hogy a figyelés előre, oldalt és hátra is állandó legyen, szükség esetén a kocsiról könnyen leugorhassanak s puskáikat minden irányba

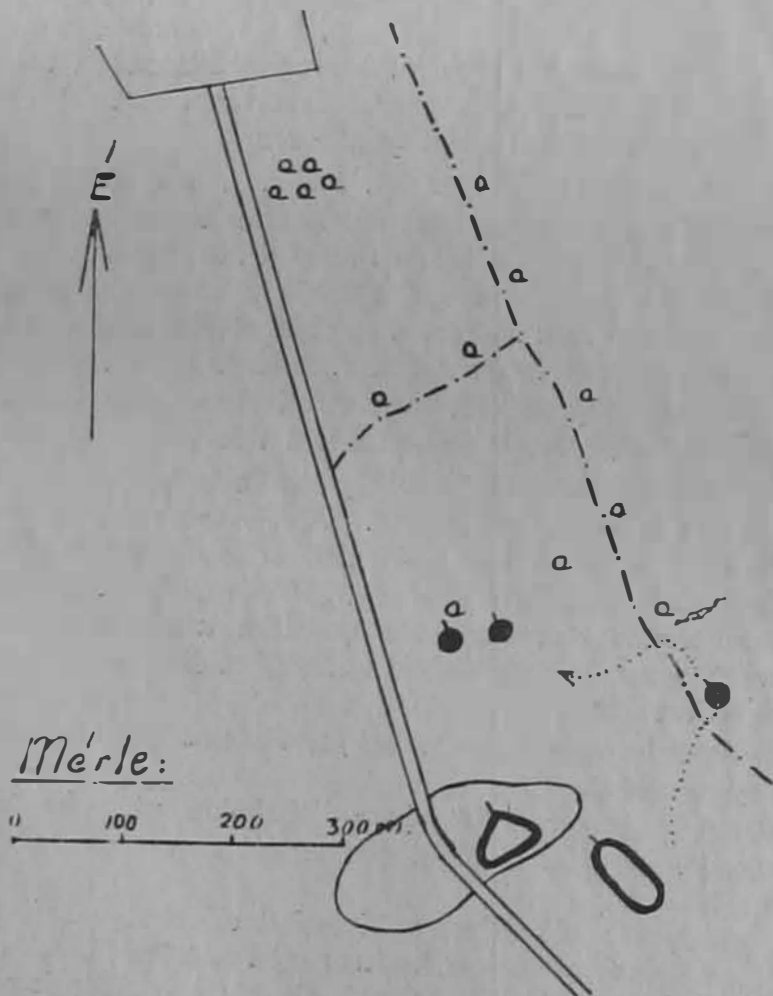

használhass k. Útközben polgári egyénektől értesülnek, hogy a fegyveres ellenszegülők a laktanyát megtámadták, fel akarják gyújtani, mindkét részről tart a tüzelés. A kocsit a községet 600 méterre megközelítette, a laktanya a község szélétől a harmadik ház.

Elhatározás, terv: A kocsiról leszállva, harcalakzatban előnyomulni.

Végrehajtás, parancs: A kocsisnak: „Állj!”, majd: „Leszállni! Megközelítéshez tagozódás! Irány az út mentén a facsoport! „A” és „B” terepkutatók, indulj! Lövészfélraj az úttól jobbra csatárcsoport, rohamfélraj lépcsőben jobbra, 40 m távkozra csatárosszlop!” (Végrehajtási jel.)

A raj helyzete az alakzat felvétele után:

Terepismertetés: Az előnyomulási sávtól balra a terep áttekinthető legelő, jobbra egy karban nem tartott

kocsiút mentén fasor és kisebb bozótok az áttekinthetést akadályozzák, az előterepen kisebb terephullámok a rejtőzést elősegítik.

Megjegyzés: Az őrsparancsnok két főből álló terepkutatót küldött előre. A terepismertetés szerint az előtér a rejtőzést elősegíti, a jobboldali terep az áttekinthetést akadályozza. A Gy. Gy. Sz. 2. f. 244. p. szerint a terepkutatók a rajnak fedett terepen előrenyújtott csápjai s arra valók, hogy a rajt meglepetéstől megóvják és az előnyomulás legkedvezőbb vonalát megállapítsák.

Helyzet: Megközelítő alakzatban halad a raj s midőn a facsoporthoz kb. 400 méterre ér, onnan 1—2 eredménytelen lövés esik a csendőrök felé.

Őrsparancsnok elhatározása: Az úttól jobbra levő bokros terület felhasználásával támadni.

Megjegyzés: A H. Sz. 1. R. 1. f. 565. p. értelmében a támadási terv magában foglalja a támadás súlypontjának kiválasztását, az 566. p. szerint pedig azt kell megállapítani, hogy az ellenség átkarolása lehetséges-e és hol. Az átkarolás sikerét azáltal biztosítjuk legjobban, ha az ellenséget arcban is határozott támadással lekötjük.

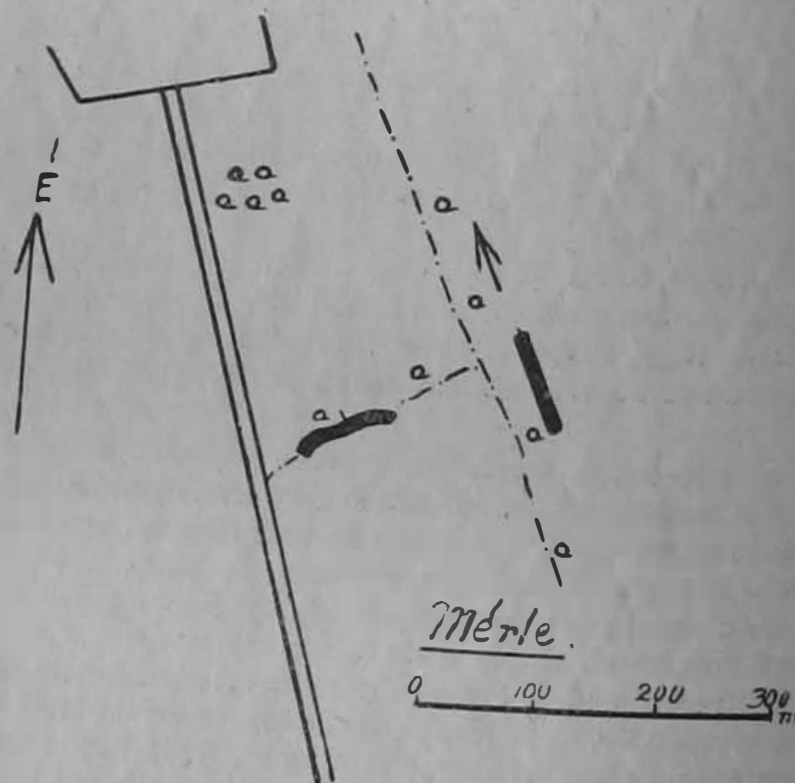
Azáltal, hogy a fegyveres ellenszegülők a csendőrökre a tüzelést megkezdették, a H. Sz. 1. R. 1. f. 523. p. értelmében a raj további mozgását csak megfelelő tűzoltalom alatt hajthatja végre, a csendőr pedig használja ki a tűzoltalmat minden késedelem nélkül mozgásra. A mozgás és tűz tehát a legszorosabb összhangban van.

Végrehajtás, parancs: „Támadás! Irány..... Lövészfélraj 40 méteres csatárláncban arcban támad! Rohamfélraj a jobbra levő fasor mentén csatárosszlop! parancsnokságom alatt átkaroló csoport!” (Végrehajtási jel.)

Megjegyzés: Az arcban támadó csoportnak jelen esetben tűzoltalmat kell nyújtani az átkaroló csoport mozgásához, miért is a parancsnok a tüzelést megkezdi.

Végrehajtás, parancs: „Tüzelőállás! (mutatja, mire a csatárok a parancsnok körül befészkelődnek, lásd: Gy. Gy. Sz. 2. f. 190. p.) Vezetett tűz! 300! A facsoportból tüzelő fegyveres ellenszegülők!”

A raj helyzete a tüzelés megkezdésekor:

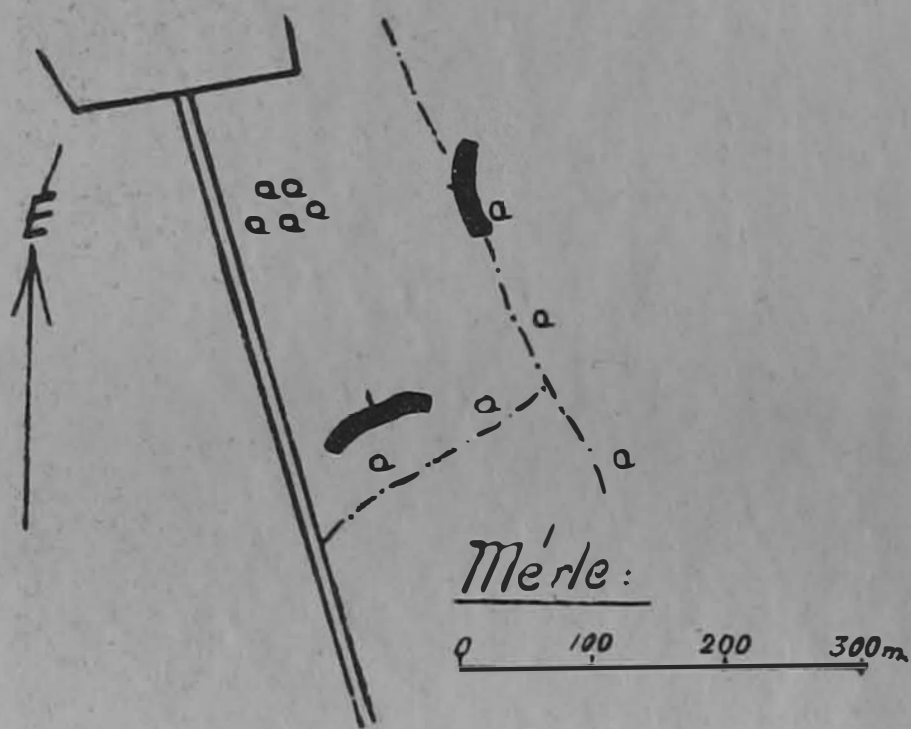
Megjegyzés: A raj támadásban van s így a mozgás folyamatossága legyen a főtörekvés. Minthogy a távolság már csak kb. 300 méter, az előnyomulás az arccsoportnál egyes csatárokkal futásban, majd csúszva, kúszva fog történni. Az átkarolócsoporthoz igyekezik a fasor és a rejtő-

zést nyújtó bokrok kihasználásával mielőbb a facsoportnál levő fegyveres ellenszegülők oldalába kerülni s a tüzelést onnan meglepően megnyitni.

Az átkaroló csoport, amennyiben oldalról meglepetésnek ki lehet téve, illetve ha a jobboldali terepet szemmel be nem láthatja, oldalának biztosításáról gondoskodni tartozik.

Helyzet: Az arccsoport támadása kb. 200 méterre előre jutott, az átkaroló csoport észrevétlenül 150 méterre megközelítette a facsoportot.

A raj helyzete az átkaroló csoport tüzelésének megkezdésekor:

Elhatározás: A tüzelést a facsoportnál levőkre megkezdni.

Végrehajtás, parancs: „Támadás! Irány a facsoport, 50 méteres csatárlánc! Tüzelőállás a sárga tarló szélén!” (Végrehajtási jel.)

A tüzelőállás elfoglalása után: „Csatártűz!”

Megjegyzés: Nézzük meg, hogy a H. Sz.-ban hangsúlyozott „felderítés”, „összeköttetés”, „biztosítás” követelményeknek az őrsparancsnok eleget tett-e. A felderítés azáltal, hogy a fegyveres ellenszegülők helyzete, kb. ereje megállapított, megtörtént. A felderítés kiegészítésére s az előlről jövő támadás elleni biztosításra terepkutatók előreküldtek. Az összeköttetés az arccsoport és az átkaroló csoport között szemmel meg van, külön járőr kiküldése tehát felesleges. Biztosítás az átkaroló csoport részéről, ha a terep a jobboldalban át nem tekinthető, jobboldalba küldendő emberekkel meg lesz.

A további támadás lefolyása: Az arc- és átkaroló csoportok egymásnak tűzoltalmat nyújtva, folyamatos támadásban vannak. Tekintve a kis távolságot, a szökelést már csak egyesével lehet végrehajtani.

Helyzet: Arccsoport 150 m-re, az átkaroló csoport 80 m-re közelítette meg a facsoportot.

Elhatározás: Átkaroló csoport parancsnoka: a rohamot megindítani. Arccsoport parancsnoka: a rohamot tüzzel támogatni.

Végrehajtás, parancs: „Roham! Hajrá!” Az arccsoport parancsnoka: „Gyorsan tüzelj!”

Megjegyzés: A rohamozó félraj betört a facsoportba, ott megkezdődik a kézitusája. Amint az arccsoport saját rohamozó félrajának veszélyeztetése nélkül már nem tud tüzelni: „Tüzet szüntess!” „Előre” igyekszik a facsoportot elérni, hogy ott a kézitusában résztvehessen.

Helyzet: A fegyveres ellenszegülők közül 4—5 hátraszaladt, a többi megadta magát, több sebesült van.

Elhatározás, terv: A laktanya előtt levő fegyveres

ellenszegülők ellen a támadást folytatni. A sebesültek elátására és az elfogottak őrzésére intézkedni.

Megjegyzés: A Szut. 331. p. utolsó bekezdése értelmében a fegyverhasználat folytán megsérült egyéneket azonnal első segélyben és a lehető legsürgősebben orvosi kezelésben is kell részesíteni.

Végrehajtás, parancs: „A”, „B”, „C” csendőr védelem a facsoport szélén! Csatárlánc!” „X” csendőr és „Y” polgári egyén a sebesülteket lássák el! (Amíg ez tart:) „K”, „V”, „R” ... motozza át az elfogottakat! (Motozás alatt a többi csendőr a megmotozandókat figyelve, fegyverüket lövésre kész helyzetben tartják. Megmotozás után a Szut. 323—b), c) p. értelmében megbilincselte.)

Helyzet: Őrsparancsnok polgári egyén útján értesül, hogy a „D” községbeli csendőrök kocsin megérkeztek, a község utcáján a laktanya felé előnyomulóban vannak.

Elhatározás: A támadást folytatni, az elfogottak őrzéséről gondoskodni.

Végrehajtás: „S” polgári egyén fogolyőrizetre visszamarad! „B” és „D” ... a község keleti szegélyén jobboldali harcjárőr! Támadás! Irány, a község utcáján csatárlánc! „C” csendőr és „L” 20 méter távkozra tartalék!”

Helyzet: A laktanya figyelője jelenti a 2. őrs megjelenését, őrsparancsnok elhatározza, hogy a laktanyából támad. A fegyveres ellenszegülők, látva a három oldalról jövő támadást, menekülnek.

Végrehajtás: Az ellenállást kifejtőkkel szemben kézitusája, akik megadják magukat, lefegyverezve a laktanya udvarába tereltetnek.

További magatartás: A legidősebb őrsparancsnok átveszi a parancsnokságot, intézkedik a sebesültek ellátásáról, fogolyőrzésről és a menekülők gyors üldözéséről. Két-három főből álló járőröket alakítva, a község szegélyén előreküld, egy részt a főutcán tartalékban tart, ennek feladata az összefogott ellenszegülők gyűjtése és a laktanyába való kísérése, ha pedig a menekülők ellenállást fejtenének ki, úgy a tartalékot megerősíti.

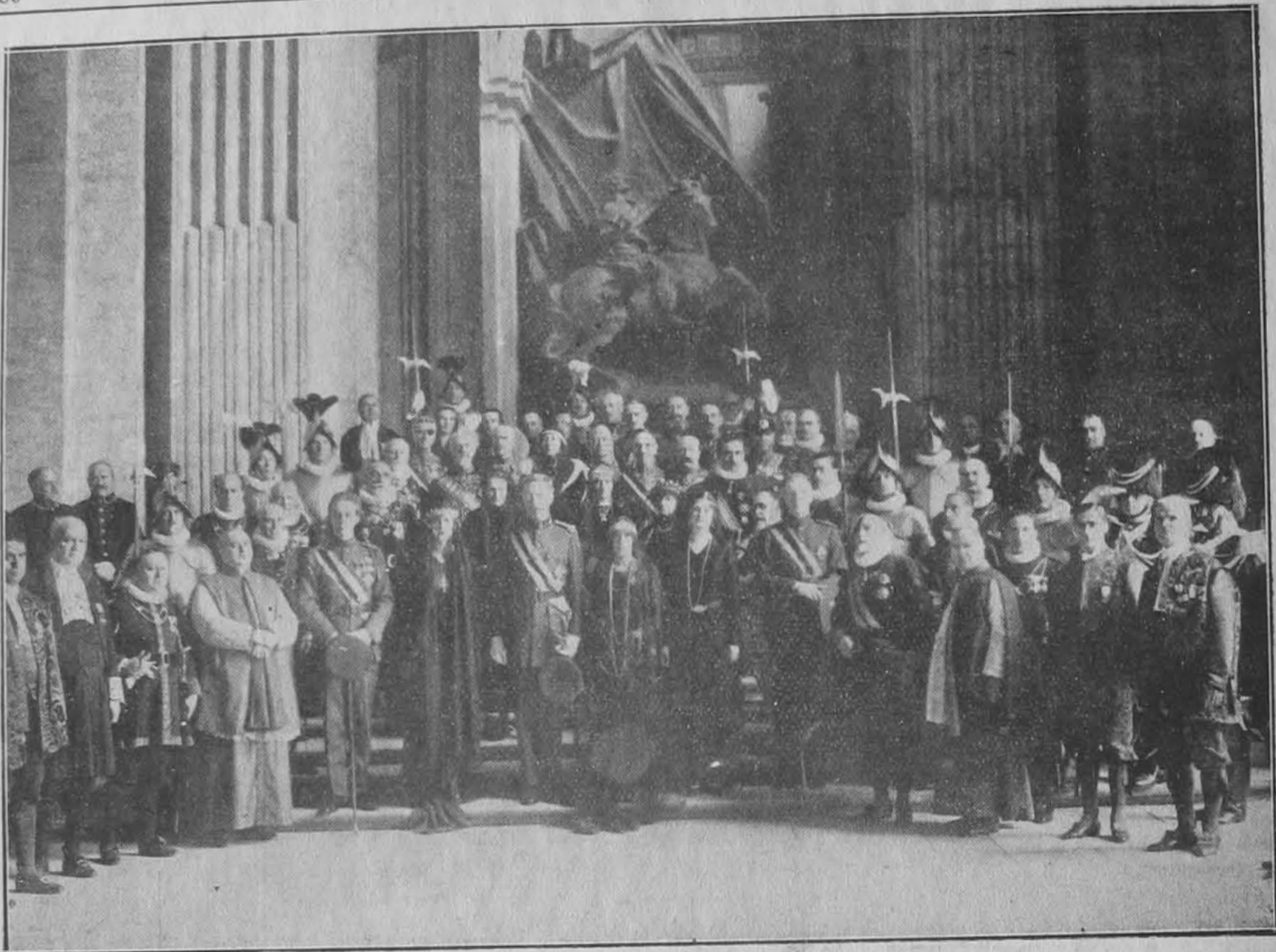
Egy helyes intézkedés eredménye.

1929 szeptember 30-án 3/4 24 óra tájban Tahitótfalu községben ifj. Szöllősi Lajos és Vaczó János soros éjjeliőrök a községben két ismeretlen egyénnel találkoztak, akik a későbbi megállapítások szerint Puskár József és Szollár András budapesti lakosok voltak. A találkozáskor az egyik idegen (Puskár József) az éjjeliőrök elől elszaladt, míg a társa, Szollár, kocsma után érdeklődött. A soros éjjeliőrök a kért felvilágosítást megadták, mire Szollár eltávozott.

Néhány perccel később azonban Szollár Varga János állandó éjjeliőrrel is találkozott, akinek kérdéseire kielégítő válasz nélkül Pócsmegyer irányába továbbment s a megállapítások szerint akkor éjjel a faluba többé nem is tért vissza.

Varga éjjeliőr a soros éjjeliőröktől értesült róla, hogy Szollárnak társa is volt, aki elfutott, ezért Lédermayer Nándor tiszthelyettes, ottani őrsparancsnoktól egyszersmindenkorra vett meghagyása, illetve kioktatása folytán azonnal felkeltette a postamesternőt, aki a Duna túlsó oldalán levő őrssel távbeszélőn közölte, hogy két gyanús idegen van a községben.

A nőtlen legénység közül ekkor Balogh Sándor őrmester és Horváth Máttyás csendőr voltak otthon az őrsön. A távbeszélőértesítést Balogh őrmester vette fel s arról

A közelmúltban tartotta meg esküvőjét Rómában az olasz trónörökös a belga királyi pár leányával. Az esküvő előtt a belga király (középen, sapkáját balkezeiben tartja) feleségével (tőle jobbra), leányával és az olasz trónörökossal (a belga királytól balra) látogatást tett a pápánál.

nyomban jelentést tett a laktanyában lakó őrsparancsnoknak. Az őrsparancsnok parancsára Balogh őrmester és Horváth csendőr gyorsan felszereltek s az idegenek felkutatása végett szolgálatba indultak.

Puskár József, az egyik idegen, amidőn az éjjeliőrök elől elfutott, átjött a Dunahídon és Tahitelepen át Szentendrére akart menni. A járőr, amidőn a Duna jobb oldali hídfőjéhez ért, látta, hogy a hat méter magas töltés jobb oldalán egy emberi alak van megnúzódva. Balogh őrmester „Állj, ki vagy!” felszólítására az ismeretlen alak — Puskár — a magas töltésről lefutott és felelet helyett a járőrre Frommer-pisztolyból két lövést adott le, amelyek azonban nem találtak.

Erre a váratlan támadásra a járőr tagjai egy-egy lövést adtak le Puskárra, aki menekülni kezdett. Balogh őrmester és Horváth csendőr Puskárt üldözőbe vették. Balogh őrmester üldözés közben a hat méter magas töltésről a sötétség miatt legurult s így Horváth csendőr egyedül futott tovább Puskár után. Ez, midőn üldöztetése közben az utászgyakorlótér deszkából épített konyháját elérte, annak sarkán magát fedezve megállott és Horváth csendőrnek a pisztoly letételére vonatkozó felhívásait ismételtelen megtagadva, kijelentette, hogy élve meg nem adja magát: vagy a csendőr fogja őt lelőni, vagy ő a csendőrt. Ekkor az elesése folytán lemaradt Balogh őrmester is odaérkezett, mire Puskár újra futásnak eredt s futás közben a pisztolyát töltve, annak záródugattyúját huzogatta. Most már a járőr mindkét tagja együtt üldözte

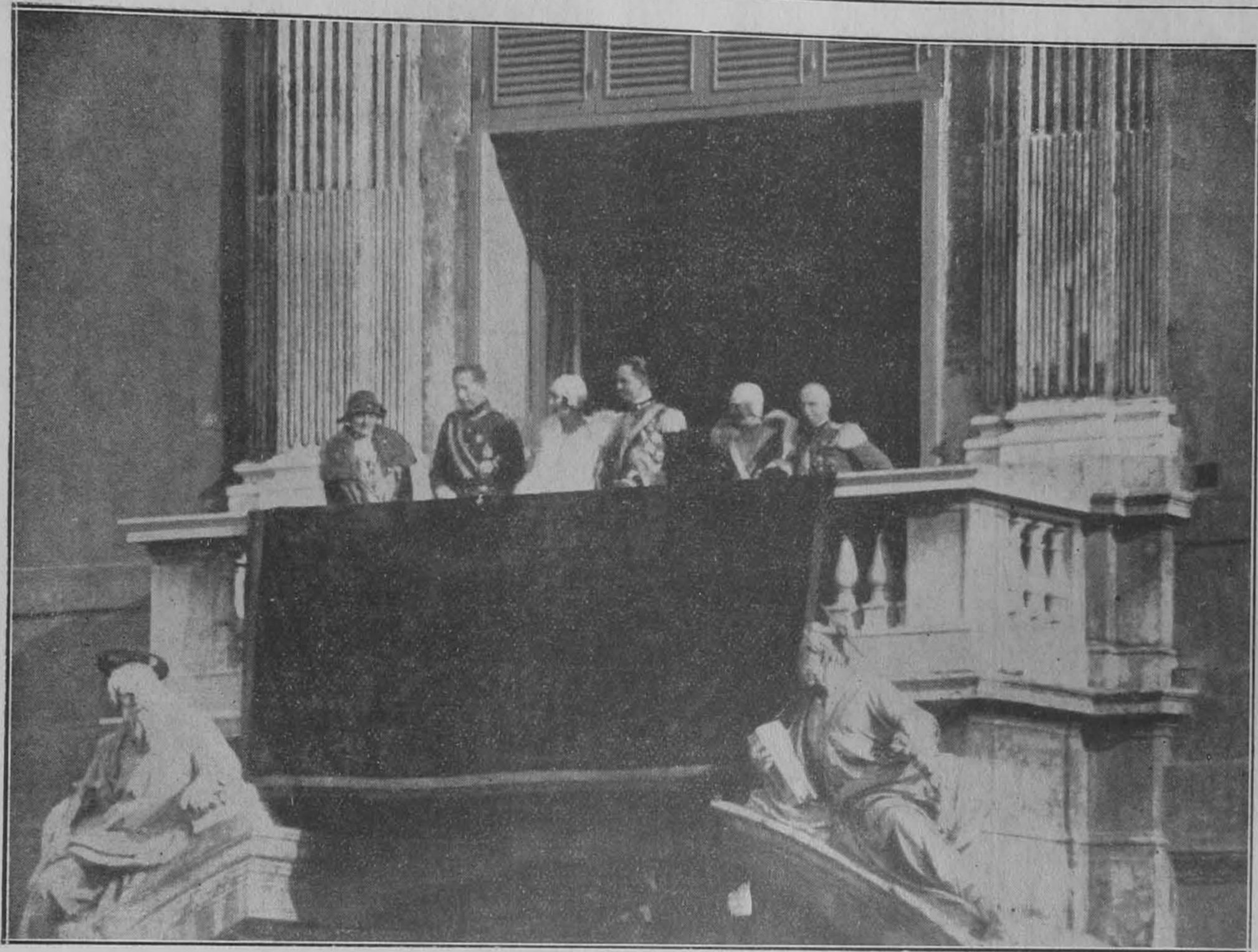
Puskárt, de mert Balogh őrmester nemrégén vakbéloperáción ment át s azonkívül magát a töltésről való leesése alkalmával is igen megütötte, a szökevényt csak Horváth csendőr bírta nyomon követni.

Puskár, amidőn az utászgyakorlótéren levő szalmakazalhoz ért, felbukott, de így járt az őt nyomon követő Horváth csendőr is. Rövid üldözés után Puskár egy árokban ismét felbukott, de mert Horváth csendőr már a nyomában volt, nem volt ideje felkelni, hanem a földön ülve maradt s pisztolyát Horváth csendőrrre fogta, hogy oda ne menjen, mert lelövi. Horváth csendőr erre habozás nélkül ráugrott s rövid kézitusája után kezéből a pisztolyt kicsavarta, őt pedig elfogta.

Elfogatása után Puskár jajgatni kezdett, hogy a fején meg van sérülve s nemsokára ezután eszméletét veszti. A későbbi orvosi vizsgálat megállapította, hogy a csendőrök lövéseinek egyike a menekült fején találva megsebesítette.

Puskárnál elfogása után egy Frommer-pisztolyt találtak 5 darab tölténnyel, megtaláltak nála ezenkívül 381 P 31 fillér készpénzt, amely 1929. szeptember 28-án a pomázi „Hangya” fogyasztási szövetkezetben történt betörésből származott, azon a helyen pedig, ahol a járőr Puskárra lőtt, egy teljes kasszafúrókészletet és egy kilőtt pisztolytöltényhüvelyt találtak.

Balogh Sándor őrmester és Horváth Mátyás csendőr fegyverhasználatát a budapesti csendőrkerületi, mint illetékes parancsnok a Szut. 330. pont 1., 4. és 5. alpontjai

Az olasz trónörökös és ifjú felesége az esküvő után a királyi palota erkélyén fogadják Róma üdvözlését. Jobbra tőlük az olasz, balra a belga királyi pár.

alapján jogosnak mondotta ki s a megszüntető határozatban kiemelte, hogy az érdekeltek megdicsérese tárgyában a határozat jogerőre emelkedése után külön fog intézkedni.

Két tanulságot lehet az esethől levonni:

Lédermayer Nándor tiszthelyettes őrsparancsnok kétségkívül igen helyesen intézkedett, amikor az éjjeli-öröknek elrendelte, hogy az őrsöt minden gyanus jelenségről azonnal értesítsék. Ha ez meg nem történik, a gyanúsítottak kézre nem kerültek volna s egészen bizonyos, hogyha akkor ott nem is, de másutt betöréseket követtek volna el.

A második tanulságot a Puskárt üldöző járőrnek, különösképpen pedig *Horváth Mátyás* csendőrnek bátor magatartása szolgáltatja. A csendőrök a sötétség és annak dacára, hogy a gyanúsított már kétízben is reájuk lőtt, az üldözést kitartóan tovább folytatták, Horváth csendőr pedig a fegyveres ellenszegülőt úgy szólva pusztá kézzel fegyverezte le. Ilyen magatartás méltó a csendőrhöz és a csendőrséghez.

Rákóczi kuruc seregében a következő tábornoki rendfokozatok voltak: főtábornok, vagyis generalissimus, aki közvetlenül a fejedelem után sorolt; tábornagy, az ország 6 katonai kerületének parancsnokai; altábornagy; tábornok; brigádéros. Az utóbbi a fejedelem 1704-ben rendszerezítette azért, hogy az ezredparancsnoki állásban levő nemeseket ama saját alattvaló jobbágysáik fölé helyezhesse, akik az ezereskapitányi, vagyis ezredesi rangot szintén elérhették. A brigádéros ugyanis, ritka kivétellel, nem dandárt, hanem csak ezredet vezényelt.

Képek a tengerészéletből.

Irta: **Braunwehri Braun-Vimmer Viktor**
folyamőrőfőkapitány.

(3.)

Annak bizonyosságául, hogy a kadét fái a tiszti vizsga után sem nőttek még az égig, felemlítem, hogy közvetlenül utána egy ósdi kis vitorlás ágyúnaszadunkra hajóztak be és hogy az öröm teljes legyen: karácsony előestéjén. Öt kadéttársam között én voltam a legfiatalabb. Attól teljesen eltekintve, hogy a nap jórészét a legénységgel az árbocon, a vitorlák között töltöttem, ahol az idő szeszélye folytán örökösen volt valami tennivaló, egy parányi skatulyában tanyáztunk. Területe alig volt nagyobb 4 négyzetméternél, ennek dacára azonban két rendes és egy improvizált hálóhely volt benne. Az utóbbi volt az enyém; hullámverés idején úgy védekeztem a kiesés ellen, hogy zsinegből kerítést kötöttem magam köré, ami lugasszerű kinézést kölcsönzött keskeny nyugvóhelyemnek. A helyiség közepén egy valóságos bűvészasztalka volt; bár egyik-egyik oldala nem volt több 50 cm-nél, mégis sok mindenre volt használható. Felemelhető lapja mosdótálat rejtgetett, amelyben reggelenként szép sorjában hatan megmosdottunk. Délben ebédhez terítették rajta, tehát — eltekintve a kiszűrődő Odol-szagtól — ebédlőasztalnak is megfelelt. Minden étkezdéhez egy tálalóhelyiség is tartozik; jelen esetben ezt egy pohárszék helyettesítette, amely a helyiségen kívül állott. Ezt a szekrényféle alkotmányt — sajnos — a hajóorvossal közösen használtuk;

A fiumei haditengerészeti akadémia.

így nem egyszer a levesestállal egyidőben a különféle orvosi csészek is a tálalóra kerültek, ami gyengegyomrúakat joggal idegesíthetett is. A mi kedves doktorunk igazán nem volt esztétikus, de nagyon ügyesen zongorázott, azért sokat meg lehet neki bocsátani.

Nem volt kényelmes elhelyezésünk négy hónapon át ezen a kis hajón, de gyönyörű szép utat tettünk vele 1903 elején Szicília körül. Mintha a tavasz tanulmányozására küldtek volna ki bennünket délre. A kék szín ezer változatban, kinn a parton a bűbájosan édes illatú narancsligetek és a napbarnított leányok sokat ígérő parázspillantása fiatakorunkban elfelejtetik velünk nagyobb bajainkat is. Egyébként ez volt az utolsó utazás, melyen osztrák-magyar hadihajó olasz kikötőket érintett; a rivalitás az Adrián az erősödő irredenta nyomán kisebb-nagyobb incidensekben nyilvánult meg, amely ajánlatossá tette — dacára a hármasszövetségnek —, hogy a két hatalom hajói ne látogassanak el egymás kikötőibe.

A kadét, csekély illetményeire, valamint a tengerészeti általános személyi viszonyaira való tekintettel, nem nőülhetett. Ezek szerint az a megható és a fiatal leányokat annyira csábító jelenet, amely az amerikai filmekben, különösen az utóbbi időben az annapolisi tengerészakadémiában lejátszódik, hogy t. i. egy jól sikerült táncmulatság után a fehérsapkás hős bájosan szende és nagyon szőke partnerét, lehetőleg a parancsnok jóakarátú közreműködésével, egyszerűen és elszántan az oltárhoz és utána egy konfetticsata gócpontjába vezeti, csak a fantáziában létezik, de ott is szép. A nőülést a tengerészetnél a megkívánt magasabb óvadéktöke és a nős tisztek meghatározott arányszáma egyébként is megnehezítette; hogy ez a tisztikar előnyére vagy hátrányára szolgált-e, vita tárgyát képezheti. Annyi bizonyos, hogy a szolgálat menete nem volt tekintettel a családra.

A kadét jellemzése nem lenne teljes, ha meg nem említeném azt is, hogy az első nehézségeken átesve, nagyrészt igen hamar elsajátította a szolgálatban nélkülözhetetlen ügyességet és így nemcsak fiatalabb segítőtársai voltak a tisztikarnak, de céltudatos fellépésükkel tekintélyt is tudtak maguknak szerezni a legénység előtt. Nem egy idősebb kadét különösen kitüntetett kedvence volt parancsnokának. Külföldön egy-egy nemzetközi regatta vagy egyéb sportesemény eredménye a legzárkózottabb parancsnok szívét is annyira meg tudta puhítani, hogy időszakonként és záros határidőre félretette előítéleteit kadétjaival szemben. Bármilyen nehéz körülmények között élt is a hajón a fiatalság, azért az életkedvét s a humorát nem veszítette el sohasem hosszabb időre. Voltak rapszódikus kirobbanások is, mert a fiatalság elemi erővel előtörő energiáját éppúgy nem lehet visszafojtani, mint a vulkán kitörését. Ekkor diadalt ült a régi jókedv, amelyen megtört még a hatalom is. Hangos énekszó verte fel ilyenkor a csendet; az első tiszt fejcsóválva járt le-fel, balsejtelmekkel telten, a parancsnok pedig végigsímtva szakállán, csak annyit mondott: a kadétok mulatnak.

Hol vagytok fiatalságunk verőfényes évei? A leánder és gránátfa virágaival átszótt, mindörökre eltemetett, bohó álmaink, hol vagytok? Mind, mind elnaradtok messze mögöttünk, a jelen pedig már nem hint virágot útjainkra.

V.

Az a hajó, amely hadicélokra készült, nagyon komplikált építmény; berendezésének olyan sokoldalú követelménynek kell megfelelnie, hogy végeredményben, ha mindennek meg is van a helye a hajón, az éppen csak a szükségnek megfelelően — általában szűkre — van kiszabva. Ma is, amidőn már hajóóriások épülnek nap-nap után megdöbbentőbb méretekből, a növekvő térfogat első sorban az előre nem sejtett mértékben növekvő műszaki természetű igények kielégítésére szükséges. Gyorsaság, nagy tűzérzségi felkészültség, önállóság, kiterjedt hatótávolság, mind olyan értékes tulajdonságai a hadihajónak, amelyeknek fokozása igen sokat vesz el a rendelkezésre álló hajóürből. Nem akarok a hajók műszaki teljesítményeire különlegesen kitérni; nem az a cél vezet, hogy a számok súlyával is argumentáljak. Csak arra a megállapításra akartam jutni, hogy hadihajóinkon egy-

A Novara.

részt a személyes kényelem mindig korlátozva volt, másrészt mindennek meglévé a kimért helye, ott a fanatizmus határos következetességgel kellett rendet tartani. Ez annyira beidegződött mindenkiébe, aki élete nagyrészt hajókon töltötte, hogy végül teljesen a vérébe ment át, mintha a rendre való törekvés vele született volna. Rend minden időben és rend mindenütt, ez volt az a szállóige, amelyet minden előjáró, minden előírás, minden szolgálati könyv gyakran és nyomatékosan hangoztatott. Minden kötél, ponyva rendben felsodorva, sehol lógó kötélvégek, az árbocok kötélzete kihúzva, keresztrúdjai párhuzamosra kiigazítva, a daruk egyenletesen ki- vagy behajjtva; az összekötött vitorlák oly simára összehúzva, mintha sohase kellene őket többé felbontani; a serény seprőlegények örökös mozgásban a fedélzeteken mikroszkopikus szemét-atómkok után vadászva egész nap. Ez a rend a hadihajókon. Főbenjáró bűn lett volna egy gyufaszálat a fedélzetre dobni, nem annyira a tűzveszélytől való félelemből, mint inkább a rend tiszteletéből. Az osztrák-magyar hajókat mint a példás rend képviselőit ismerték világszerte; hajóink gépezetének kiváló karbantartását, valamint az elszámolásra vonatkozó előírások áttekinthetőségét és célszerűségét a gyarmatokban is mindenütt dícsérték. A rend főbb elemi alkotórészei azonban kivétel nélkül az összes tengerészeteknél, már elkerülhetetlen szükségből is, feltalálhatók. Nevetésre kész tet, valahányszor filmen a tengerésztisztet mímelő sztárt cigarettáragyújtáskor elcsípem, hogy a gyufát a kabin padlózatára vagy a fedélzetre dobja; ez olyan abszurd, a hajóesztétikával összeférhetetlen gesztus a hadihajón.

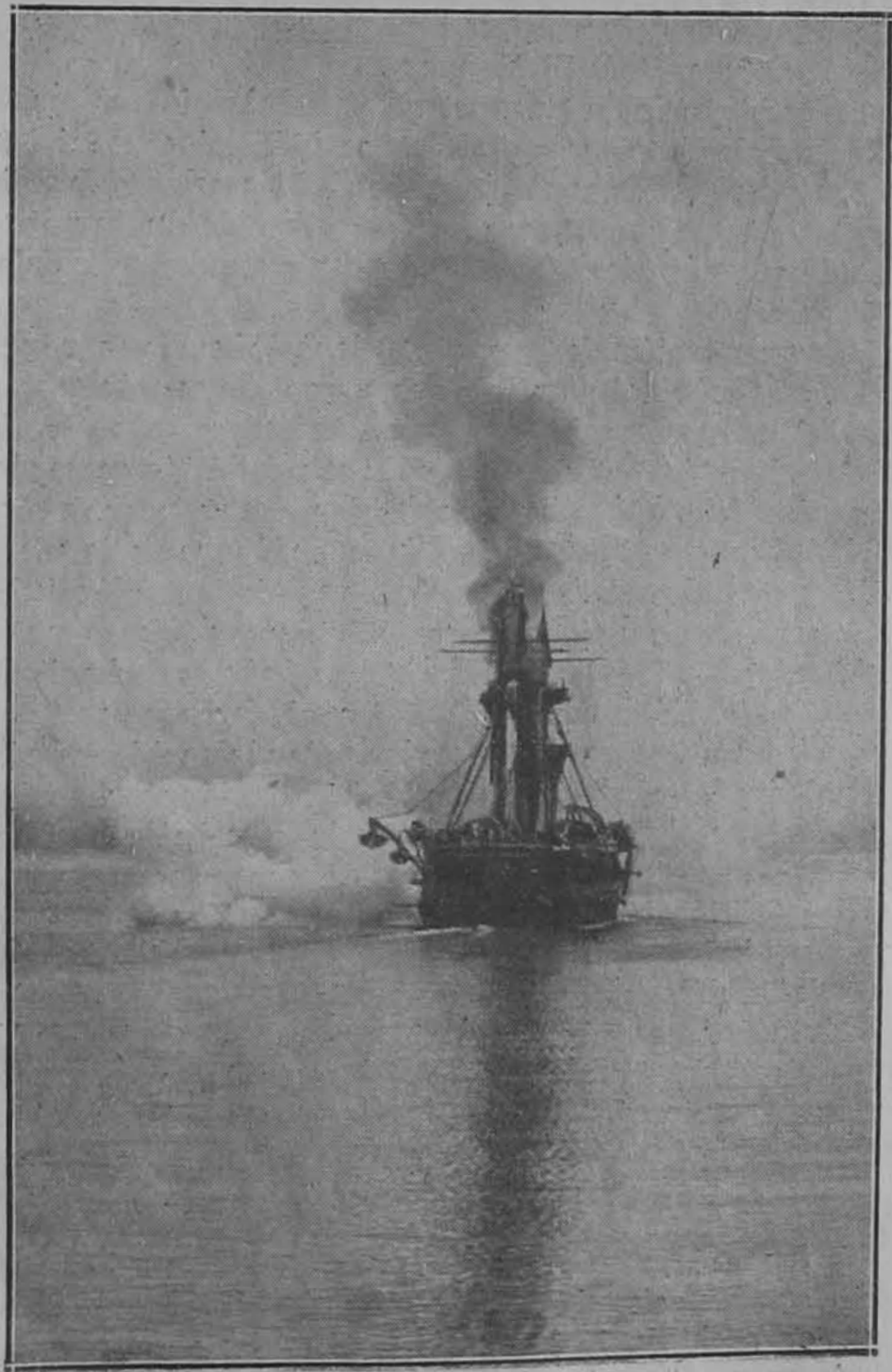

A pólai hadikikötő.

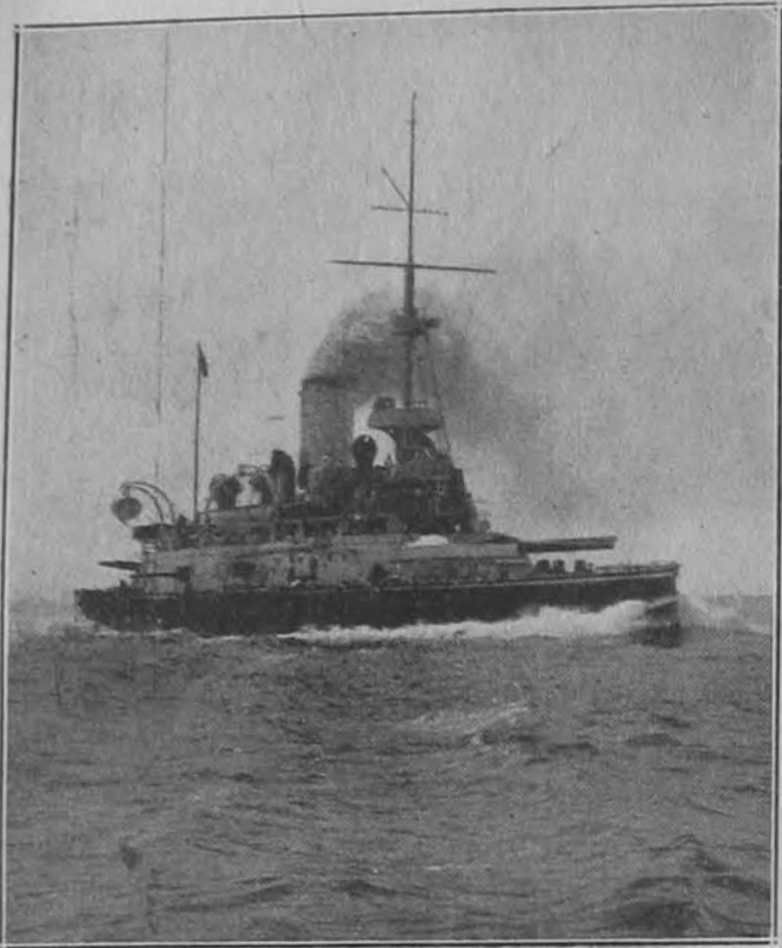
mint a szél ellen köpni. A háborgó tengertől legbetegebb matróz is a helyes hajóoldalra vándorol, mielőtt kiadja, ami visszatartathatatlannul kikívánczik a gyomrából.

Az osztrák-magyar hadihajó a külvilág előtt a Császár és Király tulajdonát képezte; minden hajót Őfelsége nevével illettek, így hát természetes, hogy a felséges tulajdont kellő tisztelettel kellett körülvenni. A hadihajó belföldön az Uralkodó fegyveres hatalmának kiegészítő része, külföldön az állam tekintélyének és szuverénitásának megtestesítője, tehát az az erő, mely a messze idegenben élő alattvalók támaszát képezi; a hazai földnek a világ egy másik részére kitelepített fragmentuma, amelynek a tengertől körülhatárolt területén a hazai törvények és szokások minden idegen befolyástól mentesen érvényben maradnak. Ez magyarázza meg azt is, amit egyes vonatkozásaiiban a laikus meg sem tud érteni, hogy a parancsnok milyen magas pozíciót töltött be a hajóján. Az előírások tengerészetünkben mind abban a szellemben írták körül a hajóparancsnok jogait és köteleit, amely alkalmas volt az egész hajószemélyzet előtt annak tekintélyét különösen kiemelni. A parancsnok volt élő megtestesítője a hajóstudománynak; válságos idők a gyakorlat mesterét kívánták meg a hajóhídon, aki mindig a legelső a hajóján, de a legutolsó is, aki azt elhagyhatja. A hadihajó nemcsak értékes nemzeti vagyont képez, de száz és száz emberélet hajléka is, amelyet éppen ezért minden veszélyen a legkevesebb kockázattal átvinni emberi, katonai és hazafiúi kötelesség. A parancsnok mindenért és mindenkiért felelős hajóján. Számos kiváló parancsnok emléke az elmúlt generációkból él még közöttünk, akik az elemekkel való örökös nehéz harcban mindenkor a férfierő és nemes elszántság mintaképei maradtak, akik hajóikat úgy vezették, mint a kiváló lovas szilaj paripáját. Testtel-lélekkel tengerészek voltak, akik a felelősséget nem tehernek, hanem különös kitüntetésnek érezték.

A tekintélynek ily módon való értelmezése irányította azokat a külsőségeket is, amelyek között a parancsnok hajóján élt. Külön lakosztályában, amely a hajó nagysága szerint díszesebb vagy egyszerűbb lehetett, külön étkezett; rendesen külön konyha és kiszolgálóinas is állott rendelkezésére. A legtöbb parancsnok ezt a szigorú klauzurát mindvégig be is tartotta; már nagyon joviális és modernebb felfogás felé hajló volt az a parancsnok, aki egyszer-másszor átlátogatott a tiszt étkezdébe, amelynek társaságától többnyire a nagy korkülönbség is távol tartotta. Mindennapos sétáit a fedélzeten rendesen az első tisztjével együtt végezte, feltéve, hogy a szolgálaton kívüli érintkezésre súlyt fektetett, vagy hogy az utóbbi

Védett partraszállás.

A „Budapest” partvédő páncélhajó.

nagy elfoglaltsága miatt nem igyekezett a séta elől inkább kitérni. Többnyire a séta alatti társalgás is a hajószolgálat folyó ügyeire vonatkozott. Tervezett utazások, gyakorlatok, szén és egyéb anyag berakása, hírek a központból, stb. elég témát szolgáltatottak.

A legelzárkózottabb parancsnok is egyszer-mászor vendégül látta egy-egy tisztjét, nagy ünnepeken a kadétközül is egyet-kettőt azokból, akik történetesen nem voltak hajófogságaik révén túlságosan kompromittálva. Alkalmat szolgáltatott erre a hagyományos július 20-ika, a lissai tengeri csata emléknapja, vagy az Uralkodó születésnapja, amelyet máskülönben is mindig előírt ünnepélyes formák keretében ült meg a haditengerészet.

Az ünnepélyes formák közé tartozott az is, hogy e napon, amelyen rendszerint kánikulát mutatott a hőmérő, a „gála”-öltözet volt előírva. Nemcsak díszes, de elleneszenves öltözetnek is tartottuk ezt, mert a kabátján állógallér volt, amelyben a friss levegőhöz szokott tengerészyak — még megfelelő bőség mellett is — nagyon szerencsétlenül érezte magát. Ez a megfelelő bőség azonban nemcsak a nyakon, de a többi méreteken is kivétel nélkül hiányzott. Ne keltsen ez csodálkozást, mert ezt a ritka alkalmakra való ruhadarabot az ősektől átvett szokás szerint életében egyszer rendelte meg az ember és pedig reményteljes pályájának legelején, amikor még a természet rendje szerint kisebb tekintéllyel bírt ugyan, de kisebb térfogattal is rendelkezett. A tekintéllyel arányban időközben azonban észrevétlenül a térfogat is megmővekedett, ami legtöbbnyire kínos meglepetéseket eredményezett, ha a ruhadarab egyszer megint előkerült a szekrényből. Ilyen napokon sok dolguk akadt a szabóknak; de reménytelen esetek is voltak, amikor minden szabótudomány csődöt mondott. Egy-egy jobban táplált áldozat aggasztóan kivörösödött arccal igyekezett a szokatlanul erős külső nyomáshoz alkalmazkodni, körnvezete pedig félelemmel figyelte, hogy mikor pattannak le a gombok a túlfeszés kabátról, amelyet tulajdonosa ing nélkül a

puszta testére vett fel, hogy így talán jobban belefér. Itt-ott a molyok garázdálkodása vagy egy-egy sósvíztől eredő penészfolt nyoma is felismerhető volt a ruhákon. Szóval, ellentétben az ünnepélyes hangulattal, „gála”-ban éppen nem a legdíszesebb benyomást keltettük.

Voltak csónakok a hajón, amelyek kizárólag a parancsnok rendelkezésére állottak. A parancsnoki gígg, egy különlegesen épített és kényes evezőscsónak volt az első tiszt féltő gondjainak középpontja, a kormányoslegénység iszemeifénye és az a dődelgetett kedvenc, amelyre még az öreg, fukar hajómester sem sajnált egy-két ecsetre való festéket. Elsőbbségét a többi csónakok között már az is mutatta, hogy mindig más színben pompázott, mint a többi; előkelően sötétkék, tengerzöld vagy hófehér lakkmázát és csillogó sárgaréz felszerelését nyugalom idején a gondosan köréje vont ponyva takarta. A gígg uralmát még az új motoroskorszak sem bírta megdönteni, a legelegánsabb jármű maadt továbbra is a hajón. A gígg, melynek legénysége mindig válogatott gondossággal volt öltöztetve, a parancsnoki tekintélynek és intézkedőjognak a Szolgálati Szabályzatban is legalizált bizonyítékául szolgált. Az előkelőség fokmérője az egész világon a közlekedési jármű. A magyar mágnás négylovas hintójában, a mandarin párnázott hordszékekben, az amerikai bankár a Rolls-Royce carjában ül; ma már minden valamirevaló filmszínésznő is motorcsónakkal vagy repülőgépen startol valahonnan valahová, a gígg eleganciáját azonban csak a tengerészszem értékeli.

Minden más csónak a hajón — beleértve a gőzbarkát is, amely a legtöbb hajón nem egészen indokolt takarékoságból többnyire csak szükségből volt üzemben — mindenkinek rendelkezésére állott, a gígg azonban csak a parancsnok személyét illette meg.

Előírás szerint a parancsnokot, bárhol jelent meg a hajón és valahányszor a fedélzetre jött, köszönteni tartozott mindenki; magas állásához mért tisztelet volt az is, hogy amíg a parancsnok a hajó egyik oldalán tartózkodott, addig senkinek sem volt szabad ugyanazon az oldalon tartózkodnia.

A parancsnoknak naponta jelentették, hogy reggel 8 óra, hogy már dél van és hogy a nap lenyugvóban van. Mindezek a természeti törvények alapján pontosan ismétlődő, meglepetést alig kiváltó tények fellett egyszerűen napirendre lehetett volna térni, hisz a parancsnok elsőrendű órákai volt körülvéve és a hajóharang is ellenőrzött pontossággal és jól hallhatóan minden félórát jelezett, de mégis az előírás szerint történt ez így, mert ezt az a tisztelet diktálta, amellyel a szolgálatot végző alárendeltek a hajó parancsnokát illetni tartoztak. A parancsnok távozása vagy érkezése ellenőrizhető esemény volt egészen le a hajó mélyéig. A kürtös fegyverbe hívta az őrséget, az első tiszte, az őrtiszt és a szolgálatban lévő kadét rang szerint sorakoztak a parancsnokra várva az oldallépcső lejárataánál. A hajómester a lejárathoz állított négy tisztelgő matróz mögé állva, az előírt sípjelzést adta le, a felső fedélzeten pedig a legénység feszés vigvázban várta, míg a csónak a hajó mellett elhaladt. Kadétkoromban többször az a bizonytalan érzésem volt ilvenkor, hogy koppanását hallottam annak a súlyos kőnek, amely az első tiszte szívére éppen leesett.

VI.

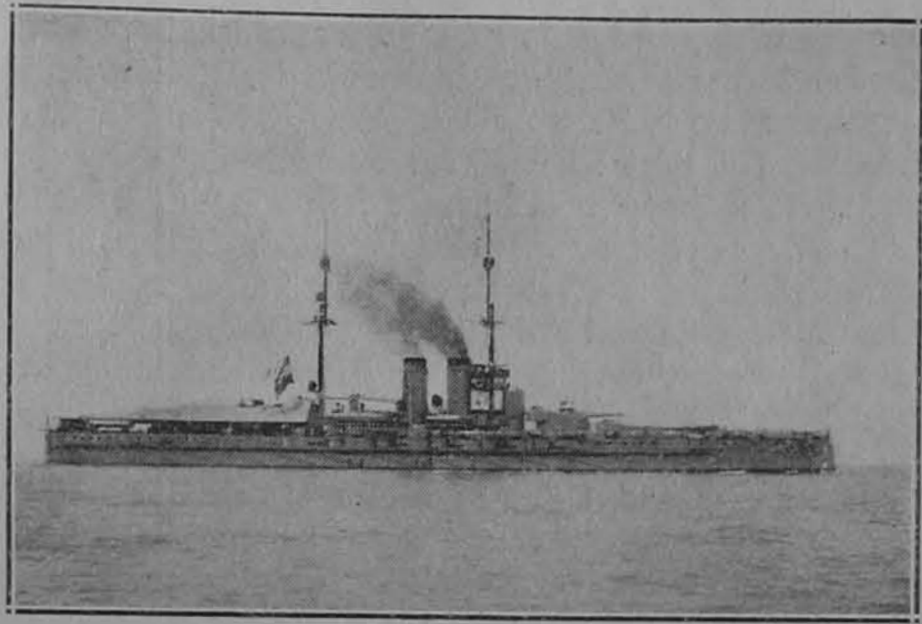
A tengerészetünkben jól felismerhető kasztrendszer uralkodott. Ez sok tekintetben előnyös volt ugyan, de még meg nem szoktuk, idegenszerű is. Már az egyes évfolyamok is szoros összetartásban álló, körülzárt szigeteket alkottak a tisztikarban, amelyek egymás mellett nyugod-

tan éltek, de egymással nehezen vegyültek. Az idősebb tisztt félre nem érthetően előnyösebb helyzetben tudta magát fiatalabb tisztársával szemben, akitől mindig megkívánta és megkapta a hosszabb szolgálati időt megillető elismerő tiszteletet. A tiszt általában kerülte fiatal tisztársának idő előtti tegezését; ezáltal szolgálatban jobban biztosította függetlenségét, mert bárki mit mondjon is, csak különleges finom érzékkel rendelkező egyének ismerik fel a bajtársiasságnak a magán- és a szolgálati ügyekben nagyon erősen változó határait. A kimért érintkezés mindig ezt az emberi gyöngeséget ellensúlyozza. Ide tartozik az a megfigyelésem is, hogy a magyar legénység nyelvi és jellembeli izoláltságában, valamint a hazai röghöz való hűségétől vezetve a magyar nemzetiségű előjárójában majdnem kivétel nélkül földijét látta, aki persze arra való természetes törekvésében, hogy a nemzetiségekben különbséget ne tegyen, bár az illető ragaszkodását nagyon jól felismerte, kénytelenül csalódást okozott neki.

Nem volt szokásban, hogy a tisztikar a tisztviselői kart tegezze. Ez semmiesetre sem jelentette személyek érték-differenciálását, hisz a tisztviselői kar funkcióinak felbecsülhetetlen fontossága a hajósszolgálatban köztudomású volt és azt minden tiszt elismerte, mégis, annak a testületi szellemnek bizonyos, sokszor felreértett hangsúlyozása volt, amelyet kifelé rang- és korkülönbség nélkül mindenki a legféltékenyebben megőrzött. A dekórum megóvására az összesség saját magát kötelezte; én ebben látom a módszer diadalát. Ez a szellem eredményezte a tiszt- és tisztviselői kar kimért magatartását a nyilvánosság előtt is. Nem csak az úr benyomását kelteni, hanem a szó helyes értelmében úrnak is lenni: ez volt a törekvése minden tengerésztisztnek és tisztviselőnek egyaránt, az előjáróknak pedig őket arra nevelni, hogy mindenütt tiszteletet szerezzenek az egyenruhának.

A rendszerint Bécsben tartózkodó tengerészeti parancsnok személye, aki messze kimagaslóan állott az egész testület felett, olyan összetartó erőt képviselt, amelynek befolyása alól senki sem vonhatta ki magát. A megtestesült intézkedő hatalom volt, amellyel szemben más, mint vak engedelmesség és vasfegyelem elképzelhetetlen volt. Csak ennek az összeforrasztó erőnek volt köszönhető, hogy a tengerészet sokféle nemzetiségből összetett személyzete olyan egészet alkotott, amelyet csak egy pontra irányított közös érdek vezetett. A „Viribus Unitis” jelszava mélyreható morális értékkel bírt. A sors kérlelhetetlenül komoly tanulságot nyújtott azzal, hogy — amidőn az összetartás megszűntével megkezdődött a felbomlás — éppen az a páncél-óriás szállott sírba, amely ezt a nemes jelszót viselte arany betűkkel halálra sebzett testén. Egy újabb mene-tek.

A tengerésztisztet sokszor, de legtöbbszörre igaztalanul gögősnek tartották csak azért, mert az egyedülállóhoz szokva, életét egy szokottnál kisebb kör keretén belül és visszavonultabban élte le, mint más ember. A következő mondatban egy látszólagos ellenmondást akarok tisztázni. A tiszt étkezde tagjai hosszabb behajózási idő után a legszorosabb együttélésben annyira kiismerték egymás nézeteit és főbb jellemtulajdonságait, hogy végül már teljesen érdeklődés nélkül állottak egymással szemben. Ez a körülmény szülte azt a sokszor észlelt ideges és néha türelmetlenségre is hajló állapotot, amely egy hosszabb tengerentúli utazás vége felé még az egyetértést is veszélyeztethette. Az összeférhetetlenség volt a legborzasztóbb ragály, amely egy túlságosan egymáshoz szokott kis társaságban a fejét felüthette és amelyet csirájában kiirtani minden fáradságot megért. A tisztikar önfegyelmezettségét bizonyítja, hogy a legritkább esetekben fordultak elő komo-

A „Viribus Unitis” csatahajó.

lyabb jellegű egyenetlenségek, amelyek szerencsére mindig és hamarosan azzal végződtek, hogy illetékes helyről a javíthatatlan békebontót ártalmatlanná tették.

Szabályzataink gerincét, amennyiben ezek a hajósszolgálatra vonatkoztak, már régmúlt időben a francia tengerészet megfelelő előírásaiból vettük át. Egyébként tengerészetünk régóta mindenben a legilletékesebb és mérhetetlen lehetőségeinél fogva erre legalkalmasabb tanítómesternője — az angol haditengerészet — után igazodott, anélkül azonban — és ezt ki kell emelnem —, hogy eredetiségéből veszített volna. A túlzott anglofilizmuson a többség rendszerint csak elnézően mosolygott. Általános megdöbbenést keltett mindenesetre a világháború elején az a váratlan fordulat, hogy a Monarchia az angol lobogót is ellenségei közé sorolni kényszerült. Nem változtat ezen a sajnálatos és végzetes tényen az a később sokszor hangoztatott hízalgő elismerés sem, hogy a hatalmas angol flotta közelünkben volt egységei a kis osztrák-magyar tengerészetet mindenkor „a gallant enemy”-nek tekintették.

A gyarmatokban az angolokon kívül az olasz tengerészetrel is mindig rokonszenv fűzte össze tisztikarunkat. Számtalan bizonyítékát láttuk a világháború elején annak, hogy az olasz tengerész tisztikarban egyáltalában nem volt népszerű a velünk való háborúskodás; tulajdonképpen rokonszenves szomszédoknak tartottak bennünket, akiknek csak áthidalhatatlan politikai nézeteltérések folytán kellett felmondaniok a barátságot. A politika csalafintaságaival pedig a katona, bármilyen zászlóra esküdött is fel, sohasem tud megbarátkozni.

Amidőn Wied herceg labilis trónjának támogatására Albániában összesereglett nemzetközi cirkálóraj idillikus és a felkelők guerilla-harcától alig zavart csendjét hirtelen a seraievoi merénylet szörnyű híre verte fel, érdekes volt megfigyelni a krízis gyors és tipikus kifejlődését a durazzói kikötőben. A francia — mindig rejtélyes — cirkáló egy sötét éjjel titokzatosan és búcsú nélkül eltűnt; az angol „Defence” (akkori parancsnoka a nálunk jól ismert Troubridge ellentengernagy volt) angol-szász hidegvérrel várta a német „Berlin” (a későbbi „Midilli”, amely a „Goeben”-nel együtt briliáns manőverrel tört át az ellenségen és futott be Konstantinápolyba) mellett a fejleményeket; az olasz „Vettor Pisani” ősz tengernagya a búcsúzásnál tüntetőleg és nyilvánosan ölelte meg hajója fedélzetén osztrák-magyar kollégáját, valószínűleg a legőszintébb meggyőződéssel arról, hogy előbb-utóbb barátságos viszontlátásra van kilátásuk. Mégis, néhány hónappal később mint hajótörött hagyta el a sülyedő „Garibaldi” cirkálót, amelynek egy kis vízalattjáró naszádunk adta meg Gravosa környékén a kegyelemdőfést és amellyel a

tenger fenekére süllyedt az olasz szabadságharc nagy hősenek ott ereklyeként őrzött kardja is. Hullámsírijaikban nyugszanak azóta az előbb említett német és angol cirkálók is, sok ezer kilométerre egymástól.

A hirtelen nagyranőtt német tengerészetet csak legutóbbi időben ismertük meg; kimagaslóan fényes és sokban utolérhetetlen fegyvertényei nálunk, nemcsak fegyvertársi hűségből, a világégés szörnyűségei között mindig osztatlan elismeréssel és őszinte csodálattal talákoztak. Tegetthoff helgolandi eredményes tengeri ütközete óta óriási változáson ment át a német haditengerészet, de fejlődését közvetlen közről megfigyelni nem állt módunkban. Az orvul meggyilkolt trónörökös baráti viszonya a német birodalom volt uralkodójához kissé közelebb hozta Kieft Pólához, különösen mióta a főherceg előszeretettel foglalkozott tengerészetünk fejlesztésével, de azért a közös szolgálati nyelv sem jelentett akkor még szorosabb lelki közösséget. A poroszok érthető, de nem rokonszenves önteltsége az előbbi időkben mindig akadály volt a barátság együttérzésnek. A kitűnő és félelmet nem ismerő katonát, valamint a hűséges fegyvertársat megismerni a német tengerésztisztben és legénységben azonban csak a világ-háború folyamán volt alkalmunk, amidőn a diadalt diadalra halmozó vízalattjáróik személyzetével a legszorosabb szolgálati összefüggést tartottuk fenn. Ez a vérszövetség, amely közös babérokat és töviseket termelt, kétségtelenül a jövő generációk emlékezetében is meg fog maradni.

(Folytatjuk).

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(20. közlemény.)

228. §. Ha valaki az elfogatási jutalomra igényt tart, az őrsparancsnok erről szolgálati úton a kormánybiztosnak egy letartóztatási értesítést küld, annak megemlítésével, hogy a letartóztatást melyik csendőr vagy egyén fogatosította, amely esetben ez a jutalombíj összege az elfogott egyén terhére lesz írva.

229. §. A csendőrségnek kötelessége a csapatjuktól távollévő altiszteket és katonákat szabadságuk vagy eltávozási engedélyük lejártakor csapattestükhöz bevonultatni. A szabadságolt vagy eltávozási engedéllyel ellátott katonai egyének, ha tartózkodási helyükön helyőrség nincsen, engedélyüket a csendőrsparancsnoksággal kötelesek láttamoztatni.

Az őrsparancsnokok az ily jelentkezéseket egy külön előjegyzésben tartják nyilván. Ha az eltávozási engedély nyolc napnál nem hosszabb időre szól, azt láttamoztani nem kell.

Azokról a szabadságon, eltávozáson vagy egészségügyi szabadságon lévő katonai egyénekről, akiknek magatartásuk miatt a bevonultatásuk kívánatos, csapattestüknek jelentést tesz. Ezt a jelentést a járásparancsnok a hadosztályparancsnoknak adja át.

230. §. A csendőrség a csapatparancsnokokat értesíti azokról a körülményekről, amelyek miatt a szabadságolt vagy engedéllyel eltávozott katonák bevonulni nem tudtak.

231. §. Ha a csapatjuktól otthonukba szabadságolt katonák állapotuk miatt nem szállíthatók és felgyógyulásukig további szabadságra van szükségük, a csendőrség eziránt a szabad-

ságokról és eltávozásokról szóló rendelet rendelkezéseinek figyelembevételével a hadosztályparancsnokhoz előterjesztést tesz. Ugyanekkor egy jegyzőkönyvet mellékel annak megállapításáról, hogy az illető állapota miatt bevonulni képtelen. Ha tisztről van szó, az előbb leírt módon a járásparancsnok intézkedik. Ez jegyzőkönyv helyett csupán jelentést terjeszt elő.

232. §. Ha valamely katona otthonában meghal, az érdekelt őrsparancsnok köteles a járásparancsnok útján előterjeszteni:

1. egy jegyzőkönyvet a halálesetre vonatkozólag, a tárgyak leltári jegyzékével együtt, az alhadbiztosnak;

2. egy ugyanilyen tartalmú jegyzőkönyvet a halotti anyakönyvi kivonattal együtt a hadosztályparancsnoknak, aki azt az érdekelt csapatparancsnokságnak továbbítja.

Mindazonáltal, ha a csapatparancsnok a járásparancsnokság székhelyén állomásozik, az iratokat ez közvetlenül annak adja át.

Ha a halál ragályos betegség folytán állott be, az őrsparancsnok köteles a halottnak tárgyait elhamvasztatni, ennek megtörténtéről jegyzőkönyvet felvenni.

Ha valamely szabadságon, eltávozáson vagy nem tényleges állományban lévő tiszt halálozik el, az az őrsparancsnok, akinek körletében a haláleset bekövetkezett, olyan gyorsan, amint csak lehetséges, a hadosztályparancsnoknak távirati jelentést tesz, aki viszont a hadtestparancsnoknak jelent. A halálesetet az őrs által a napi jelentésben is meg kell említeni.

233. §. A járásparancsnok vagy a hadosztályparancsnokság rendeletére vagy a különleges határozványok alapján megjelenni tartozik azoknak az embereknek katonai orvosi megvizsgálásánál, akiket egészségi állapotuk megakadályoz abban, hogy a sorozóbizottság elé állhassanak.

A járásparancsnok az ilyen esetekről a hadosztályparancsnoknak közvetlen jelentést tesz.

234. §. Katonák által elkövetett bűncselekmények esetében a 298. §. által meghatározott módon jegyzőkönyvet kell felvenni és azt a katonai hatóságnak megküldeni.

235. §. A csendőrség illetékességéhez tartozik a menetelő csapatok által megszállt községek rendszete, továbbá az elmaradozók ellenőrzése és a betegség miatt visszahagyott lovak felügyelése.

236. §. A betegen visszamaradt katonáknak a katonai kórházba való utalását, továbbá az elítélteknek és terhelteknek továbbkísérését, ha a csapatparancsnok helyben van, az, különben pedig az őrsparancsnok rendeli el.

237. §. A tisztek és őrsparancsnokok menetközben vagy helyőrségi állomásokon katonai személyek őrkíséretére parancsot csupán a hadosztályparancsnoktól fogadhatnak el.

Mindazonáltal a csapatparancsnok súlyos esetben és a saját felelősségére közvetlenül intézhet a csendőrséghez indokolt írásbeli megkeresést valamely csapatjához tartozó terhelt őrkísérésére nézve.

A csendőrség az ily megkeresést sem vissza nem utasíthatja, sem annak indokait vita tárgyává nem teheti.

Azok a katonai egyének, akik büntettet vagy vétséget követtek el, a csapatparancsnok megkeresésére a csendőrségnek adatnak át. Ezeket, ha a szükség úgy kívánja, meg kell bilincselni.

Ha valamely helyiségben, ahol csendőrség van, szállásosnáló tisztek vagy különítmények jelennek meg, az őrsparancsnok köteles azokat a csapat elszállásolásának és ételmezésének biztosítása végett hathatósan támogatni.

Ha az őrsállomáson valamely csapat vonul át, az őrsparancsnok, távollétében a helyettese köteles a csapatparancsnoknál jelentkezni s annak rendelkezéseit kikérni.

238. §. A csendőrség az évenként megtartott ló- és járóműszemléknél és osztályozásoknál közreműködni köteles. Szolgálatát külön határozványok szabálvozzák.

Ugyancsak különleges határozványok szabálvozzák mindazokat a tennivalókat, amelyeket a katonai hatóság támogatására a felmentéseket és selejtezéseket illetőleg végezni köteles.

II. FEJEZET.

I. Alfejezet.

Polgári foglyok őrkíséréte.

239. §. A járórtalálkozások főcélja a foglyoknak őrsről-őrsre való kísérése és a rájuk vonatkozó ügyiratoknak átadása, ha számuk, súlyuk és kötetük azt megengedi.

A találkozási pontok lehetők a találkozó őrsöktől egyenlő távolságra legyenek és olyan helyen, ahol az őrsvezetők és csendőrök a maguk és az őrizetükre bízott egyé-

nek számára a személyek és tárgyak átvételének idejére menedékhelyet találhatnak.

Ilyen menedékhelyül kocsmá vagy vendéglő csak akkor jöhet tekintetbe, ha más alkalmas hely nincsen.

A tisztesek és a csendőrök az ilyen járőrtalálkozásokat arra is felhasználják, hogy a legutolsó találkozás óta előfordult mindazokat az eseményeket, amelyek a közcsend szempontjából fontossággal bírnak, megtárgyalják és közös megállapodást létesítsenek a különböző gonosztevők ártalmatlanná tételére nézve.

240. §. A terhelteket és elítélteket vagy gyalog, örsről-örsre vagy szállítóeszközön egyenesen a rendeltetési helyükre kell kísélni. Utóbbi esetben az örskísérést rendkívülinek nevezzük.

Ha a foglyok különböző neműek, külön-külön kell őket kísélni.

241. §. Rendkívüli örskíséretekről csupán miniszteri rendeletre a fellebbezési törvényszék megkeresésére vagy az anyák, anyák, gyámok, esetleg a családi tanács kifejezett kérelmére lehet szó.

242. §. Az igazságügyminiszter költségére teljesített örkíséret — a rendkívülieket kivéve — örsről-örsre gyalog teljesítendő. Amikor a rendkívüli örkísérést nem hivatalból rendelik el, arról csak akkor lehet szó, ha azt az érdekeltek meneteképtelenség miatt kérik vagy a járőr úgy látja, hogy a foglyok az utat gyalog megtenni vagy folytatni képtelenek. Ilyenkor a meneteképtelen állapotot orvossal kell megállapíttatni. Ha az orvosi vizsgálat nem tartja szükségesnek vagy közbejött körülmények folytán a rendkívüli örkíséret nem lehetséges, ezt az örkíséret parancsnoka egy külön jegyzékben leszögezni köteles.

Általában a foglyoknak orvosi megvizsgáltatása csak az igazságügyi tisztviselőnek, a községi előjáróságnak vagy helyettesének rendelkezésére foganatosítható.

Ha az igazságügyi vagy a közigazgatási hatóság tisztviselője meg nem található, az orvost az örkíséret parancsnoka kéri föl a bizonyítvány kiállítására s erről a körülményről jegyzőkönyvet vesz fel.

243. §. Azok a foglyok, akik a belügyminiszter költségére kísértetnek, bármilyen is legyen egészségi állapotuk, nem kötelezhetők arra, hogy az utat gyalog tegyék meg.

244. §. Azokat a terhelteket és vádlottakat, akik a szállítási költségeket, valamint az örkíséret tagjainak isszautazási költségeit a sajátjukból fedezni hajlandók és erre képesek, egyenesen a rendeltetési helyükre kell kísélni, ha a hatóság által előírt elővigyázati rendszabályoknak magukat alávetik.

245. §. Az örkíséret elindulása előtt a járásparancsnok az örkíséret parancsnokát örkíséreti lappal látja el. Ezek az örkíséreti lapok minden egyénről külön-külön vannak kiállítva, akár a letartóztatási jegyzőkönyvek. Minden örkíséreti lapon fel kell jegyezni annak az egyénnek a személyleírását, akiről az örkíséreti lap szól. Ha az egyén, akiről az örkíséreti lapot kiállították, veszélyesnek van nyilvánítva, ezt a körülményt a szélzeten piros tintával meg kell jelölni.

246. §. Hogyha a terhelteket vagy elítélteket valamely katonai hatóság rendeletére vagy valamely bírói megbízásból kifolyólag vagy hatósági megkeresésre kell továbbkísérni, ennek a rendeletnek bírói megbízásnak vagy hatósági megkeresésnek a járásparancsnok által hitelesített másolatát az örkíséreti lap hátsó oldalára fel kell jegyezni. Ugyancsak a hátsó lap szélzetére fel kell jegyezni az elítéltek és vádlottak tárgyait is. Az ilyen tárgyakat mindig az örkíséret parancsnokának kell átadni, aki az átvételt az örkíséret előző parancsnokának találkozási könyvecskéjében az alábbi szavakkal ismeri el:

„A rendeletet és abban említett tárgyakat átvettem.”

247. §. Amikor a vádlottakat és elítélteket örsről-örsre kell kísélni, az örkíséretnek az a parancsnoka, aki a foglyokat legközelebbi járőrtalálkozási helyen az új örkíséretnek átadni köteles az új parancsnoknak alalmat ad arra, hogy meggyőződjék a kísérelévélben szereplő egyének személyazonosságáról. Ugyanekkor átadja az abban felsorolt tárgyakat és azoknak átvételét a szolgálati lapon és a találkozási könyvecskében elismerteti.

Ha a foglyok nagyobb száma vagy különleges körülmények folytán szükségessé válik az örkíséret megerősítése, az új parancsnok a szükséges csendőrségi erőt az örkíséret régi parancsnokától kérheti.

248. §. Olyan állomásokon, ahol éjjelezni kell, ha az a vármegye vagy járás székhelyén van, a foglyokat mindig a fogházban kell éjjelre elszállásolni. Ilyen hiányában a csendőrlaktanya örszobájában kell azokat éjszakára elhelyezni.

Utóbbi esetben a foglyokat a helybeli örs legénysége őrzi és pedig vagy másnapig, vagy a járőr-találkozás napjáig; ha azonban a foglyok különböző neműek és a csendőrségi laktanyában csupán egy örszoba van, a nőket a helyi hatóságnak kell őrzés végett átadni, aki azoknak elszállásolásáról gondoskodni köteles.

A foglyoknak valamely községben való tartózkodása alkalmával azoknak élelmezéséről a megyei fogházigazgató, ennek hiányában a községi előjáró tartozik gondoskodni. Ha a községi előjáró nem hajlandó a csendőrségi örszobában őrzött foglyok élelmezéséről gondoskodni, erről jegyzőkönyvet kell felvenni és be kell szerezni mindazon élelmiszereket, amelyeknek beszerzését az idevonatkozó szabályok előírják.

249. §. Vasúton szállítandó foglyok a várostermekbe nem mehetnek be; az örkíséretnek 2 órával a vonat indulása előtt meg kell jelenni az állomáson és az örkíséretnek tartózkodási helyét mindig az állomásfőnök jelöli ki. Ha a vonatszerelvényt az állomáson állítják össze, akkor az örkíséret a neki kijelölt kocsihoz azonnal beszállhat.

250. §. Ha egy fogoly beteg lesz vagy betegen érkezik az örsállomásra s ott sem fogház, sem kórház nincsen, a foglyot a laktanya örszobájában kell elhelyezni; a szükséges segélyre a községi előjáró vagy helyettese köteles szállítóeszközt bocsátani az örkíséret rendelkezésére, hogy a beteg fogoly az örkísérés irányába eső legközelebbi örsre, fogházba vagy kórházba elszállítható legyen. A fogházban a beteg foglyot a gyengélkedő szobájában kell elhelyezni és őrzését a fogház örszemélyzetére bízni, amely az átvételről elismervényt állít ki; polgári kórházban biztos helyen kell a foglyot megőrizni s annak felügyeléséről a helyi hatóságok gondoskodnak.

Ilyen esetben, ha a fogolynak iratai, tárgyai vagy bűnjelölői vannak, ezek az örsparancsnok kezei között maradnak s csak a fogolynak felgyógyulása után csatolhatók azok újra az örkíséreti laphoz. A kórházba való belépésről és az onnan való eltávozásról vagy a tartózkodás meghosszabbításának indokáról, történt az akár a fogházban, akár a csendőrlaktanya örszobájában, mindig bizonylatot kell kiállítani.

Az örsparancsnokok gondosan örködni kötelesek afölött, hogy a kórházba átadott foglyok csak addig maradjanak ott, amíg ott tartózkodásuk egészségük helyreállítása végett szükséges.

252. §. Ha kísérelévélhez csatolt tárgyak több fogolyra vonatkoznak s a foglyok egyike beteg lesz, a továbbkísérést félbeszakítani és a tárgyakat visszatartani nem szabad; ilyenkor az örkíséreti lapon fel kell említeni, hogy a hiányzó foglyok miért maradtak vissza.

253. §. Ha a fogház gyengélkedő szobájába elhelyezett vagy gyógykezelés végett a kórháznak átadott fogoly megszökik, mihelyt erről az örsparancsnok értesül, köteles azt azonnal nyomozni és üldözőbe venni; azonnal a szökés helyére megy s megállapítja, hogy a szökés oka az örkíséret gondatlansága vagy szándékossága volt-e. A nyomozásról jegyzőkönyvet szerkeszt és a megszökött fogoly tárgyaival együtt azt a csendőr-járásparancsnoknak azonnal megküldi; utóbbi ezeket a századparancsnokhoz továbbítja, aki az illetékes hatóságokat értesíteni köteles.

254. §. Ha a kórháznak átadott vádlott vagy elítélt meghal, az örsparancsnok a halálesetre vonatkozó anyakönyvi kivonatot az elhalt fogolyra vonatkozó egyéb iratokkal együtt, a járásparancsnoknak terjeszti elő, aki azokat a századparancsnokhoz továbbítja.

255. §. Ha a fogoly vagy a csendőrségi örszobában vagy az örkíséret csendőrök kezei között hal meg, erről a helybeli községi előjáróságot azonnal értesíteni kell és fel kell kérni arra, hogy a temetés iránt a törvényben előírt rendelkezéseket tegye meg; az örsparancsnok ezután halotti anyakönyvi kivonatról másolatot készíttet és azt az esemény részletes leírását tartalmazó jegyzőkönyvhöz csatolja. Ugyancsak ehhez mellékel a fogolynak örkíséreti lapját és tárgyait; mindezeket a járásparancsnoknak küldi meg, aki akként jár el, mint amikor a fogoly polgári vagy katonai kórházban halt meg.

(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

A szilvacefre és az emberi vércseppek.

Írta és nyomozta: Tolnai György tiszthelyettes, (Csengőd).

A temesmegyei Varadia-i örsön teljesíttettem szolgálatot 1909-ben és itt történt szeptember hónapban, hogy Matanovics Jenő, Markovce község jegyzője telefonon felhívta az örsöt és közölte, hogy Markovce községben id. Csiklován János udvarán annak mostohafiát, Jovánovics Jánost a szalma melletti hulladékban meggyilkolva találták.

A telefonértesítés vétele után Fári Ferenc c. örmester, volt őrsparancsnokom Dobó János c. őrsvezetőt és engem vezényelt ki az eset kinyomozására. Azonnal felszereltünk és Markovce községbe siettünk, ahol a helyszínen érintetlenül találtuk a meggyilkolt hulláját, — őrsparancsnokunk ugyanis a telefonbeszélgetés alkalmával kérte a jegyzőt, hogy hagyjanak a helyszínen mindent úgy, ahogy találták. A helyszínt alapos vizsgálat alá vettük és megállapítottuk, hogy a meggyilkolt halálát a fejére mért tompa eszközöktől eredő több ütés okozta. A koponyacsont több helyen be volt törve. A hulla körül sok széttaposott lábnym volt látható, melyeket az egybegyűlt bámeszkodók idéztek elő. — egyébként azonban semmit, amiből a tettes kilétére következtetni lehetett volna.

A folytatólagos nyomozás során megtudtuk, hogy a meggyilkolt egyén a gyilkosság felfedezése előtt négy nappal, az esteli órákban, a község melletti legelőre ment lovakat legeltetni s azóta nem tért vissza.

Legelőször a meggyilkolt édesanyját kérdeztük ki, aki előadta, hogy fiának nem voltak haragosai s így gyanakodni sem tud senkire. A további kikérdezések sem szolgáltatnak valamelyes szilárdsággal bíró támpontot s a nyomozás már-már holtpontra jutott, amikor besúgóm-tól arról értesültem, hogy ifj. Csiklován János szerelmes volt a meggyilkoltnak hajadon nővérebe, feleségül akarta venni, azonban Jovánovics János különböző okok miatt hallani sem akart arról, hogy a mostohatestvérek egybekeljenek.

Ezen körülmény tudomásulvétele után egészen természetesen, hogy gyanunk ifj. Csiklován János felé terelődött. Nevezett ebben az időpontban a pálinkafőző kazán-nál szilvacefrevel dolgozott. Felkerestük ott és kikérdezése végett a község házához vezettük elő.

A kikérdezés során észre kellett vennie, hogy a gyanu ő ellene irányul, mert mielőtti ennek világosan kifejezést adtunk volna, hevesen tiltakozott a meggyanúsítás ellen és minduntalan két általa megnevezett társára hivatkozva, alibit akart igazolni. Mi engedtünk ennek a követelésnek és ráhagytuk, hogy igazolja hát alibijét. Ez az igazolás azonban nem sikerült úgy, ahogy azt a gyanúsí-

tott gondolta vagy előre kicsínálta, mert úgy ő maga, mint két társa is az alibiigazolás során ismételtlen ellentmondásokba keveredtek s így a gyanunk persze még inkább erősödött, hogy a gyilkosságot ő, ifj. Csiklován János követte el.

Miután nevezett éppen az általa erőszakolt alibijét nem tudta igazolni, személymotozást eszközöltünk nála. A rajta lévő ruházat megtekintése közben láttam, hogy inge elől tele van szilvacefre vörös pettyekkel. Ez egy-magában véve nem lett volna gyanús, mert hiszen csakugyan szilvacefrevel dolgozott. Engem azonban mégis nagyon érdekelték ezek a cefrecsöppek és egészen közel hajólva kezdtem azokat vizsgálgatni.

Munkám nem bizonyult haszontalannak és feleslegesnek, mert a sok cefrecsepp között felfedeztem egy cseppnyomot, mely világosabb színével elütött a többitől. Levétettem vele az ingét és átadtam azt megvizsgálás végett a községi orvosnak. Az orvos az általam felfedezett világosabb színű cseppnyomot vértől eredőnek találta.

Amikor az orvosi vizsgálat eredményét Csiklován János elé tártam és a lelkére beszéltem, hogy konok tagadásával csak magának árt, nevezett megtört, beismerte a gyilkosságot, elkövetését pedig a következőképen adta elő:

Halalosan szerette a meggyilkolt testvérhúgát, aki neki egyben mostohatestvére volt. Több ízben mondotta a családban, hogy szeretné feleségül venni. A családtagok — ha nem is látták szívesen ezt a szándékát — belemen-tek volna ebbe, de Jovánovics János hajthatatlan maradt és sokszor ismételt kérése dacára sem volt hajlandó a házasságba belegyezni. Végül elkeseredésében elhatározta, hogy tervbevett házasságának egyedüli komoly megakadályozóját elteszi láb alól. Egyik este, — éppen megint egy összeszólalkozás utáni őszi estén — hallotta, amint édesatyja meghagyta mostohafiának, Jovánovics Jánosnak (Juonnak), hogy a lovakat vigye ki a legelőre. Ekkor elhatározta, hogy Juonnal végezni fog. Magához vett egy erős akácfakarót és lesbeállott a legelőről hazafelé vezető úton. Közben beesteledett. Amikor mostohatestvére elhaladt mellette az úton, — előugrott a lesállásából és a nála lévő akácfakaróval több ütest mért annak fejére. Jovánovics Juon egy hang nélkül ott az úton összeesett.

A lovakat ő kötötte be az istállóba, majd onnan a borjú kötőfékét magához véve, kiment a legelőre vezető úthoz, a gyilkosság színhelyére, ott rákötötte a kötőféket a meggyilkolt nyakára, hazahúzta és a szalmahulladékban elrejtette.

Másnap éjszaka levetkőztette a meggyilkoltat, ruháit a szalmakazalba rejtette, harmadnap éjszakára pedig az volt a szándéka, hogy a hullát beássa az udvarukon lévő nagy rakás trágyába, remélve, hogy a mezítenül elásott test a friss trágyában hamar el fog rothadni és soha senki nem fogja megtudni, hogy mostohafivérével mi történt.

Harmadik éjszakán azonban munkájában a házbeli hozzátartozók megzavarták és kénytelen volt a hullát továbbra is a szalmahulladékban hagyni, ahol anyja másnap reggel rátalált és sikoltozva szaladt a szomszédba, majd a község házára az esetet bejelenteni.

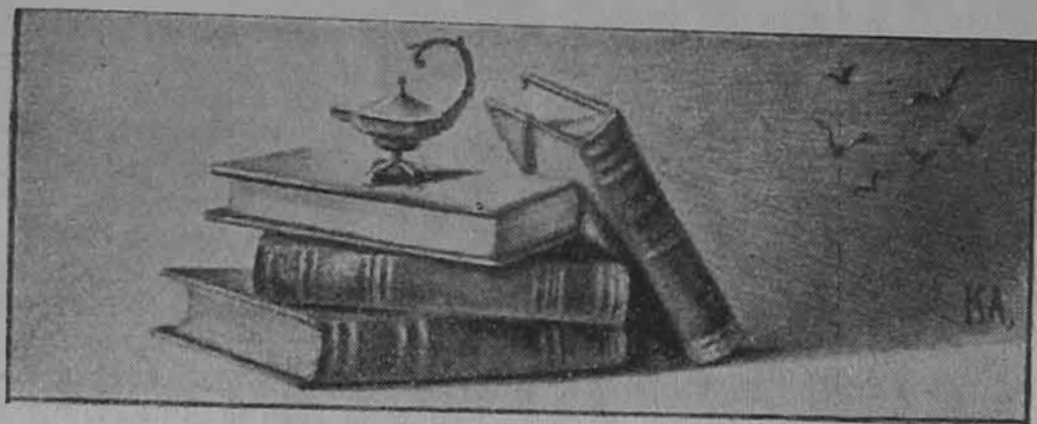
Előadása befejeztével kijelentettük ifj. Csiklován Jánosnak az elfogását, meggyőződünk azután, hogy előadása mindenben fedi a valóságot és előadtunk vele a karót, amellyel a gyilkosságot elkövette, továbbá a meggyilkolt ruháit. A ruha csakugyan ott volt elrejtve a

szalmakazalban és ugyancsak ott volt a bűnjelt képező karó is.

A foglyot a fehértemplomi kir. ügyészségnek adtuk át, akit 15 évi fegyházra ítélték.

*

Ami a tanulságot illeti, arra akarom felhívni csendőrbajtársaim figyelmét, hogy a szilvacefre és az emberi vércsepp nagyon hasonlatos nyomot hagynak vissza. Mindössze a színben van árnyalati eltérés. A cefrecsepp valamivel sötétebb, mint az emberi vér. Ha a becsöpögtetett ing átvizsgálása közben nem gondolok erre és nem veszem észre az egyetlen csöpp emberi vért, mint egyedüli beszédes bizonyítékát a tettes cselekedetének, vajjon állíthatnánk teljes bizonyossággal, hogy ez az eset tisztázódott volna? A gyanúsított makacsul tagadott. A gyanu kétségtelenül megvolt amúgy is, — tudjuk azonban, hogy ez egymaga nem lett volna elegendő a bíróság előtt. Ez az egyetlen emberi vércsepp volt az, amely megkülönböztette a cefrecseppektől, a gyanúsított beismeréséhez és az eset tisztázásához vezetett.

CSENDŐR LEKSZIKON.

13. Kérdés. Mi a pontos értelme a Szut. 541. pontja első bekezdésében a „rendszerint“ szónak?

Válasz. Mikor azt olvassuk, hogy valamit rendszerint így meg így kell tenni, valami rendszerint így meg így történik, akkor e kifejezés használata arra mutat, hogy az esetek nagy többségében, általánosságban, elvileg, szabály szerint valami így meg így történik, valamit így meg így kell tenni, de vannak kivételek, amikor más az eljárás és másképp történik a dolog. A Szut. 541. pontja e tekintetben nem hagy fenn semmi kétséget, mert amikor kimondja, hova kell átadni rendszerint a foglyot, nyomban megállapítja a kivételeket is a kimondott s rendszerint követett szabály alól.

14. Kérdés. Oly bűncselekmény esetén, amelynek tárgyában a kir. ügyészség illetékes indítványt tenni, az elfogott egyént a tényvázlat kapcsán minden esetben ennek kell-e átadni, vagy helyes-e a járásbíróságnak való átadás is, ha ez utóbbi az őrs állomáshelyéhez közelebb van?

Válasz. Mindenesetre szabályul azt kell tekinteni, hogy ily esetben a foglyot az illetékes kir. ügyészségnek kell átadni. Ezt kívánja az igazságszolgáltatás érdeke, a gyorsaság, pontosság és célszerűség. A járásbíróság eljárása ily esetben esetleg csak késlelteti az ügynek a rendes kerékvágásba jutását, sőt megeshetik az is, hogy a fogolynak továbbítása végett újból az őrsöt lenne kénytelen igénybe venni, mert a járásbíróságnál erre a célra elegendő fogházor ügysem áll rendelkezésre. Nem követ el ugyan hibát az őrs, ha ily esetben a foglyot a sokkal közelebb fekvő járásbíróságnak adja át, de mint mondtuk, szabálynak a kir. ügyészséghez való átadást kell tekinteni s a járásbíróságnak való átadást csak akkor kell választani, ha arra egyéb oka is van a csendőrségnek, mint csak a járásbírósági székhely közelléte.

15. Kérdés. A végrendelet nélkül elhalt örökhagyó után csak testvérei maradtak örökösökül; mily arányban történik a hagyaték felosztása, ha a testvérek nem közös szülőktől származnak?

Válasz. A testvérek ily esetben nem saját jogukon (jussukon), hanem szüleik jogán (jussán) örökölnék. Tehát a hagyatékot

téket elsősorban két részre osztják; az egyik rész az örökhagyó apjáié, a másik az anyjáié. Ha ezek meghaltak, jutnak örökséghez ezeknek leszármazói, vagyis a jelen esetben az örökhagyó testvérei. A hagyaték felét az atya leszármazói, másik felét az anya leszármazói kapják. A féltestvér ennél fogva csak ama szülő után örököl, akitől származik, míg a többi testvér egyenlő arányban osztozik a féltestvérral is, ha a féltestvér szülője az ő szülője is volt.

16. Kérdés. A férj és feleség közösen ingatlant szereznek; ez azonban telekkönyvi tulajdonul csak a férj nevére jut. A feleség elhalván, a férj újabb házasságot köt s ebből gyermekek származnak. Joga van-e az első házasságból származó gyermeknek az ingatlan fele részére, amely helyes telekkönyvezés esetén az anya halála után őt illette volna?

Válasz. Az első házasságból származó gyermeknek kétségtelenül joga van az ingatlan felerészére, ha be tudja bizonyítani, hogy az ingatlan közszerzemény annak idején csak tévedésből került egészen a férj nevére. Ha a fiúnak ezt a jogát az ingatlan telekkönyvi tulajdonosa el nem ismeri, a fiúnak pert kell indítania atyja ellen. Ha a fiú kiskorú, érdekeinek védelmét az atyával szemben a gyámhatóság intézi. Természetesen nagy kérdés, hogy megfelelő bizonyítékok rendelkezésre állnak-e s így a per sikerre vezet-e.

17. Kérdés. Az őrsön feljelentést tesznek oly bűncselekmény miatt, amelyet nem ama bíróság területén követtek el, amelyen az őrs állomásozik. A felvett panaszt melyik bírósághoz kell bejelenteni: ahhoz-e, amelyik az elkövetés helye szerint, vagy amelyik az őrs állomáshelye szerint illetékes?

Válasz. Minthogy a panasz tárgyává tett bűncselekmény elbírálására általában az elkövetés helye szerint illetékes bíróság hivatott, a szabályszerű eljárás a feljelentésnek ehhez a bírósághoz való közvetlen eljuttatása akkor is, ha az őrs nem állomásozik ennek a bíróságnak illetékessége területén. Nem lenne annak semmi értelme, hogy tudatosan olyan bírósághoz tegyünk feljelentést, amelyről tudjuk, hogy a panaszt elbírálnia hatáskörében nem áll, hanem kénytelen az átvett panaszt továbbítani.

18. Kérdés. Mily jogszabályok érvényesek az üzlethelyiségek (boltok), valamint a nyilvános étkező- és szórakozóhelyiségek zárórája tekintetében?

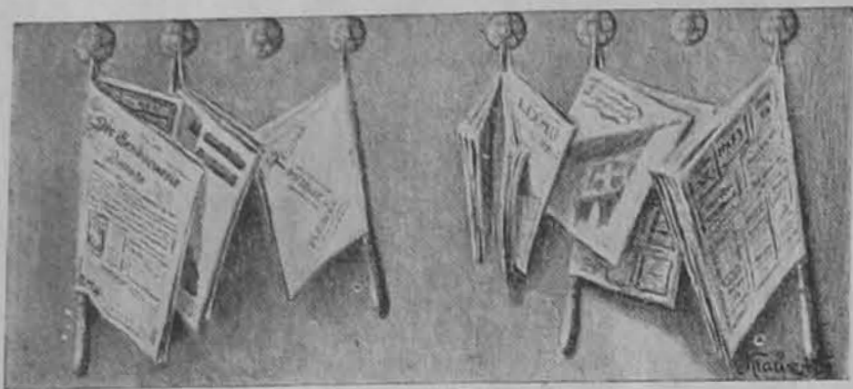
Válasz. A nyilvános étkező- és szórakozóhelyiségek záróráját általában a 9863. M. E. 1920. sz. rendelet szabályozza. Ezt a rendeletet még ugyanebben az évben módosította a 80365. B. M. 1920., később pedig a 9600. B. M. 1922. sz. rendelet. A m. kir. belügyminiszter 1924. évi 116025. sz. rendeletével a nyilvános étkező- és szórakozóhelyiségek zárórájának meghosszabbító jogát ideiglenesen az elsőfokú rendőrhatóságokra ruházta át. Felemlítendő itt a 94680—1925. K. M. sz. rendelet a kizárólagos pálinkamérés, valamint szeszecskák árusításával foglalkozó nyílt üzletek zárórája tárgyában. Az üzleti záróráról szóló 1913: XXXVI. t.-c., illetőleg az 1921: XXXVII. t.-c. végrehajtása tárgyában jelent meg a 79435—1921. K. M. sz. rendelet. Ezt módosította a 93293—1925. K. M. sz. rendelet, a 156045—1926. K. M. sz. rendelet (a cukrászboltokról), a 60618—1926. K. M. sz. rendelet (a borbély- és fodrászüzletekről) és a 62300. K. M. 1927. sz. rendelet (a győri üzleti záróráról). Ezenkívül még számos rendelet foglalkozik, külön tekintettel a székesfőváros viszonyaira, a záróra szabályozásával; több magyarító rendelet is jelent meg a zárórendelet egyes üzletágakra vonatkoztatása dolgában. Minthogy pedig a záróra kérdésében az egyes törvényhatóságoknak is intézkedő joguk van, hasonlóképpen a meghosszabbító jog miatt a helyi rendőrhatóságoknak is, a csendőr a zárórendelet kérdésében csak akkor láthat tisztán, ha megtudakolja a helyileg érvényes helyhatósági rendelkezésekben foglalt jogszabályokat is.

19. Kérdés. Szerencsejáték által elkövetett kihágás esetén szerkesztendő feljelentésnek melyik a mintája a Szut. mellékletei közt.

Válasz. Ily esetben mintául a 16. melléklet szolgál, természetesen azzal a különbséggel, hogy a feljelentést a kir. járásbírósághoz kell címezni, mert ezt a kihágást a kir. járásbíróság bírálja el.

Nem lenni, mikor lenni kellene, tenni kötelesség volna, éppen olyan bűn, mint olyankor cselekedni, másokat cselekedésre buzdítani, midőn az abbahagyás lenne szoros tiszt.

(Széchenyi.)

LAPSZEMLE.

(Ausztria). Der Gendarmeriebeamte.

108. szám.

„Lakbérpótlék.” A közalkalmazottak részére törvényhozásilag lakbérsegély szavaztatott meg. A cikk ismerteti a csendőröknek ebből folyó igényeit s a magyarázó szöveg mellett táblázatokban is szemléltetve teszi eme intézkedés számszerű eredményeit. Ezekből kitetszően a legénység lakbérpótléka évi 31—85 sillinget, míg az (a mi tisztjeinknek megfelelő) intéző tisztviselőké 85—276 sillinget tesz ki. Az intézkedés nem elégitette ki az érdekelteket, mert a pótlékot az igénnyel bíró egyének havi fizetése alapján állapítják meg, amelybe azonban több járandóságot pl. családi pótlékot stb. nem tudtak be.

Új létszámmegállapítás az 1930. évre. A szolgálati állások számát az 1930-as évre a vezetés 151-el emelte. Ebből nagyjából (141-el) az alacsonyabb állásokat szaporították, míg a magasabb állásokban csekély emelés mellett (10) inkább csak számszerű eltolódások történtek.

A lap közli a Büm. rendeletét, amely számokban ismerteti a csendőrség nagyobb teljesítményeit az 1927. és 1928-as években. A bírósághoz 1927-ben 127.108, 1928-ban 125.183 feljelentést tett a csendőrség s ugyanakkor 21.429, illetve 21.201 elfogott egyént adott át. A rendőrhatalóságokhoz 1927-ben 137.699, 1928-ban 160.059 feljelentést tettek a csendőrök s egyidejűleg 6788, illetve 7432 egyént vettek őrizetbe. 1927-ben 45.933, 1928-ban pedig 49.850 büntető parancsot adtak ki. Bírósági, illetve rendőrhatalósági felhívás alapján 1927-ben 23.912, míg 1928-ban 23.829 szolgálatot (elővezetés, foglyok kísérése, házkutatás stb.) teljesített a csendőrség. A fentiek kívül igen nagy számban teljesítettek segély- és közigazgatási, illetve szociális szolgálatot a csendőrök s 1927-ben összesen 3.976.519, míg 1928-ban 4.721.724 ügyiratot intéztek el. A lap érthetetlennek tartja, hogy amikor a csendőrség igénybevétele évről-évre ilyen tetemes mértékben nő, ugyanakkor a létszámot az 1925. évi 6135-ről 1928-ig 5869-re csökkentették. Nuskó Ferencet, az osztrák csendőrség központi igazgatóját (csendőrfelügyelő) 1929. évi október 1-ével nyugdíjba helyezték. A szakegyesüléshez intézett búcsúirat közlése után a lap is búcsút vesz tőle. Egy másik cikkből kitetszően ez a nyugdíjazás az osztrák csendőrség katonásításának a kérdésével függene össze. Különböző verziókban keringő hírek szerint ugyanis a nyugállományba helyezett központi igazgató az osztrák csendőrség katonásításának lett volna a híve, amit azonban Schober kancellár, a volt bécsi rendőrfőnök nem nézett jó szemmel s ennek következménye lett volna a nyugdíjazás. „Régi és új börtönök.” Általánoságban tartott történelmi visszapillantás után megelégedéssel állapítja meg a cikkíró, hogy a kultúra terjedésével a bűn fogalma, a büntetés célja és módja erősen megváltozott. Az emberiség gondolatának a győzelmet jelenti, hogy ma már a bűnöző megjavítása a büntetés főcélja s a letartóztatási intézetek ennek megfelelően vannak berendezve. Egészséges élet és emberséges bánásmód mellett munkára való neveléssel javítják a megtévelyedetteket, hogy az emberi társadalomba való visszatérésüket előkészítsék és lehetőségessé tegyék.

Egy szakkönyv megjelenése kapcsán Fridrich L. cikket ír „Ópiumszenvedély” címmel, amelynek bevezető sorában megállapítja, hogy a szenvedély nem más, mint a normális típusú eltérő hajlam, amely szabad fejlődési lehetőségek mellett mindenkor az egyén vagy az illető nép egészségének romlására vezet. A továbbiakban azt fejtegeti a cikkíró, hogy minden szenvedély az egyén vagy a nép életének sajátosságában vagy a kor szellemében gyökeredzik, illetve abban leli magyarázatát s ezért rendszerint valamely szük-

ség vagy kényszerűség jellemzi. Amióta ember van a világon, azóta szenvedély is van s valószínűleg nem is sikerül azt megszüntetni. Egyike a legrettenetesebb szenvedélyeknek: az ópiumélvezet, amely ma Európában, főleg nyugaton nagyon elterjedt s a közbiztonság közégeinek nagyon sok gondot okoz.

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie Nationale.

2333. szám.

A lap vezércikke „Mielőtt továbbmegyünk, tegyünk pontot” címen a csendőrség erkölcsi és anyagi érdekeiért harcol. Már az 1791 február 16-iki törvényben, mely a maréchaussé-intézményből a csendőrséget alapította, ünnepelesen kifejezést adtak annak, hogy a csendőrség elitcsapat. És most a tábori csendőrség részére megtagadják a harcok igazolvány (carte de combattant) kiadását. A tábori csendőr önállóan, a parancsnok utasítása s a bajtársak támogatása nélkül, ágyu- és puskatűzben teljesítette szolgálatát. Hősi halottaik érük hullásával pecsételték meg ezt. Utal a hős Battoni tábornokra.

A tényleges altisztek szabályzata (le statut des sous-officiers de carrière) elvette a próbacsendőrtől az altiszti rangot, még akkor is, ha az a csapatnál „maréchal des logis chef” volt. Ez az igazságtalan eljárás nevetséges helyzetet teremtet. Emellett az „adjadant”-ok (legmagasabb altiszti rendfokozat) százalékszámuk sokkal kisebb, mint más fegyvernemeknél.

Az irodai beosztásban lévők lassú előmenetelét is szóvá teszi. Összehasonlítja a háborúban sebesült rendőrök és polgáriak igen előnyös nyugellátását a csendőrségnek hasonló esetekben való szegényes katonai ellátásával. A vezércikk többi része a csendőrség és a köztársasági gárda tagjainak anyagi érdekeiért küzd minden irányban.

Panasz tárgyává teszi azt is, hogy kevés becsületrendet adományoznak a brigád-(örs-)parancsnokok, csendőrök és gárdisták számára, ahhoz képest, hogy a multban adtak-e kitüntetést ennek az elitcsapatnak. A rendőrhatalósági megbízott (d'officier de police judiciaire) címének és hatáskörének adományozása a brigád-(örs-)parancsnokok részére megkoronázná a törekvéseket. Ezt az állami biztonság s a törvényes rend érdekei megkövetelik.

A „Hadügyi tárca a képviselőház előtt” című cikk tárgyalja a francia csendőrség költségvetését, mely a hadügyi költségvetés 25. fejezetét képezi. A csendőrség költségvetése 47.900.000 frank (10.825.000 pengő). A költségvetés tárgyalása során az elnöki bejelentés után Schlafer János képviselő ismerteti, hogy a csendőrséget kétféle katonából egészítik ki: továbbszolgálókból s olyanokból, akik katonai szolgálatuknak eleget tettek. A behívás csak a jelentkezéstől számított háromtól hat hónap múlva történik meg s mivel mindig újabb és újabb jelentkezők ékelődnek közbe, a jelölteknek a hadügyminisztériumban elkészített névjegyzékét állandóan helyesbíteni és kiegészíteni kell. A képviselő arra kérte a hadügyminisztert, rendelje el, hogy a jövőben évenként csak egyszer fektessék fel a jelentkezők névjegyzékét s ebben ne legyen helyesbítés, így a rendtelenség meg fog szűnni s a jelentkezők megtarthatják munkahelyüket addig a napig, míg a csendőrségbe belépnek.

Chassaing (Sasszen) Jenő képviselő 1929 január havában interpellációt intézett a hadügyminiszterhez a csendőrszakszok új beosztása s egyes hadnagyi helyek megszüntetése miatt. Kérdést intézett, hogy ez alkalomból tekintettel voltak-e az ügyel kapcsolatos nehézségekre, a távolsági viszonyokra, a lakosság sűrűségére, a földrajzi és az éghajlati helyzetre. — A hadügyminiszter válaszában annak idején kijelentette, hogy a megállapítások még folyamatban vannak, csupán egyes szakszok megszüntetéséről van szó, a fontosabbak — főleg a századosok által vezényelték — megmaradnak. A megszüntetéssel kapcsolatban figyelmet fordítottak arra, hogy a szolgálat és a csendőrségnek a lakossághoz való viszonya hátrányt ne szenvedjen. — Ez a sok tekintetben kitérő válasz nem elégit ki a képviselőt, mert ha a leépítés a szervezésben bekövetkeznék, ez jogos izgatottságot váltana ki a lakosságban. Mivel ez a megcsonkítás napról-napra fenyeget, a következő újabb interpellációt intézi a hadügyminiszterhez:

1. Mennyi a csendőrszakszok száma, amelyeket az 1929. év folyamán megszüntettek?

2. Hány csendőrszakszokt szerveztek át századosi helyé (capitainerie), az előbbiekről rovására?

3. Elhatározta-e a hadügyminiszter, hogy az 1929. évi júliusi bírósági reform-törvény szellemében fog cselekedni?

J. T. P. folytatja fordítását franciából a kanadai lovascsendőrségről.

Radojčić Nemanja őrnagy a Népszövetség katonai évkönyvének az európai csendőrségekre vonatkozó adatait közli. (A mi lapunk ezeket az adatokat a múltévi március 1-i számban közölte.)

Charles francia detektív egyike volt hivatása nagymestereinek. De ő sem lett mindjárt mester, hanem ő is épp úgy, mint mindenki, saját magán tanulta meg az örök igazságot, hogy „minden kezdet nehéz”. — Most megjelent emlékiratai nundenkire nézve tanulságosak, aki az igazság szolgálatába szegődött. Próbaképpen a lap néhány fejezetből rövid kivonatokat közöl. Ezek között le van írva, miképpen fogta el Charles detektívpályafutása legelején egy nagy áruházban lopkodó amerikai tolvaj nő helyett magát, a szintén örökös cégfőnököt; — továbbá egy veszedelmes párisi apacs lerartóztatása, aki mellesleg azzal foglalkozott, hogy kartársainak bőrét művésziessé tétoválta. Charles egyik specialitása volt a bűnöző világ tetoválásainak tanulmányozása, mert ezek a bőrrel lemoshatatlan ábrák biztos ismeretjelöket képeznek. Kérdezősködései közben véletlenül megtudta, hogy a kérdéses tetoválás „művésze” azonos a régen körözött banditával, akit azután már könnyű volt elfogni.

A lap befejezi tanácsadásait a csendőrörsökön folytató gazdálkodásról. A csendőrörsöt összehasonlítja egy családdal, melynek tagjai közös célra dolgoznak, amennyiben közös vagyont gyűjtenek, hogy abból olcsóbban és jobban megélhessenek. Ha valamelyik örs 10—12 ezer dinár (1000—1200 pengő) vagyont gyűjtött, az olyan gazdasági értéket képvisel, hogy tagjait 5—7—9 dinárért (a hely szerint, 50, 70, 90 fillérért) élelmezheti. Eszményi volna, ha ezt a költséget 3—4 dinárra (30—40 fillérre) le lehetne szorítani. Ezt az eredményt csak szorgalmas munkával lehet elérni, amiről még lesz szó más alkalommal.

B. D. cs.-százados gyakorlati példákon bemutatja, miképpen vezesse be az őrsparancsnok a fiatal csendőrt a szolgálatba. — „Előbb a példa, aztán a szabályzat!”

Silvin Albert szlovén nyelven különböző forrásokból összeállított tanulmányt közöl a mnemotechnikáról. (Az emlékezőtehetség kifejlesztéséről.) Gyakorlatilag bevált módszereket ismertet, hogy miképpen kell az emlékezőtehetséget fejleszteni és megmagyarázza a hasznát, amelyet a jó emlékezőtehetség az embernek általában és különösen a csendőrnek hozhat.

(Csehország.) Četnický Obzor.

24/1929. szám.

A „Četnické Listy” hosszabb cikket írt arról, hogy a cseh csendőrőrmesterek többsége nem rendelkezik a kellő műveltséggel, erkölcsüket az alkoholizmus támadta meg, családi életük sok hibát mutat, azért mindaddig, míg ezen bajokat nem sikerül megszüntetni, harcolnia kell anyagi kívánságaik teljesítése ellen. Az Obzor 5 hasábon keresztül ismerteti a cikket, élesen kikel annak irányzata ellen s leszögezi, hogy a csapatcsendőrség most már világosan láthatja, hol keresse barátait és ellenségeit.

A csendőrség logyakorlataihoz a hadsereg vezényelt oktatótisztakat. Az Obzor ebből azt a következtetést vonja le, hogy minden katonásdi ellenére, úgy látszik, hogy a csendőrtisztek nem képesek katonai gyakorlatok vezetésére, azért kellett hadseregbeli tiszteket oktatókul alkalmazni. Megállapítja különben, hogy a hadseregbeli tisztek beosztása igen üdvös volt, a beosztottak sokat tanultak, amit csendőrtiszti oktatóknál csak kivételesen lehet megállapítani.

A „Č. L.” ama kívánságát fejezte ki, hogy a csapatcsendőrtisztek és a törzsaltisztek illetményeit csökkentésük és az így megtakarított összeggel emeljék az alsóbb kategóriák illetményeit. Az Obzor hosszú cikkben száll síkra a javaslat ellen, amelyet erkölcsellennek tart s ezzel kapcsolatban feleleveníti a testület demoralizálása ellen 10 év óta folytatott harcát.

A „Č. L.” a légionista csendőrtisztek orgánuma. A légionisták minden téren, így a csendőrségnél is, senki által meg nem támadható és túlzott előjogokat követelnek maguknak. A nemlégionistákat a „császár légionistáinak” hívják. Az Obzor elismeri ugyan a légionisták érdemeit, de jogaikat bizonyos határok közé kívánja szorítani, nehogy túlzások folytán ez az egyébként érdemes szervezet erkölcsi károkat szenvedjen. Ma az irányzat az, hogy vezetőhelyen csak légionista lehet. Így száz tábornok közül legalább hatvan légionista. Az Obzor ezen irányzat ellen harcol és létjogosultságot kíván biztosítani a nemlégionisták számára is.

Az idegen csendőrségek közül a franciákról illetményekkel kapcsolatban ír, a jugoszláv csendőrséget az állam leg-

jobb támaszának nevezi s közli, hogy ott a veszélyes területeken, mint Montenegróban és a болгар határon, külön polgárjait annak a csendőrségnek. Megjegyzi, hogy a cseh közársaság veszélyes területen — nyílenek általánosan a határmentén, a hevidéket és a kútenoidet jelöl meg — mindössze napi 8 korona poldját kapnak a csendőrök. A magyar viszonyokat ismerelve, megemlíti a közsegvételek 5%-os redukálásáról és a csendőrség vezetésének ama határozott kijelentéséről, hogy a csendőrség közsegvétele sem anyagi, sem személyi téren csökkeneni nem lehet. Lapunk sz. számanak vezetésén foglaltakat ismertetve, szerkesztői megjegyzésként a következőket írja: „A magyar csendőrségtől megjelöljük ezt a vezetéssel. Annak van gerince! A cseh csendőrségtől egyelőre meg azt se tudjuk, hogy egyáltalán a gerincesek osztrákhoz tartozik-e.” E rovatban meg az osztrák és spanyol csendőrségről is ismertetést.

Az Obzor becsületes munkájának megbecsülését látja abban, hogy a kultúridő szakajto foglalkozik közeményeivel. Elemeniti lapunkat és az amerikai Cleveland-ban megjelenő „Svoboda” című cseh lapot is.

Videnský ormesternek lapunkban ismertett tragédiájával kapcsolatban a brunni hadosztálybírósg november 23-án ítékezett Nowak Alfréd törzskapitány és Trtílek Antal törzsormester felett és mindket vádlottat felmentette. Ismerteti a tárgyalást, amelyhez megjegyzéseket is fűz, de az ítéletet nem bírálja, mert a katonai ügyész semmiségi panaszt emelt.

Karhan törzskapitányt azért támadja, hogy a hozzá kívánságokkal terdülő csendőröknek a testületből való távoztat ajánlja elintézés helyett. Karhan közcsendőrből lett törzskapitány, tehát már azért sem volna szabad így beszélnie. Különben is a kérelmeket meg kell hallgatni, a panaszokat orvosolni, szolgálati kötelessége. A cikket azzal végzi, hogy a testület aajtaja elsősorban az ilyen gondolkozású emberek számára van nyitva.

1/1930. szám.

Évnyitó cikkében bejelenti, hogy az Obzor ezentúl havonta háromszor jelenik meg. A csendőrség érdekében harcol tovább, újra kifejti programját, melyet lapunkban már ismertettünk. Ismerteti a lap jogvédő- és jogi tanácsadóirodájának múltévi forgalmát. Előbbinek évi 20, utóbbinak évi 10 korona a tagsági díja. A tagok szolgálatukból eredő ügyekben ingyenes jogi tanácsot, illetve védőt kapnak. Múlt évben 5780 ügyet intézett el. A tagoknak 61 esetben nyújtott jogi védelmet a katonai bíróságok előtt. Ezekből 21 esetben megszüntették az eljárást, 9 esetet fegyelmi elintézésre adtak át, 10-et feltétlenül elítéltek, 17-et felmentettek és csak 4 esetben szabtak ki jelentéktelen büntetést. Az irodának 6900 előfizetője volt. Múltévi bevétele 25.706 korona, kiadása 21.306 korona. Az iroda teendőit mindössze egy fogalmazó és egy irodai segéderő látja el, de az Obzor, nem pedig a befolyó tagdíjak terhére.

Idegen csendőrségek rovatában a dán, francia, olasz, japán, osztrák és spanyol csendőrségről ír. Magyarországról megjegyzi, hogy a magyar kormány minden téren súlyt helyez arra, hogy a magyar nemzeti eszme általánosságban s így a csendőrségnél is érvényesüljön. Azt írja, hogy lapunk minden oldalán propagálva van az elveszett területek visszafoglalása és tiltakozás az entente kibírhatatlan uralma ellen és az a körülmény, hogy Magyarország nem bűnös a háború előidézésében, mégis öt nyomorították meg legjobban. Rákóczi idejében és 1871-ben a magyarság Franciaországért szállt síkra, amire ez Triannonnal felett. Wilson igazságot hirdetett, de csak a győzőknek. Csonkamagyarország nem nyugodhat bele ezen állapotba s megbilincselte kezekkel bár, de mégis reméli, hogy Nagymagyarország fénykora vissza fog térni.

Kifogásolja, hogy a már beállott tél dacára és sok tiltakozás ellenére a csendőrök még mindig sisakban járnak szolgálatba. A kassai, ungvári és troppai rendőrség már raktárba tetette a sisakot s helyette orosz kucsmát adott a rendőröknek. A csendőrség a múltévi fagyások dacára, tovább alszik és álmodik.

Az írógéppel el nem látott örsök számára 450 írógépet rendeltek. Kéri, hogy a csendőrök tulajdongépeit váltsák meg, illetve kötelezzék erre a szállító céget. — Kérde, miért nem rendeltek el az örsöknél is a hétvégi szünetet (Week-endet), ha a központi parancsnokságok megkapták. — A csendőrök természetes apaságáról, ezzel kapcsolatban a csendőrök súlyos helyzetéről lapunkban legutóbb e tárgyról írt cikkünkkel kb. azonos álláspontot foglal el.

Prágában 1928-ban 11 hónap alatt 7000 kiderítetlen bűneset volt. Ennek okát a nyomozás központosításában látja, óva inti a vezetőséget, hogy a csendőr-nyomozószerveket is centralizálják. Berlinben az esetek 90 százalékában tehetetlen a rendőrség.

Megemlíti, hogy a Felvidéken a sokféle rendelet ellenére a csendőrelőléptetéseknél nagyon érvényesül a protekció.

Kívánja, hogy bizonyos időn túli szolgálatot, valamint a bűnügyek kinyomozását külön díjazzák, úgy, amint az az osztrák időkben volt. Ezt rosszul értelmezett demokráciából szüntették be. Ugyancsak követeli, hogy a tettenérési jutalmat újból a csendőrség kapja. A pénzügyminisztérium ezeket az összegeket ugyanis a határmenti pénzügyőrség jóléti alapjának rendelte juttatni. Ennek az alapnak ma már 26,000.000 korona vagyona van, amelyből egész sor házat épített. Egyik csendőrnek lócsempészek tettenéréséért 16.000 korona járt volna, de a fenti rendelet alapján azt is a pénzügyőrség alapja kapta.

A tótoknak a csehek elleni ellenszenvéről írva, megállapítja, hogy egyesek a törvényeket és rendeleteket csakugyan nagyon szigorúan és kíméletlenül hajtják végre a Felvidéken s így az ellenszenv nem egészen indokolatlan. Különösen Vlk törzskapitány könyörtelenségét teszi szóvá. Vlk-nak felrója azt is, hogy a köztársasági elnök egyik felvidéki utazása alkalmával a vasúti pályatest mentén felállított csendőröknek a különvonat közeledtekor — tehát a legkritikusabb pillanatban — fák mögé, hidak vagy átereszek alá kellett bújniuk, holott ezek a csendőrök a rájuk bízott feladatra nagyon büszkék voltak és azt szerették volna, hogy lássák őket.

A légionisták november 1-i gyűlése után az egész vonalon bizonyos „tisztító munka” indult meg az állami alkalmazottak között, ami a gyakorlatban a légionistáknak még nagyobb előretörését jelenti.

Befejező cikkben a csendőrség egyesülési jogának felállítását sürgeti. Szóvá teszi, hogy a csendőröknek megengedték ugyan, hogy különböző automobil- és légjárőrszervezeteknek tagjai lehessenek, de a csendőregyesület felállítását nem engedik meg. Már pedig a csendőrség anyagi helyzete az ilyen drága egyesületekben való részvételt nem engedi meg, a csendőrök legfeljebb a varrógép- vagy öngyújtótulajdonosok egyesületének lehetnének tagjai.

(Olaszország.) Fiamme d'argento.

12/1929. szám.

A vezércikk az olasz királyi párnak a pápánál tett ünnepélyes látogatásáról ír, méltatja ezen történelmi esemény jelentőségét, idézve a Popolo d'Italia hasonló tartalmú cikkének egyes részeit. A vezércikk után a szerkesztőség a karácsony és újév alkalmából a kir. csendőrség főparancsnokának, tisztjeinek, az egész olasz fegyveres erőnek, valamint az összes előfizetőknek sok szerencsét, haladást és nagyságot kíván.

Hosszú cikk keretében folytatja a lap a tripoliszi gyarmati harcok ismertetését. A kir. csendőrség számos hősies haditettéről számol be, különösen kiemelve a bennszülöttekből alakított és a kir. csendőrség támogatására rendelt „Zaptié” testület tagjainak kiváló szellemét, akik „Olaszország első katonája” mellett törhetetlen hűséggel és önfeláldozó bátorsággal küzdöttek saját véreik ellen. A „Zaptié” testületet az olaszok Tripolisz megszállásának első idejében állították fel, mely 1913-ban még csak egy száz főből álló osztagot képezett, ma már 922 fő létszámmal bír. A testületbe csak teljesen megbízható, feddhetetlen előéletű bennszülötteket vesznek fel, kik belépésük után Bengazi városában egy gyönyörű, modern, tökéletesen felszerelt és berendezett iskolában hat hónapon keresztül alapos kiképzésben részesülnek. A lap erről az iskoláról számos jól sikerült képet is közöl.

Arturo Baù százados folytatja a „Vörös emberek között” című cikksorozatát, melyben az 1919. évi milánói forradalmi események ismertetését kezdi meg. A cikkíró bírálja a szocializmust, amely még sehol sem alkotott semmi értékeset és maradandót. Súlyos bírálat alá vonja a szocialista keset és maradandót. Súlyos bírálat alá vonja a szocialista vezetőket, kiknek forradalmi szelleme a vörös zászló lobogtatásában, a népnek olcsó jelszavakkal való felizgatásában, és utazásaik alkalmával hálófülke bérlésében merül ki. Mielőtt az általuk felingerelt tömeg az erőszakoskodás terére lép, ők azok, akik az első lövések után pincékbe és egyéb helyekre rejtőznek el.

Rocco Carpentieri őrsparancsnok tárcájában egy fiatal csendőrrel ír, akinek rövidesen eljegyzése után, pénzhamisí-

tásból kifolyólag, saját menyasszonya házában házkutatást kellett tartania. Megkapóan írja le a szerelemnek, szánalomnak és kötelességtudásnak azt a nehéz küzdelmét, mely a fiatal csendőr szívében lejátszódott. A kötelességtudás diadalmaskodott, a csendőr börtönbe juttatta azt, aki eddig számára legdrágább volt a világon.

A lap egyik oldalán a szerkesztőség meleg szerencsekívánatokkal üdvözli munkatársát, Arturo Baù századost, abból az alkalomból, hogy neje a harmadik fiúgyermekkel ajándékozta meg.

Hosszú cikk keretében számol be a lap a november hó folyamán különböző városokban lejátszódott csendőrségi zászlóavatási ünnepségekről. A zászlók átadása mindenütt fényes ünnepségek keretében történt, a katonai és polgári hatóságok közreműködése mellett. Az ünnepségeken a lakosság minden rétege, pártkülönbség nélkül nagy számban vett részt, hogy ezáltal is kimutassa a kir. csendőrség iránt táplált meleg rokonszenvét. Ez alkalommal a tortonai csendőrlaktanyát néhai Bergia százados nevére neveztek el, aki valamikor parancsnok volt és a világháborúban megszerezte bátorságával az aranyérmet.

A „Hírek” rovat többek között egy rendeletet ismertet, mely szigorúan szabályozza a fascista milícia tisztjeinek egyenruha viselésének jogát szolgálaton kívül.

Ugyanitt eredeti reklámot találunk: sok embernek gondot okoz a karácsonyi és újévi ajándék megválasztása. A Ditta Sarti bolognai cég saját likőrjeit ajánlja erre a célra, mert aki egy üveg likört vesz, csökkenti gondjait és növeli a jövedelmét egy olyan olasz cégnek, mely a világháborúban annyit adományozott a sebesülteknek és betegeknek.

A számos kép közül legérdekesebb egy budapesti látkép, mely a Halászbástyát és a háttérben a Mátyástemplomot ábrázolja. A kép alá a következő szöveget írták: „Budapest — a vár és a királyi kastély látképe”.

Napsülés.

Ma, amikor a leggazdagabb országok is súlyos gazdasági válságok korszakát élik, kétszeres aggodalommal tekintettünk a tél elébe. Túloznánk, ha azt állítanók, hogy itt nálunk sok-sok ezer embert állandóan az éhenhalás veszedelme fenyeget, nem felel meg az sem a valóságnak, ha valaki azt állítja, hogy nálunk semminemű munkaalkalom nincs s így az emberek hiába keresnek munkát. Nem túlzás azonban az, ha azt állítjuk, hogy sokan vannak, akik a szűkös mindennapi kenyérnek nehéz előteremtésével kimerítik a maximumot, amit egész energiájuk és a munkalehetőség számukra engedélyez. Egyes nagyon szerencsétlen kivételektől eltekintve, éhenhalnia valóban nem kell senkinek. Százféle mód és lehetőség van arra, hogy az ember a legszükségesebbet magának becsületes úton megszerezze, azt, amire a fizikumnak az élet — vagy mondjuk inkább vegetálás — továbbfolytatására szüksége van. A kenyér azonban nem minden. Ha beköszönt a tél s a hőmérő 0 fok alá száll, akkor még az edzett férfinembernek is szüksége van egy melegebb ujjásra és egy fűtött helyiségre, nem beszélve az asszonyról és a gyermekről. Élénken emlékeztünkben él az elmúlt tél s ezért szinte remegve gondoltunk arra, — mi lesz, ha megismétlődik!?

*

Január második felében járunk. Az égről langyosmelegen süt le a nap. Soha még így ezt a napsütést, ezt a

januári napsütést nem értékelték az emberek, mint most. Persze még nem vagyunk túl a télen és nem tudhatjuk, hogy nem lesz-e még hidegben, sőt csikorgó hidegben résznünk. De az, hogy január második felében télikabát nélkül lehet sétálni és fűtetlen helyiségben át lehet aludni egy éjszakát, anélkül, hogy megfagyna az ember, ez már pozitív nyereség a télből, — ezért hálálkodva tekinthetünk a kétségből ránk mosolygó napra. A leginkább nélkülözők között is vannak fokozatok. Bizonyára vannak olyanok, akik hangyaszorgalommal, igénytelenséggel, lemondással össze tudtak annyit kuporgatni, hogy — mondjuk — másfél hónapra telt volna tüzelőre, de többre nem. Nos, — ha száraz adatok, számok alapján fűzzük gondolatainkat, akkor a nélkülözőknek ez a kategóriája túl van a veszélyen, hiszen január második felében vagyunk, másfél hónap múlva már március van, akkor pedig már hivatalosan is kezdődik a tavasz. A hivatalos és magán jótékony-célú szénakciónak bizonyára könnyebb lesz a dolguk, ha valóban csak azokról kell majd gondoskodniok, akiknek a másfél hónapi tüzelőre se futotta.

Bámulatos átalakításokat végez ez a napsütés az emberek arán és lelkében. A gondterhes redők a homlokon elsimulnak, a szemekben az örökös gondot itt-ott a derű csillogása váltja fel, sőt olyasmit is észre lehet venni, mintha az emberek hajlanának kissé a szeretetre is. Amin az ember hiába fáradozik, azt létrehozza a nap. Ez a kedves, meleg januári napsütés...

Dicséretetek. A m. kir. csendőrség felügyelője Orbán István tiszthelyettest, mert ellenőrzőszolgálat közben saját kezdeményezéséből általa elfogott csavargóra lelkiismeretes alapos-sággal lefolytatott nyomozással szakaszának körletén kívül fekvő helyeken előfordult 10 rendbeli lopás büntetlenség elkövetését rábizonyította, továbbá kiváló szaktudással és leleménységgel teljesített pótnyomozás során az igazságszolgáltatás kezébe juttatta a m. kir. posta kárára Valkón alapos előkészület után végrehajtott 14.020 pengő kárértékű lopás tettesét, valamint a közbiztonsági szolgálatnak általában kimagasló készséggel való teljesítéséért; Szabó Ignác gazdasági tiszthelyettest 26 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén, valamint osztálygazdasági hivatali segéd munkás minőségben nagy szaktudással, lankadatlan ügybuzgalommal kifejtett igen eredményes tevékenységéért és előjárói hathatós támogatásáért, dicsérő okirattal látta el.

A budapesti csendőrkerület parancsnoka vitéz Gidófalvi Pál gazdasági tiszthelyettest, mert 17 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kötelességű magatartást tanúsított, az utóbbi időben mint osztálygazdasági hivatalba beosztott segéd munkás irodai és raktárkezelői teendőit odaadó ügybuzgalommal jó eredménnyel végzi; Butyka Mihály tiszthelyettest, mert a péceli örskörletben folyó évben sorozatosan elkövetett 12 rendbeli lopás és háromrendbeli lopás kísérletének tettesétszakszerűen és körültekintően lefolytatott nyomozás során az igazságszolgáltatás kezére juttatta, valamint a közbiztonsági szolgálat egyébként is lelkiismeretes és buzgó teljesítéséért; Boda István őrmestert, mert a biai és pátyi örskörletekben három hónapon át elkövetett 20 rendbeli betöréses lopások tettesét körültekintő és leleményes eljárással elfogta s 14 óráig tartó, fáradságot nem ismerő, kitartó és szakavatott nyomozás után az igazságszolgáltatás kezére juttatta; Sassi Lajos tiszthelyettest, mert mint őrsparancsnok az örskörletében előfordult, sőt a szomszédos örskörletek területére is áttérjedő, éveken át garázdálkodó tolvajszövetkezet üzelmei nyomozásának irányításában leleményesen s körültekintően közreműködött, továbbá másirányú igen buzgó és eredményes tevékenységéért; Domonkos László törzsőrmestert, mert mint járőrvezető az örskörletben, valamint a szomszédos örskörletekben éveken át garázdálkodó tolvajszövetkezet további üzelmeit gyors, leleményes, fáradságot nem ismerő, 132 órán át teljesített nyomozással ártalmatlanná tette, 16 rendbeli betöréses lopást kiderítve, a bűnjelek biztosítása mellett a tolvajszövetkezet tagjait az igazságszolgáltatás kezére juttatta; Kóré Gy. Ferenc tiszthelyettest, mert 1918—1920. években Karag. Kunhegyes, Kunmadaras és Nádudvar helysége-

gekhez tartozó tanyákon garázdálkodott kilenc tagú bűnszövetkezetet, mely többrendbeli büntett elkövetésével a lakosságot retteghésben tartotta, szakavatott, lelkiismeretes és fáradságos nyomozás során az igazságszolgáltatás kezébe juttatta, miáltal a forradalmak utáni időkben a közbiztonság helyreállítása és a csendőrség iránti bizalom emelése körül igen eredményesen működött; Ivicz Ferenc tiszthelyettes őrsparancsnokot, Szalay László tiszthelyettes őrsparancsnokot, Moravetz Béla tiszthelyettes őrsparancsnokot és Zobor László tiszthelyettes őrsparancsnokhelyettest azért, mert a salgótarjáni szénmedencében huzamosabb idő óta, főként azonban az 1929. év november havában 26 napig tartó szénbányászsztrájk ideje alatt fáradságot nem ismerő, lankadatlan szorgalommal, körültekintően és előrelátóan, az átlagot messze felülhaladó ügybuzgalommal, tapintatosan és eredményesen teljesített közbiztonsági szolgálatot; Szedlák Ferenc tiszthelyettest és Mészáros Gyula tiszthelyettest azért, mert mint szakaszparancsnok a salgótarjáni szénmedencében huzamosabb idő óta, főként azonban az 1929. év november havában 26 napig tartó szénbányászsztrájk ideje alatt fáradságot nem ismerő, ernyedetlen szorgalommal, körültekintően, előrelátóan, tapintattal és bő tapasztalatokra mutató szakértelemmel irányította és alárendelt örsei eredményes szolgálatteljesítést; Szabó Károly I. tiszthelyettest, mert 179 órán át fáradságot nem ismerő, lankadatlan buzgalommal és szakértelemmel párosult leleményes nyomozás során az örskörletében s azzal határos területeken hónapokon át garázdálkodó tolvajszövetkezet által elkövetett több lopási esetet kiderített s a bűnjelek biztosítása után a tetteseket elfogva, az igazságszolgáltatás kezére juttatta; Sütő István őrmestert, mert Kormányzó Úr Öfö-méltósága Gödöllőn való tartózkodásának tartama alatt terhes és nagyfontosságú különleges szolgálatot mindenkor fáradságot nem ismerő kitartással, teljes odaadással, az átlagon felülemelkedő szolgálatkészséggel, körültekintően teljesítette, továbbá mert járőrvezetőjé az örs körletében s azzal határos területeken hónapokon át garázdálkodó tolvajszövetkezet tagjainak 179 órán át tartó nyomozásában eredményesen támogatta, dicsérő okirattal látta el, míg Mészöly István tiszthelyettest, Gyetvai István törzsőrmestert és Griffel Mihály őrmestert, mert a m. kir. posta kárára Valkón 14.020 pengő kárértékben alapos előkészítés után elkövetett lopás tettesének kiderítésében szakaszparancsnokukat járőrtársi minőségben odaadó készséggel és igen eredményesen támogat-ták; Péter János gazdasági tiszthelyettest, mert 16 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt köteleit odaadó ügybuzgalommal teljesítette, az utóbbi években osztálygazdasági hivatali segéd munkás minőségben teendőit szakértelemmel, jó eredménnyel végzi; Szmutkó Sándor esendőrt, mert járőrvezetőjé többrendbeli sorozatosan elkövetett lopás tettesének kiderítésében teljes készséggel támogatta s a közbiztonsági szolgálatot egyébként is buzgón és lelkiismeretes teljesíti; Fehér János esendőrt, mert a biai és pátyi örskörletekben három hónapon át elkövetett 20 rendbeli betöréses lopások tettesének elfogásánál s vele 114 óráig tartott fáradságos és eredményes nyomozásánál járőrvezetőjé hathatósan támogatta; Isán György őrmestert, mert az örskörletben, valamint a szomszédos örskörletekben éveken át garázdálkodó tolvajszövetkezet üzelmeinek 132 órán át tartó nyomozásánál s a tolvajszövetkezet tagjainak elfogásánál járőrvezetőjé eredményesen támogatta; Veres Imre tiszthelyettes őrsparancsnokot, Gavrillás Pánfil törzsőrmestert, Karabin János tiszthelyettes őrsparancsnokot, Bartó Lajos törzsőrmestert, Huszka József törzsőrmestert, Rakosi Mihály tiszthelyettes őrsparancsnok-helyettest, Szabó Sándor törzsőrmestert, Kiss Lajos őrmestert, Molnár János őrmestert, Tar Albert esendőrt, Nagy István próbacsendőrt, Negyela József törzsőrmestert, Veréb András törzsőrmestert, Csernyik János őrmestert, Urbán Sándor őrmestert, Gombos Sándor esendőrt, Pethő Zoltán esendőrt, Csák Béla próbacsendőrt, Vass Péter őrmestert, Tupesia József esendőrt, Bugyi István esendőrt, Gönczöl Mihály esendőrt, Oláh József őrmestert, Egerszegi Zsigmond őrmestert, Dani József esendőrt, Csuka László próbacsendőrt, Soós István őrmestert, Harmath Vendel őrmestert, Nagy R. Imre esendőrt, mert a salgótarjáni szénmedencében 1929 november hónapban 26 napig tartó szénbányászsztrájk ideje alatt fáradságot nem ismerő, kitartó szorgalommal, az átlagot messze felülhaladó ügybuzgalommal teljesített közbiztonsági szolgálatot, nyilvánosan megdicsérte.

Őrsparancsnoki kinevezések. A debreceni csendőrkertület parancsnoka Mikó István, Máthé Ferenc, Viznyiczki Mihály, Bálint Lajos, Szabó A. Mihály és Gerőczy Imre tiszthelyetteseket őrsparancsnokká nevezte ki.

Szakasziparancsnokjelöltek vizsgája Szombathelyt. A szakasziparancsnokjelölt tiszthelyettesek múlt évi augusztus hó folyamán megkapták a szakasziparancsnoki vizsgához szükséges tanulmányanyagot, amely a csendőrségi és katonai ismeretek igen széles terét ölelte fel. A jelöltek szolgálatuk ellátása mellett készültek a vizsgára, csupán a múlt év december havában élveztek szolgálatmentességet. A vizsgát *Schill Ferenc* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének elnöklésével a január 2-án megtartott írásbeli vizsga után január 3-án és 4-én tartották meg Szombathelyt, az őrsparancsnokképző iskola helyiségeiben. A vizsgáztató bizottság tagjai voltak: *Fischer József* tábornok, *Schönherr Károly* ezredes, *Zselyonka József* ezredes, *Szopkó Győző* ezredes és az őrsparancsnokképző iskola tisztikara. Megjelent még a vizsgán *Klemm László* ezredes. A vizsga követelményeinek az összes szakasziparancsnokjelöltek megfelelték.

Közlekedési kihágások, az összes szárazföldi közlekedési kihágásokat felölelő, könnyen kezelhető zsebfüzet. A csendőrség részere összeallította dr. Elthes Gyula. Ára portómentesen 1 P 20 f. Megrendelhető a szerzőnél, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 35., II. 8.

Előléptek: A szegedi csendőrkerületben törzsőrmesterré: Horváth János II., Tóth István II. őrmesterek; őrmesterré: G. Pardi Gáspár, Nemesszeghy Pál, Ökrös Vince csendőrök. — A miskolci csendőrkerületben törzsőrmesterré: Szekeres József őrmester, őrmesterré: Angyal János, Boros József, Apostol Lajos, Gáspár József és Koznyárszky Tamás csendőrök.

Házasságot kötöttek: A szombathelyi csendőrkerületben *Lázár Ede* tiszthelyettes *Pál Irén*nel Batykon, *Fülöp Sándor* tiszthelyettes *Imre Mária*val Szepetken. — A szegedi csendőrkerületben *Abonyi Sándor* őrmester *Molnár Julianna*val Szentesen.

Zámbori András g. tiszthelyettest, aki 1924-ben Szegeden teljesített szolgálatot, kéri **Demetrovits Mihály** g. tiszthelyettes (Eger), hogy címét közölje vele.

Szabó Gyula gútai (Komárom megye) születésű csendőrt (rendfokozata ismeretlen) és azon bajtársakat, akik nevezett tartózkodási helyét ismerik, kéri *Szabó Gyula* tiszthelyettes (Jászapáti), hogy címét közöljék vele.

Csendőrségi Közlöny 2. szám. Személyes ügyek: Névváltoztatások: *Elsner Gusztáv* százados „*Soós-Elsner*“-re, *Zalubek István* tiszthelyettes „*Szabados*“-ra való névváltoztatását a belügyminiszter megengedte. — A tényleges állományba visszavételezett: *Homoki Lajos* tiszthelyettes. — Ideiglenes nyugállományba helyezettek: *Végh Imre*, *Markó Sándor* tiszthelyettesek. — Az ideiglenes nyugállományban meghagyatott: *Szabó István* V. tiszthelyettes. — *Szabályrendeletek*: A Szut. 244. pont 1. bekezdésében foglalt rendelkezés, mely szerint ugyanazt a községet, illetőleg tereptárgyat több őrzőjáratba is fel lehet venni, ideiglenesen felfüggesztetett. Ezen felfüggesztés hatálya alatt az őrzőjáratok beosztásokban az őrszolgálat minden egyes községe és tereptárgya elvben csak egy őrzőjáratba vehető fel, de indokolt esetben az osztályparancsnokság engedélyezheti, hogy egy fontosabb tereptárgy (község) két őrzőjáratba is felvehető legyen. — Takarékosági okokból a Szut. 584. pontja úgy módosul, hogy a szakaszparancsnok a járőrellenőrzéseket az őrsők meglepéseivel, illetve a községek, ipartelepek és bányatelepek portyázásával kapcsolatban időnkint, nem pedig havonta kétszer, végezze. A szakaszparancsnok a Szut. 586. pontjában megjelölt helyeken nem negyedévenként, hanem félévenként jelenik meg, a szárnyparancsnok azonban indokolt esetekben negyedévenként is kirendelheti a szakaszparancsnokot. A Szut. 587. pontjában meghatározott meglepéseket a szakaszparancsnok negyedévenként 2--3-szor teljesíti. — Takarékosági okokból oly állomáshelyeken, ahol a g. h. v. főnőkön kívül más g. tiszt rendszeresítve nincs, a g. hivatali főnök távolléte esetén legfeljebb 4 heti időtartamra helyettesként egy helyben állomásozó csapatállományú tisztet kell kirendelni. — A csendőrség hitelt f. évi január 1-től kezdődőleg az államháztartás rendkívül súlyos helyzetére való tekintettel 5 százalékkal leszállított. Ebből következik az az intézkedés, hogy ugyanezen időponttól kezdődően a csendőrség létszáma tömegátalánya — gyalogosok és lovasok részére egyaránt — havi 10 pengőben állapított meg az eddigi havi 11 és 12 pengő helyett. A ruházattal tehát az eddiginél is fokozottabban kell takarékoskodni. — Italmérési üzletekben s azokkal közvetlen összefüggésben levő raktárhelyiségekben finomszeszt hígítatlan állapotban csak zárt edényekben szabad tartani. — Végül a közúti közlekedésrendészeti szabályzat névelőrendelkezésének az értelmezését tartalmazó és az oklevélhábák utasítását módosító rendelkezéseket tárgyalja a közlöny.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félbasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikón“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítunk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körnt 141) 1672. számn csekkszámájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

O. J. őrm., Ostffiasszonyfa. 1. Nemcsak a tavalyit, de annál szebbet és jobbat akarunk adni az idén s aztán újra jobbat és jobbat, mint ahogyan annak minden téren lennie kell. Különben úgy van, amint írja: mi valóban bajtársaink „igazi” lapja akarunk lenni s ha megértést látunk, az csak fokozza a munkakedvünket. 2. A gyakorlat az, hogy az örsökön szolgálatot teljesítők a állomáshelyükön polgári orvossal iratnak igazolványt arra vonatkozólag, hogy egészségi állapotuk gyógyfürdő igénybevételét teszi szükségessé. Örskihallgatáson kell előadni az erre vonatkozó kérelmet s ugyanakkor az őrsparancsnoknak be kell nyújtani az orvosi bizonyítványt. A kérelem az orvosi bizonyítvánnyal együtt szolgálati úton a kerületi parancsnoksághoz kerül, a kerületi orvosfőnök az orvosi bizonyítványt felülbírálja, megerősíti, vagy ha nem tartja olyannak, amelynek alapján a kérelmezőt gyógyfürdőbe be lehetne utalni, megvizsgálás végett az illetőnek a csendőrorvost fel kell keresnie. Ha Hévízre szándékozik menni, akkor az idények szerint kérelmét szolgálati úton a belügym. úrhoz (VI. c.) kell felterjeszteni, ha pedig a Lukács-fürdőbe, akkor a kérelem szolgálati úton s a kerületi parancsnokság útján a budapesti honvéd vegyes dandárparancsnoksághoz kerül s ott döntenek a beutalás tekintetében, mert a Lukács-fürdőbe kedvezményesen csak a honvédség utalhat be betegeket. Más olyan gyógyfürdő, ahova a csendőr a szolgálati út igénybevételével kedvezményesen juthat be, nincsen. 3. Szolgálati úton kell kérni a belügyminiszter úrtól. Kiszabata nincs általánosságban meghatározva rendszerint napi 1 P-t engedélyeznek. 4. Csekklapot küldötünk.

Farsang. Pályázataink eredményét a pályázat rovatunkban hirdetjük ki. Figyelje ott. Egyébként olvassa el mai számunkban „O. J. őrm., Ostffiasszonyfa“ jeligére küldött üzenetünket.

M. J., Bicske. Ha lesz motorostanfolyam, az csak a uráron lesz. Ha lesz rá pénz.

„P. A.” Mult évi november hó 2-án beküldött egy tanulságos nyomonkövetést és alig telik el két hó, már is türelmetlenkedik, hogy mi történt a nyomozati esettel, — miért nem lett közölve? Mint minden beküldött tanulmányos nyomozásra, úgy az Önö is azonnal küldtünk választ szerkesztői üzenetünkben s ha előveszi a mult évi november 20. számot, látni fogja, hogy Ön is kapott üzenetet. Egyébként már nagyon közel van a soron, egyik legközelebbi számunkban közöljük.

Keszthely. A negyvenedik életév betöltése után nősülési engedélyeket soron kívül adnak ki. Az ilyen körvényeket most is be lehet adni, de hogy mennyi idő szükséges ahhoz, amíg az engedélyt kiadják, azt nem tudjuk. Nem túlhosszú.

Hóvirág. 1. Sajnos, mégis csak az számít, hogy leszerelt és 11 hónapot töltött távol. Ha a kommunizmus bukása után azonnal kérte volna a visszavételét, akkor még talán hivatkozhatuék arra, hogy csak a forradalmi viszonyok miatt szerelt le s akkor talán kegyelmi úton a megszakítástól eltekintének. Ön azonban csak 1919 novemberében kérte a csendőrséghez való visszavételét, erre pedig elfogadható indokolást a beszámítás szempontjából felhozni alig lehetséges. 2. Az árvaszek felel a kötvények elhelyezéséért, e miatt tehát aggodalmait ne legyenek, de az árvapénzek valorizálására most még kilátás sincsen. 3. Ha az őrsparancsnok súlyt helyez arra, hogy alárendeltjei a magánholmijaikat is rendben tartsák — amire pedig súlyt is kell helyezni —, befolyását természetesen a tekintetben is érvényre juttathatja, hogy a kellő mosdóeszközökkel s egyéb szükséges holmikkal mindenki el legyen látva s ezeket a holmikat mindenki a kellő helyen és állandóan rendben tartsa.

Szabadélet. Adja elő őrskihallgatáson, hogy kötelezőjének letelte előtt óhajt leszerelni s indokolja a kérelmét azzal, hogy polgári elhelyezkedés biztosítva van számára, ha a leszerelése sokáig nem húzódik.

Ipolymenti. A mult évi 9. számból — sajnos — kifogytunk, ezt a számot mi is szívesen fogadnók néhány példányban. A főlős példányai közül a 3., 5., 7. és 10. számokat kérjük hozzáunk eljuttatni. Figyelmét köszönjük. Az előfizetéseket tudomásul vettük.

Szép Hazám. Eső után köpönyeg lenne az, amit tenni akar. Menjen Isten hírével, ha már így alakult a dolog s na e miatt annyira búsulásnak adta a fejét. Azt mindenesetre meg kell még tanulnia, hogy az élet kemény küzdeloni s ha valaki az érzékenységre alapít ekkora horderejű lépéseket, annak előbb-utóbb le kell mondania vagy az érzékenységről, vagy arról, hogy az életben megállhassa a helyét. Inkább az érzékenységet fogja kordába. Az egész esetnek ez a lényege, a többire kár szót vesztegetni, akár volt valami igaza, akár nem. Szívelje meg a szavainkat, egyszer még hálás lesz azokért!

Tisztelt címek. Vitéz Mauks Gyula vámőr alezredes címe: Kevermes, vitéz Udvarý (nem Udvardy) Frigyes őrnagy a pécsi 8. lövész gyalogezredben teljesít szolgálatot.

Érzem én is mindazt, mit minden magyar érez azok ellen, kik annyi életet s életörömet, annyi boldogságot feldúltak e hazában. De érzem keblemben az erőt is, hogy jobban tudom szeretni e hazát, mint gyűlölni ellenségeinket s inkább elfojtom szívemben a keserűséget, semhogy az oly lépésre ragadjon, mely káros lehetne a hazára.

(Deák.)

LEGÉNY A GÁTON.

— Regény —

IRTA: BARÉNYI FERENC.

(3.)

Hirtelen ijedt kiáltás rémülete rázta meg bennük a velőt: — Segítség! Szép őrmester . . . Segítsen!

Hamar lekapják vállaikról a puskát és a segítséget kérő hang irányába futnak. Átugranak a befagyott keskeny patakon, áttörnek a havas bozóton. A tisztáson habalmas gubás embereket látnak egy szán körül mozogni. A szán előtt a hóban fekszik valami olyan, mintha kakastollas csendőrkalap lenne. Elöl szalad Vaszi. Feléjük fut. Rémülten nyújtogatja kezét: — Segítség! Szép őrmester úr, segítsen!

Többet nem tud kiáltani, mert egy ködmönös magas ember valami nagy rúddal úgy csapja fejbe szegény Vaszit, hogy holtan terül el a hóban . . .

A rémes álom mint nehéz lidércnyomás ült rá Gál őrsvezető mellére. Álmában hánykolódva forgott. Arca verejtékes lett a gyötrelemtől. Nem tudott felébredni, pedig mindkét fülében siketítően kalapál valami láрма, amiről még azt sem tudta kivenni, hogy micsoda zaj. Csak azt érezte, hogy már szinte fáj, kínozza a dobhártyáját. Erőlködött, hogy szabaduljon tőle, de nem engedte nyugton. Szüntelenül lármázott, nem csitult, sőt mind harsányabban kalapácsolt . . . kelepelt, rikoltzott, sikoltott a csengő . . . a telefon csengője.

Riadtan ugrott ki az ágyból. A kis kalapács eszeveszetten táncolt a telefon csengőharangján.

Idegesen füléhez kapta a kagylót: — Itt Gál őrsvezető. Halló, ki beszél?

Ismerősnek tetsző, rémült hang reszketett a kagylóban: — Hála Istennek! Mióta csengetek.

— Csókolom a kezét, Gizike, — köszönt Gál őrsvezető a telefonba, amikor ráismert Gizi hangjára. — Mit parancsol?

— Valami baj történt. A posta nem jött meg.

— Legyen nyugodt Gizike, úgy tudom, hogy az őrmester úr kísérte a postát . . .

— Igen, igen, de sok pénz ment a postával. Beszéltem már a vasuti postahivatallal, nem érkezett meg oda a posta.

— Lehetséges, hogy . . .

— Ide sem tért vissza a postaszán. Éjfélkor szokott megjönni a vasútról. Most már hajnali három óra is elmúlt . . .

— Melvik postakocsis ment az őrmester úrral?

— A Vaszi. Miért kérdezi?

Gizi szavaira valami megfejthetetlen, hátborzongató ér-

TÁROGATÓ

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készül utánzatok. Hegedűk, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari
szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kiváncra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban.
Csendőrnöknek kedvezményes részlelvezés!

Hegedű
armonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művészielen javított, legjobb hurokat készített. Árjegyzékét ingyen küld.

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részlelvezés kedvezmény

zés nyargalt végig Gál őrsvezetőn. Idegesen beszélt a kagylóba:

— Akkor biztosan történt valami. Rögtön felköltöm Szelniczkyt. Tüstént indulunk és megkeressük a postát. Parancsol még valamit Gizike?

— Nem, semmit. Csak arra kérem, — kérlelte Gizi rimánkodóan, — hogy hamar adjanak hírt.

— Meglesz. Kezét csókolom. — Gál őrsvezető felakasztotta a telefonkagylót és egy pillanatig maga elé meredt. Lelki szemeivel a borzasztó álmoképet látta: a véres csendőrkalapot, Vaszi szétzúzott, véres fejét, friss piros vért a fehér havon... Egyszerre megrázkódott és feleszmélt. Sietve ment át a másik szobába. Szelniczky olyan mélyen aludt, hogy alig tudta felrázni. Álmos, ködös szemmel bámult Gál őrsvezetőre.

— Hamar szerelj fel! Szolgálatba megyünk. Valami baj történt a postával...

— Nem lehet, hiszen az őrmester úr kísérte a postát, — nyöszörgött Szelniczky álmosan és nagyot ásított.

— Igen, de nem jött vissza, pedig már három óra elmúlt, — mondotta Gál őrsvezető s mert látta, hogy Szelniczky visszaalszik — parancsolóan kiáltott rá: — Hamar ki az ágyból! — Gyorsan felszerelni!

Szelniczkynek egyszerre kiment az álom a szeméből. Esze nélkül ugrott ki az ágyból. Sebten-sebesen kapta magára a ruhát. Egy-kettőre felszereltek és pár pillanat múlva már kint voltak az utcán.

Még egy biztató köszöntést intettek az ablakon idegesen kitekintgető Gizinek, aztán egyenletes, gyors lépésekkel ráérttek a havas országútra.

Lehajtott fejjel, szótlanul mentek. Szemük lassan hozzászokott a hajnali derengés homályos világához. Éles tekintetük kutatón követte a szántalpak párhuzamos vágását, de hiába. A friss hóban nem kaptak egyéb nyomot.

Jó ideje haladtak már, amikor egyszerre megdöbbenve torpantak meg. Kutató szemük nagy vértócsára bukkant, amely az országút és az erdei út alkotta szögletben bíbor-színűre festette a fehér havat. A közeli utak túlso part-

ján, a hólepte bokor mögött, a hó széttaposva. Lehajoltak, hogy jobban szemügyre vehessék a bokor alját.

— Itt soká állt valaki, — jegyezte meg Szelniczky. — Fázós lába a nagy hidegben szétrugdosta a havat.

Igen, itt leselkedett, — állapította meg Gál őrsvezető nézelődve. — De nem egy... ketten voltak, — tette hozzá elgondolkozva.

— Honnan gondolja az őrsvezető úr? — kérdezte Szelniczky. Gál őrsvezető rámutatott a hóban látszó nyomokra:

— Nézd csak, az árok havában is egy nagyobb meg egy kisebb csizmának a nyoma...

— Igen, igen, — helyeselt Szelniczky felélénkülve, — innen a bokorból, az árkon át ugrottak ki az országútra.

Gál őrsvezető a vértócsát nézte és hangosan gondolkodott.

— A postaszánon Vaszi ült jobbról. Ez csak az ő vére lehet...

— De hová lett? — tanakodott Szelniczky. — Hát az őrmester úr, meg a postaszán?

— Mindjárt megkapjuk, — felelte Gál őrsvezető. — Nézd csak, a szánkócsapás az erdei útra tér.

Keresgélve elindultak a szántalpak vágásában. Kutató szemmel a havat kémelve, lassan haladtak felfelé. Gál őrsvezető hirtelen megdöbbenve állt meg. Úgy, mint az álmában, úgy hallotta most is a lovak horkantását. Már a szeme a homályban ki tudta venni a lovak nyugtalanul hánykolódó alakját. Megható volt, hogy mennyire örvendtek a lovak, mihelyt neszét vették, hogy a vad, elhagyatott helyen emberek közelednek. Határtalan örömük szinte túlfeszítette erejüket, már-már kiragadták a hóbafagyott szánt, de Szelniczky idejében megragadta a kantárt és megsímogatta a nyugtalanul toporzékoló állatokat, Gál őrsvezető körülnézett. Borzalmas látvány tárult elébe. Megborzadva állapította meg, hogy álmában is ezt a szörnyű képet látta. Lába előtt a kakastollas csendőrkalap hevert. Pár lépésnyire tőle. Hósapkásan Czauber őrmester hevert összegémberevedve. Gál őrsvezető megfogta Szelniczky kezét és némán mutatott Czauber őrmesterre.

Halott volt. Csüggedten, szomorúan összenéztek. Azután

Dolmánykészítés

A m. kir. Belügyminiszter 46.500/Eln. VI. C. 1929. számú rendeletével rendszeresített társasági díszruhát legtokéletesebb kivitelben, teljes garancia mellett a **Magyar Köztisztviselők Szövetkeze**té **Ruházati Osztályának saját egyenruh**aszabósága készíti el

főtiszteknek **48 P**

törzstiszteknek **56 P**

készítési díj ellenében

Polgári és egyenruházati cikkek állandóan dús választékban kaphatók

Ruházati áruházaink:

Budapest, Gróf Tisza István-u. 18., IX., Mester-utca 15—17., I., Attila-utca 14., Debrecen, Vár-utca 1., Miskolc, Kossuth-utca 1., Szeged, Aradi-utca 5., Győr, Gróf Tisza István tér 5., Pécs, Kazinczy-utca 2., Székesfehérvár, Rákóczi-út 5. Nyíregyháza, Széchenyi-tér 8., Kaposvár

A Csendőrségi Lapok

a m. kir. csendőrség
egyedüli szaklapja és egyetlen
hirdetési orgánuma.

Megjelenik havonta három-
szor, 1-én, 10-én és 20-án
32 oldal terjedelemben, hir-
detés mm. soronként 24 fill.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, I., Országház-u. 30.
Tel: Aut. 600—20. (268. m. á.)

egyszerre lobbant fel a szemük. Ki a gyilkos? Utána, munkára!

Letérdeltek halott őrsparancsnokuk mellé. Gál őrsvezető a villanylámpáját előszedte, hogy jobban megvizsgálhassák... Az őrmester hósapkáját a vére teljesen átítatta. A fejebubján aludt vércsomó. Arca eltorzulva, a felismerhetetlenségig összezúzva.

Gál őrsvezető alig bírt hangot adni, halkan szólt:

— Kemény, tompa tárgyal ütötték agyon, — hátulról. Szelniczky egyetértően bólintott és aztán körülnézett.

— De, hol az őrmester úr puskája?

Hosszas keresgélés után nagysokára megtalálták a puska a befagyott patak havas árkában. A puska zárócsapója érintetlen.

— Váratlanul, orvul ütötték agyon — következtetett Gál őrsvezető. Aztán megtapogatta a holttestet. — Látod? Ülő helyzetben, meggémberedve fekszik a hóban... Tehát az őrmester úr még a szánon ülve halt meg. Erre mutat az is, hogy a feje, meg a keze körül nincsen kiolvadva a hó. Már holtan, hidegen került a hóba.

Ezután felálltak és a postaszánt vizsgálgatták. Az ülés mögött egy puha csomagon két térdnek a nyomát fedezték fel. Gál őrsvezető megcsóválta a fejét: — Nézd-e, az őrmester úr háta mögött hosszabb ideig térdelt valaki. Az ütötte agyon hátulról. Az őrmester úrnak tudnia kellett, hogy az a valaki fent van a szánon.

— De miért nem lőtt az őrmester úr? — kérdezte Szelniczky, — hiszen először a postakocsist verték fejbe. A zárócsapon látszik, hogy hozzá sem nyult a puskához.

— Mert annyi ideje sem volt szegény őrmester úrnak, hogy a puskához nyuljon, — mondta Gál őrsvezető és szomorúan hajtotta le fejét. — Olyan váratlanul ütötte le az a gazember, aki mögötte térdelt.

— Hová lett vajon a postakocsis?

Kutatva néztek körül. Csakhamar megtalálták. A postaszántól pár lépésnyire hevert a Vaszi holtteste is — fejjel az országút felé fordulva. Fején két szörnyű, élesszélű vágás; a nagyobbik egészen áthasította a koponyáját. Ez oltozta ki fiatal életét. Gál őrsvezető lemutatott a hóra: — Látod, a feje és a keze körül kiolvadt a hó. Ez még élve került a hóba.

— Hátha összejátszott a rablókcal? Lehet, hogy csak a rablás után ütötték agyon, mert attól féltek, hogy elárulja őket, — találgatta Szelniczky, de Gál őrsvezető tagadóan intett:

— Nem hiszem. Vaszi becsületes, hűséges szolga volt.

Felegyenésedve megint körülnéztek. A hóban három lábnyomot vettek észre, melyek a postaszántól az országút felé vezettek. Alaposan megvizsgálták a lábnyomokat. A keményre fagyott hóban élesen kiváltak a talpszegek nyomai. A lábnyomok eleje mélyebben nyomodott a hóba, mint a sarkak nyomai.

— Futott az illető, — következtetett Gál őrsvezető; Szelniczky a lábnyomokon túlnézve, megjegyezte: — A lábnyomoknak nincs folytatásuk.

Azon töprengett már Gál őrsvezető is. Azt kutatta, kereste a szeme mindenfelé. Hosszas keresgélés után egyszerre élénken felkiáltott: — De van. Nézd! — Gál őrsvezető a Vaszi lábára mutatott, melyen teljesen új bakancs volt,

hegyesen kiálló talpszegekkel. Szelniczky ő szehasonlíttotta a bakancs talpát a lábnyomokkal.

— Csakugyan, ezek Vaszi lábanyomai, — állapította meg Szelniczky — úgy látszik, menekülni akart még szegény s akkor ütötték agyon.

Szelniczky szavai megint eszébejuttatták Gál őrsvezetőnek a rémes álmot. Tisztánlátó szemei előtt mintha pillanatra meglibbent volna a titokzatos fátyol, mely a halandó ember gyarló szeme előtt eltakarja rejtelmes erők hétpecsétetes titkát. Önkéntelenül megborzongott, mélyen elgondolkodva kereste az álmot és valóság közötti összefüggést. A szörnyű álmot visszaidézése a fülébe hozta Vaszi kétségessé segélykiáltását: — Segítség! Szép őrmester úr segítsen!

Lehetséges, hogy mikor álmában Vaszi kiáltását hallotta, akkor ugorhatott fel Vaszi és hozzá akart futni. Valszinű, hogy Vaszi akkor nagyon erosen gondolt reá és ezt a túlfeszített idegzetből kisugárzó gondolatot valami csodálatos, delejes hullám közvetítette őhozzá. Ki tudná ezt megfejtetni? Hosszan eltöprengett. Azután dacosan megrázkódott, mintha lerázná magáról a fejtörő gondolatokat. Nincs most idő bölcsekedésre, most cselekedni kell. Lázasan dolgozó agyában világosan kirajzolódott a szörnyű gyilkosság minden mozzanata. Csatlakozó láncszemül felmerült a kérdés: — Hol a postaláda?

Körülnéztek s keresgéltek; rövidesen megtalálták a mély hóban. Avatott szemmel megvizsgálták. Vasbádoggal borított egyszerű fenyőfaláda, mely a szánon ülésül szolgált. Két lakatján feszítésnek, karcolásnak semmi nyoma. De nincsenek meg a láda kétágú vasszegei, melyekbe a lakatok záróvasai illeszkedtek. Valaki lakatostúl, mindenestül egyszerre kirántotta.

— Nagyerejű ember lehetett — jegyezte meg Szelniczky.

A ládából minden kihányva. Mellette egy üres, érintetlen postaszák. Az ajánlott és közönséges levelek zsákja kihatolva, a közönséges levelek a havon szerteszéjjel. Az ajánlott levelek, meg a pénzeszsák — sehol.

Összenéztek és szinte egyszerre mondták ki, amit gondoltak: — Aki ezt csinálta, postával járatos ember volt.

Szelniczky csitítón megapogatta a nyugtalanul toporékoló lovakat. Gál őrsvezető végigjártatta a szemét a pokróccal letakart lovakon. Azután megnézte a lovak elé hullott szénamaradékot. Pár szálát felvett és jól megnézte. Minden szénaszál véres volt.

— Betakarták és megették a lovakat, — mondotta Szelniczky.

— Igen, hogy haza ne fussanak. Hogy el ne árulják idő előtt a szörnyű gyilkosságot. Nézd csak, a szénaszálak véresei.

— Hát ez hogy lehet?

— Ugy, hogy a széna a kasban volt, odafolyt az őrmester úr vére. A lovak a véres szénát megették. Már pedig ez csak úgy volt lehetséges, hogy olyan ember adta nekik a szénát, akit a lovak ismertek.

Hajnalodott. A ködöt mindjobban áttörte a mindent felfedő napvilág. Most látták csak világosan, összefüggően az elébük tárt borzasztó képet. Elgondolkozva, szótlanul álltak egy darabig. Legelőbb Gál őrsvezető szólalt meg: — Mit gondolsz, ki csinálta ezt?

SÁRGA JÁNOS

ÉKSZERÉSZ. ÓRÁS. MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDV. SZÁLLÍTÓ

ALAPITVA: 1895. KOLOZSVÁR

BUDAPEST. IV. KIGYÓ-UTCA 5.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN KLOTILD PALOTA

BUTORT ÖN IS

olcsó, készpénzáron vásárolhat 10-15-20 havi folyószámla hitelle TOMORY és TSA

butorházában, IV. Veres Pálné-u. 7.

(Apponyi téren). — A csendőrség tagjainak kivételes kedvezmény.

Bútor 20 havi

RÉSZLETRE,

előleg nélkül

1932

NEMZETI BÚTORHÁZ

Dohány-utca 46. (Klauzál-u. sarok)

BUTOR

résztartéire

olcsón VI.,

Postások és rendőrség szállítója.

Budapest 3.

utca

Szelniczky a vállát vonogatta: — Fogalmam sincs. De azt tartom, hogy nem lehet közönséges ember.

— Az ám, nem közönséges ember, — vágta rá Gál őrsvezető élénken. — Én már tudom, ki ölte meg szegény őrmester urat.

— Kicsoda?

— Mihálka.

Szelniczky csodálkozón húzta fel a szemöldökét és támaszkodva ismételte: — Mihálka? Lehetetlen, — az tisztességes ember.

— Eddig az volt, — mondta Gál őrsvezető egykedvű vállrándítással és azután határozottan fűzte hozzá: — de most már nem az.

— Nem lehet.

Gál őrsvezető hevesen megrázta a fejét és aztán elkezdte magyarázni: — Nézd csak, az őrmester úr háta mögött sokáig térdelt valaki. Ez a valaki ütötte agyon az őrmester urat. Ez pedig csak az őrmester úr tudtával térdelhetett ott. Hát mit gondolsz, felvett volna az őrmester úr valami csavargót a postaszánra, amikor pénzt fedez?

— Nem, — tiltakozott Szelniczky és szilárd meggyőződéssel mondta: — Csak olyat, akiben megbízott.

— Ugye, akiben feltétlenül megbízott. Nos tehát, most vegyük sorra. Mihálkában az őrmester úr megbízott, hiszen postakocsis volt, kiszolgált csendőr és az őrmester úr bizalmasa. Láttad, hogy a postaláda nem volt felfeszítve? Hanem a lakatjait nagy erővel, mindenestül kirántotta valaki a deszkából.

— Igen, — felelte Szelniczky s elgondolkodott. — Mondtam is akkor, hogy nagyerejű ember lehetett.

— Már pedig a Mihálka hatalmas, erős ember, — folytatta Gál őrsvezető mindjobban belemelegedve. — Aztán ugye a Mihálka postakocsis volt. Külsőjéről megismerte a pénzeszsákot. Nem is hasította fel, mint a többi, hanem úgy vitte magával, mert tudta, hogy abban van a pénz.

(Folytatjuk.)

Megfejtések.

1.

A múlt évi 35. számunkban közölt „Burkus csendőr a hadgyakorlaton” című pályázatunkra beérkezett 87 megoldás közül elfogadható volt 25. Ezek közül — Pál Sámuel tiszthelyettes (Zalaegerszeg) pályázata volt a legjobb, amelyet, mint a feladat megoldását — alább közlünk. Külön dicséretet érdemelnek még a következők pályázatai: Györgyik János csendőr (Bodvaszilás), Milkovics Bálint és Szecei Rafael csendőrök (Jászárokszállás).

Burkus csendőr elbeszélésében a következő hibák vannak:

1. Burkus csendőr a folyó évben megtartott hadgyakorlatra a 8. hadtestparancsnoksághoz nem vonulhatott be mint táboricsendőr, mert hadtestparancsnokság jelenleg nincsen, csak 7 vegyes dandár, de most tábori csendőrök sincsenek.

2. A híd használhatóságának megállapítása közben a gyalogél nem jelezhetett repülőtámadást, mert ő csak negyedmagával volt, tehát nem is egy egész félraj, így gyalogélt nem küldhetett ki.

3. A repülőgép megjelenésekor félraj megalakításáról, pláne három emberből, szó sem lehet, hanem legfeljebb valamely harcalkizat felvételéről. Repülőtámadás esetén rejtőzést és nem fedezést kell elrendelni, de négy csatár által tűz sem nyitható meg, mert repülőgép ellen eredményesen csak 80–100 puska összpontosított tüze érvényesülhet, ha a repülőgép 500 m-nél alacsonyabban és ugyancsak 500 méteren belül van. Egyes jól lövő csatár repülőgépre, ha az 100 méternél alacsonyabban repül, eredményesen tüzelhet. Különben is a repülőt már 10 km-re is észre lehet venni s ezért azt az élnek nem is kellett jeleznie.

4. Repülőgépre egyes csatár percekre keresztül nem tüzelhet, mert repülőgép nem áll meg egy helyben, hanem 1 perc alatt 1000 m távolságnál is tovább repül. Es perccenként nem adhatott le 20 lövést, mert a jelenlegi puska tűzgyorsasága perccenként csak 6–8 lövés. (Háromszor kellene tölteni!)

5. A támadásról szóló jelentését nem küldhette a 4. számmal, mert az nem is lehetett neki, még kevésbé jelentőfutóval és nem jelentőfutóval, mert jelentőfutó rajnál nincsen.

6. Amíg a jelentést vivő csatár az 5 km-re lévő parancsnoksághoz ment és visszajött, tehát 10 km utat tett meg, ezen idő alatt, ha akadálytalanul haladtak volna előre, nekik is el kellett volna a hidat érniük, így nem lehet, hogy a híd-tól 1 km távolságra találta meg őket a jelentést vivő. Annál is inkább, mert a kérdéses híd csak 10 km-re volt kiindulási helyüktől.

7. A hídtól visszafelé jövet nem kerülhettek ellenséges fényszóró csóvájába, mert azon időben, ha a paraszt dinnyét szállított, még este 7 órakor világos volt. És hogy az ellenséges fényszóró csóvájából kikerüljenek, nem kellett 10 percig szaladniok, mert ilyen esetben a felfedezéstől legjobban biztosít a mozdulatlanság, tehát azonnal le kell feküdni. Különben is a fényszóró nem igen világít egy helyet 10 percig, mert ezáltal kiteszi magát annak, hogy tűz alá veszik.

8. A hadtestparancsnokság tartózkodási helye a dinnyét szállító ember által déli irányban lett jelezve s ők, amikor az erdőbe értek, hogy az iránytól el ne térjenek, a fák mohos oldala irányába meneteltek, tehát észak felé, mert a fák mohos oldala rendszerint észak felé van.

9. A sarkcsillag, amely a nagy göncölszekér (és nem a kis göncöl) két hátsó csillaga közti távolságnak 4–5-szörös meghosszabbítása irányában fekszik, szintén az északi irányt jelzi. Tehát mindenképpen rossz irányban haladtak.

Helyesen fejtették meg még a következők:

Buckhammer Ferenc őrm. (Zákány), Kovács Mihály csendőr (Szeged), Orosz István őrm. (Nagyhortobágy), Erdélyi István prb.-csendőr (Bábolna), Tóth János II. törm. (Szeged), Nagy János I. csendőr (Kenézlő), Csiki Pál csendőr (Jászládány), Gácsi József őrm. (Biharkeresztes), Bakonyi József th. (Sió-

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6–12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképészeti szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza épületében).

Fiók: VI., Andrassy-út 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

Mielőtt

CSILLÁR

szükségletét beszerezni. tekintse meg az

ELEKTRA CSILLÁRGYÁR

VII., Dob utca 42. kiállítását. Címre tessék ügyelni.

Értesítjük a közönséget.

Telefon: József 426–77.

A csendőrség tagjainak fizetési könnyítése k.

Kerékpárt és grammofont

a m. kir. csendőrség tagja nak 70%-os ár-
enyedménnyel, 15 havi részletfizetésre
adunk. — Addig ne vegyen, míg nem kérte
árjegyzékünket.

Bálint László

VIII., Üllői-út 52/b. Telefon: József 426–89.

fok). Menyhárt örm. (Szombathely), Vasvári István csendőr (Szeged), Szili János I. örm. (Alesüt), Farkas Mihály I. örm. (Magyaróvár), Lakatos István örm. (Szombathely), Kürthi Gergely örm. (Debrecen), Adám István örm. (Szeged), Czinka András th. (Szeged), Czírok Sándor örm. (Pécsvárad), Baranyi István örm. (Szeged), Petrus István örm. (Földes), Polgár János csendőr (Bábolna), Kolozsvári Gyula th. (Szombathely), Bacsonyi Jenő örm. (Biharkeresztes), Csap Mihály csendőr (Doboz).

A szívtartárcát Pál Sámuel tiszthelyettes (Zalaegerszeg) címére egyidejűen elküldöttük.

2.

A múlt évi december 20. számunkban közölt keresztrejtvény helyes megfejtése:

Vízszintes sorok. 1. Jézuska születését. — 14. tét. — 15. sodar. — 16. vő. — 17. beraktároz. — 20. sav. — 21. lózábia. — 22. Kati. — 25. kifárad. — 26. bőséggel. — 29. (h)atos. — 30. sas. — 31. lármas. — 33. rak. — 24. íj. — 36. et. — 37. kutat. — 38. álarcosbál. — 42. fakó. — 43. leadó. — 44. rokon. — 45. szán. — 47. gula. — 49. os. — 50. ak. — 51. nie. — 53. lakó. — 55. yrd. — 56. hoz. — 57. ej. — 60. mí. — 61. alsó. — 62. alak.

Függőleges sorok. 2. ételital. — 3. zero fok alá. — 4. utazás. — 5. kutba. — 6. Sára. — 7. üszkös. — 8. ló. — 9. ed (de). — 10. taligát. — 11. ér. — 12. Éva. — 13. töve. — 18. kar. — 19. áld. — 20. szemtanú. — 23. as. — 24. télutó. — 25. karácsonyfa. — 26. batár. — 27. graf. — 28. la. — 30. seb. — 32. szórakozik. — 34. Ica. — 35. jód. — 39. rend. — 40. só. — 41. ló. — 46. zsir. — 47. gól. — 48. lakoma. — 52. edes. — 54. ab. — 58. jó. — 59. ma.

Helyesen fejtették meg a következők:

Urfi János csendőr (Szápár), Jankó Imre törm. (Szemes), Papp Ferenc I. törm. (Marcali), Tóth István III. örm. (Kölesd), F. Kiss János örm. (Szeged), Kiss Lajos I. örm. (Komló), Suri András törm. (Boldog), Kéki Lajos th. (Székesfehérvár), Sámson László örm. (Sásd), Tölgyes István örm. (Táp), Badics Lajos törm. (Szeged), Sipőcz József törm. (Szeged), Almási László csendőr (Balatonföldvár), Ferenczi István II. örm. (Veszprém), Koncz Sándor örm. (Okány), Keresztes Andor gth. (Budapest), Reider József csendőr (Pápa), Pál Sámuel th. (Zalaegerszeg), Oláh Elek örm. (Bogamér), Csutó József örm. (Derecske), Simon Albert örm. (Kemence), Mong József csendőr (Nagykörös), Hozleiter István csendőr (Kölesd), Vincze Aladár csendőr (Apátfalva), Vasvári István csendőr (Szeged), Váli Ferenc csendőr (Dorog), Dede Márton örm. (Debrecen), Balogh István alldgy. (Debrecen), Jakab Miklós th. (Szigetvár), Veres Zsigmond örm. (Diósgyőr), Dorka András csendőr (Nagybátony), Vági Imre csendőr (Dorog), Vincze Rezső csendőr (Tata), Herczegh Ferenc örm. (Fót), Szakonyi József th. (Siófok), Nagy János II. törm. (Esztergom), Mátyus Antal csendőr (Feldebrő), Kovács Mihály csendőr (Szeged), Végh József csendőr (Bodajk), Illés Mihály örm. (Brettyóújfalu), Plagh Károly örm. (Szikszó), Martinkovits József örm. (Szob), Halmos András örm. (Paks), Sipos Imre örm. (Nagybátony), Menyhárt István örm. (Szombathely), Sánta András örm. (Kalocsa), Kolozsvári Gyula th. (Szombathely), Czírok Sándor örm. (Pécsvárad), Tausz Ferenc csendőr (Devecser), Garai Zsigmond örm. (Mernye), Tarró József csendőr (Adony), Németh Péter th. (Győr), Goldfinger Imre örm. (Győr), Fonyó István örm. (Óriszentpéter),

Csonka János csendőr (Tokod-Altáró), Kormos Sándor örm. (Budapest), Farkas József örm. (Bajna), Kürti Gergely örm. (Debrecen), Usiki Pál csendőr (Jászládány), Szilágyi Sándor csendőr (Sarkad), Kenesey Ferenc csendőr (Balf), Petrus István örm. (Földes), Zrinyi József csendőr (Gamas), Fehérvári Antal örm. (Szigetszentmiklós), Kispál János th. (Győr), Kampf Ferenc csendőr (Söjtör), Mikos Imre csendőr (Söjtör), Kovács Ferenc I. örm. (Siófok), Kovács Sándor I. csendőr (Szigetvár), Csobod Ferenc örm. (Rózsaszentmárton), Nagy Gyula örm. (Székesfehérvár), Lakatos István örm. (Szombathely), Horváth Károly th. (Csurgó), Fehér János csendőr (Mikóháza), Porpácz Gyula th. (Szombathely), Nyers László törm. (Kaposvár), Jó Bernát örm. (Szirmabesenyő), Kajdáczi János örm. (Szombathely), Hamza Gábor örm. (Miskolc), Dóczy István örm. (Szombathely), Portik József th. (Klotildiget), Bártlai András törm. (Gyöng), Mészáros István II. csendőr (Kaposmérő), Szócs Gábor th. (Székesfehérvár), Adám István örm. (Szeged).

A könyvjutalmat a szerkesztőségünkben megejtett sorsolás alapján Csobod Ferenc örmester (Rózsaszentmárton) nyerte meg, akinek azt egyidejűen elküldöttük.

3.

A múlt évi 36. számunkban közölt vázlatpályázatunk megfejtése a következő:

1. (270), 2. (210—220), 3. (240), 4. (230—232, 5), 5. (320), 6. (320—330), 7. (340—350), 8. (240—250), 9. (225—230), 10. (200), 11. (295—300), 12. (292. 5—300), 13. (295—300), 14. (240—245), 15. (230—240), 16. (270—280), 17. (250), 18. (260—270), 19. (225—230), 20. (250—260), 21. (265—270), 22. (205—210), 23. (220—230), 24. (270—280), 25. (260), 26. (205—210), 27. (180—190), 28. (230—240), 29. (260—270), 30. (192. 5—195), 31. (240—250), 32. (350—360).

Beérkezett összesen 79 pályázat. Legjobban fejtették meg a következők (a nevek után zárójelben feltüntetett egység-számok a megfejtések helyességének a sorrendjét jelzik): Kiss Gyula I. tiszthelyettes Szeged (30), Baranyi István örmester Szeged (30), Vasvári István csendőr Szeged (30), Kerülő György tiszthelyettes Mikóháza (30), Filipár József örmester Mesztegnyő (30), Borócsik József örmester Szeged (29.5), F. Kiss János örmester Szeged (29), Vitéz Németi Pál tiszthelyettes Sárvár (28.5), Kovács Mihály csendőr Szeged (27.5), Jakab Miklós II. tiszthelyettes Szigetvár (27), Sánta András örmester Kalocsa (27), Adám István örmester Szeged (25), Mong József csendőr Nagykörös (25), Balázs András örmester Önce (24.5), Egyed Ferenc örmester Edelény (24), Fejes Imre örmester Sarkad (23.5), Porpácz Gyula tiszthelyettes Szombathely (22.5), Nagy Ambrus alhadnagy Hajduböszörmény (22). Az itt fel nem soroltak 20-nál kevesebb egység-számot kaptak.

A Mignon írógépet a szerkesztőségünkben megejtett sorsolás alapján Kerülő György tiszthelyettes (Mikóháza) nyerte meg, akinek azt egyidejűen elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

Fontos felhívás a rejtvényfejtőkhöz!

50 főnyeremény! Rejtvényverseny eddig nem létezett értékű díjakkal! 1800 jutalom!

Főbb díjak a következők:

Egy komplett hálószobaberendezés
Egy motorbicikl
Egy előkelő szonatórlumban kétheti
üdülés teljes ellátással
Egy külön vadászegyver tokban,
(nyertes választása szerint)
Egy 12 darabból álló férfi vagy női
ketengye

Egy 3-lámpás rádiókészlet hangszóró-
val
Egy varrógép
Egy kerékpár
Egy 12 személyes komplett evőesz-
köz készlet tokban
Egy komplett fűszerezőkészlet már-
vánnyal

Egy bőrkabát (férfi vagy női)
Egy kerti bútorgarnitúra (asztal, 3
szék, egy ernyő)
Egy gramofon
Egy női ezüst ridikül
Egy kétoldalt használható inom pap-
lan
Egy elegáns bőrönd

A nyeremények teljes listája és a feltételek a „NŐK UJSÁGJA” rejtvénytáblájában. Kérje azonnal dímentesen. Budapest, IV. Bécsi-u. 3. Ára 24 pengő.

A vérbaj.

„A nemi élet van a legnagyobb hatással az egész életünkre. Ez az örökké titokzatos valami élet és halál ura volt minden időkben. Nélküle az élet nem lenne élet, nélküle az emberiség már rég kihalt volna. A nemi élet a legtisztább, a legédesebb örömmel tölti meg életünket, de ugyanakkor átkot, szenvedést, nyomort is zúdíthat reánk, ha ezen fenséges adománnyal visszaélünk. Az állatias, rakoncátlan nemi élet ugyanis tönkreteszi, lealacsonyítja testünket, lelkünket, kioltja lelkünk világosságát s a végén tönkretett, összeroncsolt, nyomorúságos testet hagy vissza. És ha a fajtalan, a rakoncátlan nemi élet borzalmas következményei csak magát a vétkezes egyént büntetnék, akkor még méltó istenostoraként lehetne fogadni a súlyos következményeket. De az istenostora nem áll meg magánál a beteg embernél, hanem annak ártatlan utódait is a legsúlyosabb csapásokkal sújtja.” Ezeket írtam a „Csendőrségi Lapok” 1929 december 1-i számában.

Nincsen rózsza tövis nélkül. A nemi életnek is megvannak a maga tövisai. Mai cikkem keretében egy ilyen borzalmas tövissel, a vérbajjal fogok foglalkozni.

A vérbaj, bujakór (luesz, szifilisz) minden időkben, Krisztus előtt éppúgy, mint azóta is, minden elképzelhető csapás közt, ami csak az emberiséget érheti, a legnagyobb átkok egyike. Ha van Istennek csapása, amellyel az emberiséget bünteti, akkor ezen csapások egyik legsúlyosabbikja a vérbaj. Vannak betegségek, amelyek rendkívül súlyosak, életveszélyesek, igen fájdalmasak, nagy kínok közt ölik meg az embert. A pestis, kolera, tífusz, tetanusz, vérhas, stb., stb. mind súlyos, sokszor halálos betegségek, de mégis, megközelítőleg sem olyan károsak, mint a vérbaj, mert ezek a fertőző bajok csak arra az egyénre veszélyesek, aki a betegséget megkapta, csak azt az egy embert ölik meg, csak azt teszik nyomorékká, aki benne szenved. Pl. a pestisben, kolerában, stb. szenvedő ember, ha meghal, annak a betegsége az utódokra semminemű következményekkel nem jár. Nem úgy a vérbaj. A vérbajban szenvedő egyén megfertőzi, testileg és szellemileg tönkreteszi a feleséget, az ártatlan gyermekeket, sőt a gyermekek gyermekeit is.

Mint már az előző cikkben hallottuk, a vérbaj súlyos következményei láthatólag csak 10—12 év múlva lépnek fel. A betegség tehát alattomosan lappang. Mindenki könnyelműen veszi, mert ki törődik azzal, ami csak 10—12 év múlva fog bekövetkezni. „Addig nem is élünk” — szokták mondani, ha az ember a vérbajost a következményekre figyelmezteti.

Hol keletkezett, hogyan és honnan került hozzánk a vérbaj? Hiteles feljegyzések a vérbajról már Kr. e. a görögök-nél, a rómaiaknál, a japán, a kínai íróknál is előfordulnak. Legérdekesebbek a reánk nézve leginkább közelfekvő írásban, a szent bibliában előforduló a bujakórra vonatkozó leírások. Pl. Mózes a IV. könyvének 25. fejezetében arról panaszkodik, hogy a szomszédos moabita nevű nép a zsidók között egy csúnya fertőző betegséget terjesztett el. Hogy a betegségnek gátat vessenek, Mózes minden zsidót megöletett, aki „moabita-betegségben” szenvedett. A biblia szerint ezek a betegek „éjjeli” csontfájdalmakban szenvedtek (az esti és az éjjeli csont- és fejszagatások ma is legjobban jellemzők a késői vérbajra). Ugyancsak a biblia szerint maga Hiskias zsidó király is nagy szenvedések után vérbajban halt meg.

Európában a vérbaj egészen Amerika felfedezéséig (1492) ismeretlen volt. Az Amerikából hazatérő spanyolok és más kalandorok hozták át a tengeren ezt a szörnyű bajt. Legelőször is szörványosan Angliában és Spanyolországban terjedt el. 1495-ben VIII. Károly francia király Délolaszországban Nápoly városát ostromolta. A harcok nagy sikerrel folytak, már közel volt a győzelem, amikor a franciák közt egy szörnyű fertőző baj tört ki, amelyben sokan meg is haltak, de még többen igen súlyosan megbetegedtek. A ostrom abba-maradt, a katonák elszéledtek és egész Európába széthordták

a betegségüket. Ez a betegség a vérbaj, bujakór volt. Ezért nevezik főleg a németek és az olaszok, de más nemzetek is a bujakórt ma is „francia betegség”-nek; nálunk is a nép egyes vidékeken „franc”-nak nevezi. A vérbaj Németországból terjedt át Lengyelországa, onnan pedig Oroszországba.

A budapesti bőrgyógyászati klinika európai hírű professzorának, dr. Nékám Lajosnak adatai szerint Magyarországon 1500-ban Brassóban lépett fel először a vérbaj, 1506-ban már a Felvidéken általánosan elterjedt. A törökök által kipusztított magyar lakosság helyébe nyugatról igen sok kalandor vándorolt be hazánkba. Ezek terjesztették el nálunk a vérbajt. 1770-ben pedig a bécsi osztrák kormány a Bécsben lévő összes koldusokat, kéjnéket, csavargókat, naplopókat, dologtalanokat mind összefogdostatta, hajóra rakatta és leszállította őket Magyarországra, Győr, Komárom és Temesvár vidékére. Ez okból terjedt el oly gyorsan és óriási mértékben nálunk a vérbaj. Persze, a mai viszonyok között közel sincs annyi vérbajos, mint valamikor volt. Nincs azért, mert egyrészt a kultúra hozta a kórházakat, az orvosokat, másrészt, mert 1910-ben Ehrlich német orvos Hata nevű japán orvostársa segítségével felfedezte a vérbaj ellen-szerét, a salvarsan-t. Ma az egész világon sokkal többen kapják meg a vérbajt, mint régen és mégis kevesebben vannak ilyen betegek, mert gyógyíttatják magukat. A köznépnél, főleg a hegyek közt (az oláhoknál), avagy a városoktól messze élő szegény népnél azonban ma is igen sok a vérbajos. E téren a szegény népnek a hadsereg nyújtotta a legnagyobb segítséget, mert a katonának bevonult férfiakat háromévi szolgálatuk alatt állandóan ingyen gyógyíttatta. Nagy segítség volt ez, mert köztudomású, hogy a salvarsan nagyon drága.

Mi okozza a vérbajt?

Az „Életünk ellenségei” c. fejezetben hallottuk (Csendőrségi Lapok 1929. évi 17. sz.), hogy ha bacillusok nem volnának, akkor, négy-öt betegséget kivéve, betegségek sem volnának. A vérbajt is bacillus idézi elő. Ez a bacillus a közismerten híres spirokéta pallida (spirochaeta pallida), amelyet 1905-ben egy Schaudin nevű német orvos fedezett fel. Rá öt évre már ugyancsak német orvos — Ehrlich — előállította a salvarsant, a vérbaj bacillusának az ellenszerét is. Tehát csak mindössze 19 év óta (1910—1929) tudjuk a vérbajt okszerűen, tudományosan is megokolt módon gyógyítani. Ezért nem látni 19 év óta olyan súlyosan, csúfosan elroncsolt testű vérbajosokat. A vérbaj bacillus a fonálvékony, dugóhúzószzerűen 10—20-szor megcsavarodó, egyetlen sejtből álló bacillus, amelynek hossza többszázszoros nagyítás mellett is a milliméternek csak a négyszázadrészét teszi ki.

A vérbaj bacillusának felfedezése után természetesen megindultak a mindenféle kísérletek. Önfeláldozó orvosok sajátmagukat oltották be, hogy a tüneteket magukon tanulmányozhassák. Majd jöttek az állatkísérletek. Kiderült, hogy a vérbaj egyes állatokba is átoltható, csak hogy a tünetek, a következmények eltérők az emberi vérbaj tüneteitől. Kitűnt a további kísérletek alatt az is, hogy minél magasabbrendű az állat, annál inkább hasonlít a vérbaja az ember vérbajához. Így a nagy majmok — gorilla, orangután, csimpánz — luesza nemcsak a külső tünetekben, hanem egyéb következményeiben is igen közel áll az emberi vérbajhoz.

Érdekes, hogy évezredek óta azt hitték, hogy pl. a kankó és a luesz egy és ugyanaz a betegség. Ezzel szemben egy világhírű orvos — Hunter — már 1767-ben nagy hallgatóság előtt kísérletileg be akarta bizonyítani, hogy a kankó és a luesz egymástól teljesen különböző betegségek. Hogy ezt bebizonyítsa, kankós beteg váladékát oltotta be a saját karjába, azt akarván ezzel igazolni, hogy kankóból nem lehet vérbajos fekély. Csudálatosképpen azonban a Hunter orvos karján mégis szifilisz fekély támadt. Ezen kísérlet azok malmára hajtotta a vizet, akik a két nemi betegséget egy betegségnek tartották. Több, mint száz évig ezt is hitte az egész világ. 1880-ban azonban Neisser német orvos felfedezte a kankót okozó gonococcus bacillust. Tehát mindössze csak ötven éve tudja biztosan az emberiség, hogy egészen más baj a vérbaj és egészen más a folyás (kankó). Hunter orvos ugyanis véletlenül olyan betegből oltotta be magát, akinek vérbaja is volt, meg kankója is. Ezért nem sikerült a kísérlete.

Hogyan történik a vérbajjal való fertőzés?

A vérbajnak az egész világon a legáltalánosabban ismert neve: luesz. Ez a szó „fertőzés”-t, „ragály”-t jelent. Az elnevezés találó, mert a vérbaj, ha nem is olyan módon raga-

dós betegség, mint pl. a himlő, kolera, sarlach, tífusz stb., de mégis fertőzés útján terjed át egyik emberről a másik emberre. Tehát fertőző betegség. A megfertőzést, mint most már tudjuk, a spirokéta pallida nevű bacillus okozta. Ezek a veszedelmes bacillusok csakis sérült testrészeket tudják magukat befészkelni.

Hol tartózkodnak a vérbaj-bacillusok? Elsősorban a vérbajos ember vérében, aztán a testének összes nedveiben, így főleg a nyálban, avagy a vérbajos testén lévő kelések, pattanások, fekélyek genyjében. A vérbaj-bacillusok tehát csakis ezen nedvek (vér, nyál, geny, savó) útján vihetők át más emberre. Ebből az is következik, hogy pl. ha épbőrű embernek a testét vérbaj-bacillusok tömegével is bekennők, be-mázolnók, mégsem kapná meg a vérbajt. De ha ennek az embernek a bőre valahol meg van sebezve, be van repedve, meg van karcolva, avagy csak le van horzsolva, akkor ezeken a sérült helyeken, mint valami kapun, a vérbaj-bacillusok berontanak és gyors szaporodásukkal rövid idő alatt elárasztják az egész testet és ezzel kész a vérbaj. Jól jegyezzük meg tehát: a testünkön lévő mindenféle, esetleg nem is látható kicsi sérülés, karcolás, horzsolás, repedés mind-mind tág kapuja lehet a vérbajjal való fertőzésnek.

Ha az elmondottakat tudjuk, akkor ebből a következő tanulságokat vonhatjuk le:

1. A száj az a hely, amelyen keresztül — a nemi érintkezést kivéve — legkönnyebb és leggyakoribb a fertőzés, azért, mert egyrészt a nyál tele lehet vérbaj-bacillusokkal, másrészt pedig a nyelven, de leginkább az ajkakon nem is egy, hanem állandóan számtalan, észre sem vett, apró, hajszálvékony repedés lehet. Ezekbe a repedésekbe jut bele aztán a nyál útján a vérbaj baktériuma.

2. A szájon való csókolás tehát az előző pontban elmondottak alapján a legveszélyesebb vérbajfertőzési mód. A statisztikai adatok szerint (Nékám) pl. Oroszországban az egyszerű köznépnél a vérbajosoknak csak 10%-a szerezte a baját nemi érintkezés útján, a többi 90% vérbaját az a népszokás okozta, hogy ünnepek, búcsúk stb. alkalmával az oroszoknál az emberek összecsókolóznak s ezalatt a szájnál segítségével egymást megfertőzik. Természetes dolog, hogy ugyanez lesz a harapás vége is.

3. A vérbajos ember evőeszközei, poharai is — ugyan-csak a fent elmondottak alapján — fertőzhetnek akkor, ha azokat előzőleg alaposan le nem mossuk. Szerencsére az evőeszközökről, az ivópoharokról igen könnyű lemosni a vérbajos embernek esetleg ottmaradt nyálát.

4. A vérbajos ember ujjai is igen jó vérbaj-átoltó eszközök lehetnek azért, hogy a beteg ember kezéhez odatapad a saját nyála (ujjnyálazás), avagy ujjával a saját genyes sebéhez ér. Az ilyen ujjakon lévő váladék aztán kézfogással, simogatással, avagy a más evő-ivóeszközeinek a megfogásával megfertőzheti az egészséges embert is.

5. Gyakori eset, hogy a vérbajos ember a saját vérbajos fekélyét kezeli. Ilyenkor esetleg sebváladék marad az ujjakon. Ha most ezekkel az ujjakkal a saját szeméhez, füléhez vagy az orrához ér, akkor a szemén, a fülén, az ajkon, az orron is ugyanolyan lueszes fekély támad. Így önmagát több helyen is beoltja ezzel a rettenetes bajjal. Milyen óriási szerencsétlenséget okozhat ugyanez a beteg akkor, ha meg nem mosott ujjával a családtagjait, vagy a barátait érinti meg. A szemeken, az orron, a fülben, avagy a test más részén legtöbbször az ujjnyálazás, a szemdörzsölés, fülpiszkálás, vakaródzás stb. lesz a vérbaj oka.

6. Az előző pontokban elmondott fertőzési módok azonban csak igen kis százalékban idézik elő a vérbajt. Ennek a betegségnek a beoltása nálunk 90%-ban mégis csak a nemi érintkezés útján történik. Azért is nevezik teljes joggal „nemi betegség”-nek. Hallottuk, hogy a spirokéta pallida a vérben, a nedvekben, a nyálban él. Testünk külső részén tehát a sebek váladéka, a száznak a nyála és a nemi szerveknek a váladéka az, amelynek révén más egyént meg lehet fertőzni. A nemi érintkezésből származó megfertőzés éppen úgy jön létre, mint a test bármely részén. A nemi érintkezés alkalmával sem lehet feldörzsölés, felhorzsolás nélkül a betegséget megkapni. A nemi szervek váladéka egymással minden esetben összevegyül, így tehát az, akinél feldörzsölés történik, okvetlenül megkapja a bajt, ha a társa beteg volt.

A VÉRBAJVAL VALÓ FERTŐZÉS TÜNETEI:

Az elsődleges szifilisz.

A vérbajt okozó spirokéta pallidák tehát a feldörzsölt, lehorzsolts helyen bejutnak az emberi szervezetbe, ahol óriási

mértékben szaporodásnak indulnak és így a véráram útján elárasztják méreggel az egész testet. Erről a legelső tünetről még semmit sem tud a beteg, vagy legfeljebb csak annyit, hogy a lehorzsolás helye pár napig érzékeny, — fáj. De aztán ez is elmúlik. Az illetőnek eszébe sem jut arra gondolni, hogy a vérbajt már meg is kapta.

A feldörzsölés helyén — a feldörzsölés napjától számítva 2—4 hét múlva, sőt néha csak 60 nap múlva — a már rég elfeledett helyen egy egész kicsi, lencsényi keményedés keletkezik. A keményedés púposan kiemelkedik, a tetején vörös pont jelenik meg. Ez a vörös pont felfakad és ezen a helyen gombostűfejnyi lyuk támad, amelyen keresztül igen kevés sárgás-genyes váladék ürül ki. A keményedés gyorsan nagyobbodik s vele együtt a genyes fekély is nagyobb lesz. Ez a fekély eleinte alig fáj, a környéke kemény, innen van a neve is: kemény fekély, vagy kemény sánkér. Ennek a fekélynek a genyében tömördek vérbaj-bacillus van s ezért fertőző.

A kemény fekély megjelenése után néhány nap múlva a fekélytől fölfelé húzódó fájdalmas kemény köteg jelenik meg. Ez a köteg nem más, mint a fertőzést tovább szállító nyirokér, amely a fertőzést a mirigyekbe szállítja. Most már tehát a nyirokutak, illetve a mirigyek is fertőzve vannak. Ezek a fertőzött lágyékmirigyek megdagadnak, erősen kiemelkednek, de nem fájnak. Ez a fájdalomatlanság (bubó indolens) nagyon jellemző a vérbajra. Érdekes, hogy ha a feldörzsölés, tehát a kemény sánkér pl. a baloldalon van, akkor a lágyékmirigydagant is csak baloldali lesz. Súlyos esetekben azonban nemcsak a feldörzsölés helyén, hanem a szájban, a torokban is fekélyek lépnek fel. Természetes, hogy ezek a fekélyek szintén befertőzik a közelben lévő mirigyeket, nevezetesen az állkapocs alattiakat. Különösen felhívom azonban a figyelmet a következő dologra: néha a felhorzsolás helyén nem támad fekély. Ellenben a kemény köteg és a mirigyek duzzanata mégis bekövetkezik. Ilyenkor a lágyékban nagy, fájdalomatlan mirigydagant lép fel, ez a bubó indolens, vagy közismert nevén dob. A dob egyre feszesebb lesz, megpirosodik, felfakad, a sok geny eltávozik, a végén azonban magától meggyógyul s a beteg nem is gondol arra, hogy vérbaja van. Tehát kemény sánkér nélkül is jelen lehet a vérbaj.

Az itt leírt helyi tünetek (feldörzsölés, kemény sánkér, fájdalomatlan mirigydagant, dob) mind az első 2—5 hétben zajlanak le. Ezeket a tüneteket magába foglaló 2—5 hétig tartó állapotot nevezik általában elsődleges szifilisznek (primär stadium).

A másodfokú szifilisz.

A megfertőzés (feldörzsölés) után — amint előbb hallottuk — úgy 2—5 hét múlva megjelenik a vérbaj első tünete, a kemény fekély. De a fertőzés egyelőre csak helyi tünetekre vonatkozik, tehát csak a fertőzött hely és annak a környéke beteg (fekély, dob). Ha a beteg a fertőzés helyén támadt fekélyt orvossal kezelteti, vagy pedig enélkül is, ha különös szerencséje van, akkor a fekély a fertőzéstől számított öt hét múlva meggyógyulhat és a beteg abban a hitben van, hogy nincs semmi baja. A valóságban pedig csak most következik az igazi veszedelem. Ugyanis a szifilisz mérge előzőnli és így megfertőzi az egész vért. Ez a fertőzött vér állandóan átjárja egész testünk legkisebb részecskéit is és mindenhová elviszi a szifilisz mérget. Az előbb még csak helyi betegség általános fertőző betegséggé lesz. Itt is megjelennek az egyéb fertőző betegségeket jellemző sajátos tünetek. A fertőzéstől számított 6—7—8-ik héten általános bágyadtság, kedvetlenség, idegesség, máskor meg levertség lép fel. Indokolatlan lázák jelentkeznek, amelyek nagyfokú éjjeli izzadással járnak. A betegnek rossz, zöldes-sápadt színe van, vérszegénység látszik azért, mert rossz a vérképzése, megnagyobbodik a lépe. De legjellemzőbb lappangási tünet mégis a szaggyat, tompa, mély fejfájás, amelyet néha alszárszaggyatások, alszárcsontfájdalmak is kísérnek. A fejfájás mindennap estefelé kezdődik, egyre fokozódik, a legkínosabb az ágyban. A kínzó, szaggyat éjszakai fejfájdalmak megakadályozzák az alvást, a szerencsétlen beteg csak reggelfelé tud elaludni, ezért lesz napal olyan sápadt, levert, fáradt, ideges. Ezeket a vérbajra annyira jellemző éjszakai fejfájdalmakat gyógyszerekkel is alig, vagy csak igen nagy adagokkal lehet csillapítani. Ha végre is a beteg orvoshoz megy és ha a lelkiismeretes orvos legelőször is szifilisz után kutat, a beteg rendesen megsértődik, megharagszik és energikusan tiltakozik az orvos feltevése ellen, hogy neki vérbaja lenne. Ha pedig az orvos

olyan formában adja fel a kérdést, hogy nem volt-e ezelőtt pár héttel valami feldörzsölése, avagy népiesen szólva: „szörvágása”, akkor rendesen az a válasz, hogy: de igen, volt valami kis feldörzsölés, szörvágás, de az egy-két hét alatt begyógyult, az semmiség volt, hiszen minden kezelés nélkül el is múlt. Hanem az értelmes beteg most már meg van ijedve, retteg az orvoshoz menni, de közben aggódva figyeli, hogy az eddigi tünetek, de különösen a nappal kimaradó kínzó főfájások esetfelé napról-napra újra kezdődnek.

De végre jön a megváltás! Az említett tünetek lassan-lassan enyhülnek, majd el is maradhatnak. Vígabb, elevenebb, nyugodtabb lesz a beteg. Boldogan gondol arra, hogy nem az orvosnak, hanem neki volt igaza. Hanem ez az öröm sem tart sokáig, mert a lappangási idő elmúltával egyszerre csak megjelennek a vérbaj holtbiztos tünetei: a kiütések (rozeolák).

Mint a sarlachnak, a kanyarónak és más fertőző betegségnek, éppen úgy a szifilisznek is megvan a maga kiütése, amit rozeolának nevezünk. Az egész testen, de főleg a nyakon, a mellen jelennek meg. A bőrön rózsaszínű (innen a neve: rozeola) foltocskák tűnnek fel, amelyek egyre pirosabbak lesznek, nyomásra elszíntelenednek. Ezek a foltocskák a tenyeret és talpat kivéve, nem viszketnek, bizonyos idő múlva rendesen nyomtalanul eltűnnek és a helyükön a legtöbbször semmi, néha csak halvány, barnás foltok maradnak vissza. A homlokon visszamaradó ilyen foltok koszorúszerűen helyezkednek el és már messziről is láthatók. Ezeket a homlokfoltokat „Vénusz-koszorú”-nak szokták nevezni.

A testnek főleg azon a részein, amelyek melegebbek, amelyek izzadásnak, tehát nedvességnek vannak kitéve, ahol tehát az elpárolgás akadályozva van, ezek a rózsaszínű kiütések (rozeolák) beszüremkednek, megduzzadnak, megvastagodnak és a bőrrel bibircsek (papulák) módjára kiemelkednek, állandóan nedveznek, később pedig beszáradnak és a bibircs tetején pörk képződik. A pörk beszárad, majd leesik és a helyén kis fehér karika képződik. A sokszor látható kis fehér karika a test bőrén apró fehér pikkelynek látszik és az a pikkelyezettség azt a szomorú tényt jelzi, hogy a gazdája hat-nyolc héttel ezelőtt vérbajjal fertőzte magát.

A szájbán, a hónaljban, a lelógó has alatt, a lelógó emlők alatt, a lábak között, az ülőrészekben szoktak főleg ezek a jellemző bibircsek (papulák) fellépni.

A végbél körül és főleg a női nemi szervek körül lévő bibircsek (papulák) vannak a legnagyobb melegnek, a legnagyobb és állandó nedvességnek kitéve. Ezért jobban is beszüremkednek, jobban megvastagodnak és szélesebben terülnek el, mint a test más részén lévő papulák. Ennek pedig az lesz a következménye, hogy az egymáshoz közel, az egymás mellett fekvő bibircsek egymással összeforrnak és mint egyetlen széles függőly (kondyloma) lógnak le a testről. Néha egymás mellett számtalan ilyen széles függőly lóg le a végbélnyílás és a női nemi szervek külső részéről.

A széles függőlyök együttevén akár tenyérynyi nagy tömeget is képezhetnek, alig fáznak, állandóan nedveznek és igen vérzékenyek. Leoperálásuk, leégetésük a legtöbbször hiábavaló. Mivel sérüléseknek, állandó dörzsölésnek vannak kitéve, ezért igen könnyen kisebződnek, amiből pedig genyedő sebek képződnek. Minden nő között a legfertőzőbb az a nő, akinél ilyen széles függőlyök (kondyloma) vannak, mert azoknak a nedvessége, a váladéka, a genyje kimondhatatlan mennyiségű vérbaj-bacillust tartalmaz. Az ilyen nő meg nem mosott keze természetesen szintén roppant fertőző lehet.

Az általános fertőzés nem kíméli a haját és a körmököt sem. A már említett vérbajbibircsek a fejbőrön is fellépnek, ott is foltokat képeznek. A foltokon a haj részben elsatnyul, részben kihull, — megritkul. Némely dúshajú embernél ezért látszik olyan barázdásnak a hajzat. Sokszor láthatunk dúshajú embereknek a fej hátsó részén, az ún. kupáján, egymás mellett futó sűrű (sötét) és ritka (világos) barázdákat, amelyek igen sokszor vérbajra jellemzők. Az ilyeneknél a fej hátsó része szinte rácsszerűnek látszik.

A vérbajosoknál néha a körmök a körömágyban gyulladásba esnek, esetleg le is esnek, az ujjak végei pedig bunkósan megvastagodnak.

A hat-nyolchetes vérbajnak egyik nagyon is közismert tünete az, hogy a száj, a torok, a mandulák és a nyelvnyálkahártyáján, sőt magukon a hangszalagokon is kisebb-nagyobb fekélyek támadnak. Gyakori a vérbajos fekély a bölcsességfogak melletti pofanyálkahártyán is. Ezek a fekélyek a legtöbbször nyom nélkül eltűnnek, néha azonban zsugorodó hegeket hagynak vissza.

Az ilyen zsugorodó heg csak egyetlen helyen lesz nagyon

jellemző és veszélyes: a hangszalagokon. A heges hangszalag már rosszul rezeg, ezért az ilyen hangszalag fátyolos, rekedt hangot ad. Mindig óvakodnunk kell a rekedthangú emberektől, mert kevés kivétellel (sérülés, meghülés, túlsok alkohol és dohányzás) a rekedtségnek vagy tüdővész (gégesorvadás), vagy vérbaj az oka.

Szerencsére ritkán, de már a másodlagos szifilisz is megtámadhatja a szemeket. Szemgyulladás, szemfájdalmak, rossz látás jelezhetik, hogy a szemmel is olyan baj készül, amely esetleg lassú vakságra vezet.

A másodlagos szifilisz felsorolt jellemző tünetei tehát a következők: levertség, fáradtság, sápadtság, idegesség, kínzó esti és éjjeli fejfájások, alszárfájdalmak, rozeolák, bibircsek (papulák), lapos-, széles függőlyök (kondylomák), barázdás, rácisos hajhullás, száj-, torok- és nyelvfekélyek, a bölcsességfogak melletti fekélyek, rekedtség, köröm- és szem-bajok. Jól jegyezzük azonban meg, hogy ez a sok tünet együtt ugyanannál a betegnél igen ritkán fordul elő. A felsorolt tünetek közül csak egyik-másik jelentkezik. Nagy veszedelem volna ilyenkor arra gondolni, hogy talán nincs is vérbaj. A felsorolt tünetek hosszabb-rövidebb időre könnyen el is múlhatnak. Ebből a beteg megint csak azt hiheti, hogy megszabadult a szörnyű betegségtől. A valóság pedig az, hogy a vérbaj eddig leírt elsődleges és másodlagos külső következményei — csak beljebb vonulnak a testünk mélyebb részeire, a szívre, az erekre, az összes szervekre, legutoljára pedig az agyvelőre, azért, hogy ott még nagyobb pusztítást végezzenek.

A fertőzés első napjától kezdődően az első hat hónap alatt lezajlik a már leírt elsődleges és másodlagos szifilisz. Tehát csak félév múlva indul meg az életre fontos belső szerveknek a sűrű tartó állandó roncsolása. Lassú elpusztítása. Ezek a tünetek már a harmadfokú szifilisz körébe tartoznak.

A harmadfokú szifilisz.

A fertőzés napjától számítva a vérbaj átlag félévig részben csak a fertőzés helyén (első stádium), részben pedig a test egész külsején, a bőrön, a körmökön, a hajon és a szájbán okoz tüneteket (második stádium).

Félév elmúltával — egyes kétségbeesett esetektől eltekintve, — egyszerűen eltűnik a szifilisz, mintha csak meggyógyult volna. Pedig nem gyógyult meg, hanem csak bevonult a testünk mélyen fekvő részeibe, hogy ott annál nagyobb rombolásokat végezzen. Ez a rombolás átlag 10—12 évig tart és ha megfelelő kezelésben nem részesül a beteg, akkor rendesen a 40. és 50-ik életév között érelmeszesedés, szívbaj, gutaütés, vagy még később agylágyulás, elmebetegség lehet a baj vége. Tehát a vérbajnak ebben a harmadik stádiumában, vagyis legkésőbb a fertőzés után félév múlva okvetlen szakorvoshoz kell menni, ha ezt eddig elmulasztottuk volna.

Lássuk most azokat a tüneteket, amelyek a vérbaj ezen 10—12 esztendeje alatt fellépnek:

A gümma: a harmadfokú vérbaj legismertebb és az évek során legtöbbször ismétlődő igen súlyos következménye. A „gümma” alatt duzzadást, beszüremkedést értünk. Ez a beszüremkedés rendesen félkör- vagy patkóalakú daganat, amely a test bármely részén, bármely szervben felléphet. A gummás daganat eleinte nem fájdalmas, szürkés, vörösszínű és puha — húsapintatú. Lassan növekedik, majd egy idő múlva puhulni kezd, szétmálik, elgenyed. A piszkos rozdszínű genv eltávozik és visszamarad a gummás fekély. Ez a gummás fekély dacol minden szakszerű kezeléssel, nem akar gyógyulni, közben pedig minden irányban továbbkúszik, továbbterjed. Ami ilyenkor útjába esik, azt a fekély szétroncsolja, elfolvósítja, elgennyeszti, szóval teliesen elpusztítja.

Igy a bőrön kiterjedt és elég mély fekélyek alakjában terjed: a gyógyulás után elcsúfító, csillagalakú hegek maradnak vissza.

A foghúst elsorvasztja, egyenesen lerohasztja. A fogak alsó része takaró nélkül marad, ezért nagyon kiállanak. A foghúsról az állkapocsra terjed a baj és azt is részben, vagy egészen elpusztítja.

A száinadrás nyálkahártyáján is gyakran lépnek fel gummás fekélyek, amelyek a mélybe terjednek, átfúriák, átlíkgatiák a száinadrást. A száinadráson lévő ilyen likakon keresztül az ennivaló egyrésze a száiból az orrba megy. Ugyanezen okból a beszéd is orrhangú lesz.

Az orrban egyenesen förtelmes lesz a gummás fekély pusztítása. A vérbajnak egyik külső és elég korai súlyos következménye az orr- és száipadcsontok elpusztítása és így a szabályos emberi arc borzalmas elcsúfítása. Az orr tövének a csontjait a gümma szétmálasztja, elgennyeszti. Az orr-

csontok egyszerűen kifolynak. Erre az orr tövének a bőrt a belső hegedés maga után behúzza, ezáltal az orr töve nagyon besüpped, az orr hegye azonban ép marad. A besüppedő orr töve maga után húzza az orr hegyét is, amely így annyira felfelé néz, hogy az orrba be lehet látni.

Itt említem meg, hogy a tuberkulózis meg éppen fordítva, az orr hegyét, a porcokat szokta elpusztítani. Akinél tehát a meglévő orrhegy mellett torzító orrbesüppedés van, annál vérhaj idézte elő ezt a rút állapotot. Akinél pedig az orr hegye, a porcok rész hiányzik, míg az orrgyöke ép, az tuberkulózisban szenved.

A fül is csakhamar áldozatává eshetik a roncsolásnak. A hallást öt szerv közvetíti: dobhártya, kalapács, üllő, kengyel és a labirintus. Leghamarabb a három finom csontocska (kalapács, üllő, kengyel) málik szét és — bár fokozatosan — bekövetkezik a sükettség.

A szem összes rétegei, különösen a már több éve fennálló szifilisz következtében, ugyancsak megbetegednek. A szemek merevsége, idős korban fellépő kancsalság, a két pupilla különböző nagysága mind vérhaj jelző tünetek lehetnek. A legsúlyosabb következmény természetesen a szemidegsorvadás, amely lassan tökéletes vaklásra vezet.

A csontok. Szinte az öngyilkosságra vezető súlyos, kínos csontfájdalmak szokták a beteget kínozni. Ugyanis az egyes csontokon, főleg a koponyán, a kulcs csontokon, a szegycsontban, az alszárcapoc csontjaiban gummás duzzanatok, megvastagodások lépnek fel. A folyamat lassan terjed. Igen sokszor a csontgumma elgenyed és az illető csont formálisan kirothad a testből. De ha ez nem is történik meg, akkor is az említett csontokban szűrő-metsző, villámlasszerű szaggató fájdalmak lépnek fel, amelyek messze kisugárzanak. Ezek a kínzó fájdalmak estefelé, de főleg éjjel jelentkeznek. A beteg nem is mer lefeküdni, mert a takaró alatt a melegben a fájdalmak megsokszorozódnak.

Gyakran halljuk, hogy valakinek, ahogy a székről felállott, egyszerűen, minden ok és fájdalom nélkül, eltört a lába. Az ilyen módon történt lábtörést a felnőtteknél csakis a következő négy betegség idézheti elő: szifilisz, rák, szarkoma, tuberkulózis.

Az erek. A vérhaj az emberi életet leghamarabb az érrendszerben okozott súlyos elváltozásokkal szokta kioltani. Az összes szerveket már korán elsorvasztó korai érlemezésnek a szifilisz az egyik leggyakoribb oka. Az erek belső fala ugyanis helyenként gummásan megduzzad, gyulladásba esik, majd a gyógyuláskor ez a hely elhegesedik, ezáltal pedig az ércső megszűkül. A megszűkülés miatt kevesebb vér tud az ércsőön átfolyani, emiatt a beszűkült csőrendszer által ellátott szervek kevesebb ennyit (vért) kapnak és — akárcsak a nem öntözött virágok — lassan elhervadnak, elsorvadnak. A máj, vese, szív, agyvelő, tüdő negyven évig állandóan megkapta a szükséges vért (táplálékot), most meg a beszűkült ereken át egyszerre csak nem tudja megkapni. Ezért az említett szervek egyre rosszabbul működnek. A máj nem tudja már úgy előállítani, a vese a káros anyagokat kiválasztani, a szív a vért ugyanúgy keringésben tartani, a tüdők megfelelő oxigént előállítani és az agyvelő ugyanúgy gondolkodni. Az érlemezést leginkább öt betegség okozza: szifilisz, cukorbetegség, régi vesebetegség, alkohol és dohány.

A nagy kaliberű erekben, pl. az aortában, amelyen át az egész vérmenyiség a szívből kimegy, az elhegesedés helyén elvesz az érfal rugalmassága. Ez a hely nem tud úgy ellenállni a vérnyomásnak, ezért ezen a helyen az érfal ki fog tágulni, illetve itt az érfal el fog vékonyodni. Az annyi kínos percet és a megrepedés veszélye miatt minden pillanatban halált okozható aortatágulást tehát az esetek túlnyomó részében szintén a vérhaj okozza.

A gyomorban is a csontfájdalmakhoz hasonló, cikázó, szűrő, éles fájdalmakat okozhat a szifilisz. Hányan járnak orvostól orvoshoz ilyen kínzó gyomor-fájdalmakkal (gastrikus krízisek) és nem akarják hinni, hogy vérhajuk van.

A nyelven azoknál a vérhajos embereknél, akik a szájukat nem ápolják eléggé, akiknek odvas fogai vannak, de főleg akik sokat dohányoznak, a nyelv nyálkahártyája megvastagszik, megkeményedik, rajta fehér-szürkés rajzolatok, foltok képződnek (Leukoplakia). Az ilyen nyelv akadályozza a beszédet, mert fáj, a fűszeres ételeket nem tűri. Később a foltokból vaskos szemölcsök emelkednek ki, amelyekből 10—15 éven belül szinte holtbiztosan rák lesz.

A vérhajnak eddig felsorolt súlyos tünetei, roncsolásai, torzításai borzasztók lehetnek, de még borzasztóbbak és még származékabbak azok a következmények, amelyeket a vérhaj az agyvelőnek — a fejnek — a megtámadása által okoz, amikor tehát maga az egész életünket dirigáló központi idegrendszer betegszik meg. Az idegrendszer megbetegedését épp

úgy, mint az előző esetekben, szintén a lueszes beszűkítés, a lueszes duzzanat-daganat, vagyis a gumma okozza.

Ha a gumma a májban, a tüdőben, a vesében stb. elpukul, elgenyed és a genyedés elmúltával a fekély meggyógyul, akkor a gyógyulás után visszamaradó hegedés a környező szöveteket csillagszerűen magához húzza és így a májnak, tüdőnek, vesének, izomnak stb. ez az elhegesedett része örökre kiesik a munkából, de ez itt nem baj, mert a még megmaradt vese, máj, tüdő tovább folytatja a munkát.

A koponyában fellépő gumma ha meggyógyul, itt is ugyanolyan hegesedéssel gyógyul. Csak hogy az agyvelőnek minden kis része más és más munkát végez (lásd „Az agyvelő munkája” Csendőrségi Lapok 1929. évi 20. sz.). Az elpusztult agyvelőrészrel együtt tehát esetleg valamilyen agyműködési centrum is elpusztult. Az elpusztult agyrész helyén támadt hegesedés működésképtelen. Ebből következik tehát, hogy ha az agyban meg is gyógyul a gumma, akkor is pl. vaklás, sükettség, beszédzavar stb. maradhat vissza az ú. n. gyógyulás után is. Ebből láthatjuk, hogy milyen óriási veszedelem származhatik abból, ha a luesz az agyvelőben is fellép. Az igazság — sajnos — az, hogy minden ki nem kezelt vérhaj a végén az agyvelőt is megtámadja és majdnem minden esetben állandó migrénszerű fejfájást, gutaütést, agydaganatot vagy gerincvelősorvadást (tabes), végül gyakran parálisist (elmebaj) okoz.

Az állandó fejfájások — mint tudjuk — már a vérhaj első hónapjaiban is, tehát igen korán fellépnek. Időnként aztán elmúlnak, majd újra jelentkeznek. Jellemző dolog, hogy ez a kínzó fejfájás csakis éjjel lép fel, nappalra elmúlik. A fejfájás oka a következő: A koponyacsonton belüli agyburkok, az apró erek a már ismert módon gummásan beszűkődnek, megvastagodnak. Ez a beszűkítés több helyet kíván, de a koponyacsontok kifelé nem engednek, a nyomás tehát csak az agyvelő felé terjedhet. Ez a nyomás okozza a szaggató fájdalmakat és esetleg egyes idegek bénulását.

A gutaütés is a fenti okok miatt következik be. A nagy nyomás és a beszűkötöttség miatt az apró erek megrepednek és előttünk van a éjjeli álomban beálló bénulások gutaütés. Ha nem is mindig, de a legtöbb esetben az egyre fokozódó súlyos fejfájás figyelmezteti a vérhajos embert arra, hogy nagy veszedelem következik. Pl. az a vérhajos, aki szakorvoshoz soha sem ment, ezt mind nem tudja s egyik éjjel álmában érheti a korai halál. Mert ahogy már említettem, a 40. és 50. életévek közti gutaütés oka 99%-ban a vérhaj.

Az agydaganat igen gyakran vérhajos eredetű. Bármilyen kicsiny is az ilyen jóindulatú, el nem genyedő gumma, mégis a legsúlyosabb tüneteket válthatja ki. Amilyen súlyos ez a baj, olyan gyorsan el is múlik, ha a szifilisz elleni gyógykezelésnek alávetjük magunkat.

A gerincvelősorvadás (tabes) oka szinte kizárólag a késői szifilisz következménye. Hányszor találkozunk botokra, vagy segítségre támaszkodó, a lábaikat ide-odadobáló szerencsétlen betegekkel. Ezeknél a vérhaj már magukat az idegszálakat, főleg a mozgató idegeket támadta meg. Itt már az agyvelő által küldött parancsokat a hiányos, rossz szigetelt, helyenként pusztulófélben lévő idegszálak tökéletlenül vezetik, aminek következtében nemcsak a megfelelő izmok húzódnak össze, hanem mások is s hozzá valamennyien tökéletlenül és rendszertelenül. Nem szabad azonban azt hinni, hogy a tabeses egyén már elveszett; részben rajta is lehet még segíteni.

Az agylágyulás (paralysis) aztán betetőzi a szerencsétlen vérhajos sorsát. Ehhez az eleinte ártatlannak látszó elmebajhoz később más elmebajok is társulhatnak. Agylágyulásnál a vérhaj mérge főleg az agyvelőnek azt a részét támadja meg, ahol a gondolkodás, a beszéd centruma van. Ezért akadozik a paralytikus beszéde. Persze néha 10—12 év kell ahhoz, hogy az agylágyulás mások által is észrevehető legyen, pedig az már régesrég megvan. Paralytikus egyének hosszú-hosszú éveken át döntenek emberek, városok, esetleg országok sorsa felett, amikor egyszerre hirtelen robban ki rajtuk az agylágyulás. Jellemző dolog, hogy a békeszerződést diktáló Wilson amerikai elnök is hirtelen paralysisben halt meg. Ugyanígy halt meg Lenin is.

Itt vetődik fel a kérdés, hogy a gerincvelősorvadásos vagy a paralytikus egyéneknek milyenek lesznek a gyermekei.

1. A vérhaj — tudjuk — a spirokéta pallida nevű bacillus okozza. Ha a szülő vérében még eleven bacillusok keringenek, akkor a legtöbb esetben nem is születik gyermek, mert a vérhajosoknál állandó lesz az abortus.

2. Megeshetik, hogy a vérhajos szülőknél mégsem áll be abortus és a gyermek megmarad. A legtöbb ilyen gyermek

idióta, vízfejű, nyomorék, beteges, stb. lesz. Rendesen korán el is halnak. A tapasztalat szerint azonban, ha a gyermek az első években nem tör ki a vérbaj, akkor később az is remélhető, hogy egészséges lesz. Ha pedig később mégis kitör rajtuk, akkor az főleg súlyos idegrendszerbeli, elmebeli elváltozásokkal fog járni.

3. Ha a szülők egyike, vagy mindkettő vérbajos is, de a vérükben már nincsenek eleven vérbaj-bacillusok (8—10 éves vérbajnál), akkor épp úgy születhetnek gyermekei, mint bárki más egészségeseknek. Az ilyen vérbajos szülők gyermekei teljesen egészségesek lesznek, a szülők vérbaja semmiféle bajt nem okoz náluk. Csak ha később ezek a gyermekek — nagy korukban — vérbajjal fertőzik magukat, akkor igen hajlamosak lesznek az ideg-, az elmebeli vérbajos betegségekre.

Innen van az, hogy gerincvelősorvadásos vagy paralytikus szülőknek nagy tudós és teljesen normális utódjai lehetnek akkor, ha a gyermek nemzésekor a szülők vérében már nem voltak eleven fertőző vérbaj-bacillusok.

Két életbevágóan fontos körülményre kell még felhívnom a figyelmet:

1. Az a hit van elterjedve, hogy ha az egyes családokban vagy népek között sok a vérbajos, akkor lassan mindenki immunis lesz, vagyis már nem kaphatja meg a vérbajt. Ez mese. Vérbaj ellen nincs immunitás. Mindenki megkaphatja.

2. Az a hit is el van terjedve, hogy aki már egyszer megkapta a vérbajt, az már bármit tehet, ő már nem kaphatja meg újra a szifiliszt. Ez is mese. Egy életen át nemcsak egyszer, de számtalanszor újra meg újra meg lehet kapni a vérbajt. Csak egy érdekes dolog van itt: aki pl. már a második stádiumos vérbaiban szenved és újra megfertőzi magát, akkor az új fertőzés tünetei rögtön a második stádium tüneteivel kezdődnek. Tehát ilyenkor nem kezdődik a luesz előlről, hanem a friss fertőzés a meglévő tünetekhez csatlakozik.

Ki lehet-e gyógyulni a vérbajból?

Az eddig elmondottakból most már tudjuk, hogvan történik a vérbajjal való fertőzés és hogy hogyan jelentkezik ez a fertőzés. Láttuk, hogy a fertőzéstől számítva mikor és milyen tünetek lépnek fel és végül hallottuk, hogy a nem gyógykezelt vérbainak milyen súlyos következményei lehetnek. A kérdés ezután, hogy van-e gyógyulás a vérbajból és hogyan történik a gyógykezelés.

A vérbajból mindenki kigyógyulhat, aki szakorvossal annak rendelkezései szerint kezelteti magát. Sokkal biztosabban ki lehet belőle gyógyulni, mint sok más betegségből. pl. a tüdővérszől, mert a vérbainak megvan a maga biztosan gyógyító szerele. Az előzőkben hallott rendkívül súlyos következmények csak azokat a vérbajosokat érhetik, akik a vérbajjukkal nem törődnek. Aki ellenben gyógyíttatja magát, az csak hallomásból, olvasásból fogja ismerni azokat a súlyos következményeket, amelyeket a lelkiismeretes gyógyítással úgy ő maga, mint az egész családja elkerült.

Egy másik kérdés, hogy mikor kell elkezdni a gyógykezelést. *A vérbaj elleni gyógykezelést rögtön meg kell kezdeni, amint a vérbajjal való fertőzés meg van állapítva.* Itt mindenki a Wassermann-reakcióra gondol, amikor a vér egy-, kettő-, három- vagy névkeresztes. Pedig a Wassermann-reakció csak a fertőzéstől számított 5—6 hét múlva lesz pozitív, tehát keresztes. Holott a valóságban a feldörzsölés, harapás, sértülés, karcolás, stb. naniától számítva már 10—14 nap múlva el van az egész testünk árasztva vérbaj-bacillusokkal. Ebből pedig az következik, hogy a vérbaj legelső, legkorábbi jele a spirokéták jelenléte a testünkben. Tehát a fertőzésre gyanús sebből váladékot veszünk, abban a váladékban mikroszkop alatt már az első két héten ki lehet mutatni a vérbajt, míg a Wassermann csak 5—6 hét múlva fogja ugyanazt a betegséget jelezni (keresztes a vér).

Az is önként következik, hogy annál sikeresebb, annál könnyebb lesz a gyógyítás, minél hamarabb kezdjük a kezelést, tehát addig, amíg a bacillusok túlságosan el nem hatalmasodnak.

Régezte azt hitték, hogy ha a feldörzsölés, a fertőzés helyén az egész fekélyes sebet kivágják, hogv akkor a vérbajt is eltávolították. Nem így van a dolog. Hiába vágjuk ki. A harmadik-negvedik napokon már messze a mirigyekben, a testben vannak a bacillustömegek.

Régebben nagyon tökéletlen volt a vérbaj gyógyítása, azért jelentek meg a leírt súlyos következmények. Régebben a higanybedörzsölésekkel gyógyítottak. Azonban semmiféle el-

járással sem tudtak annyi higanyt a testbe, a vérbe vinni, hogy azzal a spirokétákat elpusztítsák. Tehát egyszerűen nem bírtak a vérbajjal.

Hallottuk, hogy Ehrlich német orvosnak köszönheti a világ a vérbaj legjobb gyógyszerét, a salvarsant. A salvarsan arzénkészítmény. Roppant súlyos, halálos mérge. A salvarsanban lévő arzén is igen nagy adag, de mégsem öli meg az embert, mert éppen ettől az ölni tudó tulajdonságától fosztotta meg Ehrlich.

A tapasztalat azt mutatta, hogy egyedül a salvarsan-kezelés nem elég. Ellenben kitűnő a hatás, ha higanyt és salvarsant együtt adnak. Higany helyett tán még jobbak a bismut-készítmények.

A mai legmodernebb és biztosan gyógyító eljárás a következő:

1. Vagy a spirokéták, vagy a Wassermann-reakció, vagy a kifejezetten látható külső tünetek alapján előbb meg kell állapítani a vérbaj jelenlétét.

2. Ha a vérbaj meg van állapítva, akkor kezdődnek a kúrák. Egy kúra öt hétig tart. Hetenként két salvarsan és ugyanakkor két bismut- (bismosalvan-) injekciót kap a beteg. Egy kúrában tehát tíz injekció van, ami azt jelenti, hogy a beteg testébe $4\frac{1}{2}$ gr. salvarsan és 2 gr. (20 cm.³) bismut került bele.

3. Minden kúra után hathetes szünet következik. Ezen hat hétből négy héten át jódot kell szedni (pl. az aljodanporból napjában háromszor 25—25 cgr. port).

4. Ilyen kúrát összesen hatot kell végezni. Ez a hat kúra azonban szigorúan egymásután — ez rendkívül fontos —, tehát kihagyás nélkül végzendő. Időben a hat kúra 66 hetet tesz ki.

5. A hatodik kúra után három hónap múlva következik a hetedik kúra. A hetedik kúra után hat hónap múlva a nyolcadik kúra. Közben természetesen állandó Wassermann-vizsgálat.

Az eset súlyossága szerint a fenti adagoknál nagyobb adag salvarsanokat is adhatunk be. Ilvenkor egyetlen kúra alatt 5—6 gr. salvarsant is beadhatunk.

6. A régi tökéletlen higanykezelés öt-hat évig tartott. A mai modern, biztosan gyógyító salvarsan-higany-bismut-kezelés pedig — nvolc kúrát számítva — $2\frac{1}{4}$ évig tart. A hetedik és nyolcadik kúrák már csak szigorú lelkiismereti kúrák. máskor meg szükség is lehet rájuk. Ezt rá kell bízni a kezelőorvosra. Ha az utolsó kúrától számítva öt éven át a Wassermann mindig negatív, akkor a beteg teljesen és biztosan meggyógyult.

A gyógyulást kereső beteg tehát ne sokalja se az időt, se a fáradságot, mert abból csak neki és nem az orvosnak van haszna, mert hiszen a hadsereg és a csendőrség tagjai számára a kezelés teljesen ingyenes.

A kankó (tripper).

A nemi betegségek alatt a valóságban csak két betegséget értünk: a vérbajt és a kankót. A harmadik — a sanker — ezekhez képest, mint látni fogjuk, igazában véve nem is betegség, csak kellemetlen incidens, amely gyorsan és minden következmény nélkül múlik el, miatta bármikor meg lehet házasodni.

A kankót (tripper-gonorrhoea) is éppen úgy, mint a vérbajt, bacillusok okozzák. Régen — amint előzőleg már hallottuk — évszázadokon át azt hitték, hogy a szifilisz és kankó egy és ugyanaz a betegség. Ma azonban tudjuk, hogy nagy a különbség a kettő között. Mindkét bajnak megvan a maga külön bacillusa. Mindkét baj jelen lehet ugyanazon betegnél egyszerre is. A vérbajnak a bacillusa a spirokéta pallida, a kankóé pedig a gonokokkus.

Neisser nevű bécsi orvos volt az, aki 1880-ban, tehát mindössze ötven éve, felfedezte a kankót okozó bacillust, a gonokokkust. Ötven évvel ezelőtt tehát még nem tudták, hogy mi a kankó igazi oka. Éppen ezért keverték össze a vérbajjal és ugyanezen okból a valóságban gyógyítani sem igen tudták. Ebből következik, hogy az orvosok azt sem tudták megmondani, hogy mikor van valaki a tripperből kigyógyulva. Ezzel szemben ma már mikroszkop (nagyító) alatt a saját szemünkkel láthatjuk úgy a vérbajt, mint a kankó bacillust, így tehát azt is tudjuk, hogy ki melyik betegségben szenved. Ha pedig a betegtől vett vérben, váladékban a bacillusok már végleg eltűntek, akkor azt is bátran kijelenthetjük, hogy a beteg meggyógyult. Óriási fontossággal bíró és megnyugtató dolgok ezek minden nemi betegségre nézve. Ezeknek tudatában minden beteg nyugodtan bízhatja betegségét szakorvosra.

Mivel a kankó bacillust szemeikkel láthatjuk, azokat ki is tenyészthetjük és kísérletképen másokba át is olthatjuk,

ezért pontosan fel tudjuk ismerni a kankót. Ebből következik, hogy a húgycsőfolyást, valamint az asszonyok fehér-folyását csak akkor mondhatjuk és csakis akkor szabad nemi betegségnek mondani, ha a váladékban a gonokokkus bacillust is ki tudjuk mutatni. *Pl. a nők fehér-folyása, valamint a húgycső folyása, meghűlés, vérszegénység, valamilyen egyéb gyulladás, továbbá szülések, abortuszok, operációk után is felléphet ép úgy, mint pl. a nátha, vagy egyéb hurut után.*

Ennek a körülménynek az ismerete pl. rendkívül fontos lehet a házasságkötések, avagy a házastársak közt felmerült gyanakvások eloszlátása céljából. Vagy vegyünk pl. olyan esetet, amikor egy leányon erőszakot követtek el és a nő ugyanakkor kankót is kapott, a bűnöző férfi pedig tagadja a tettét. Ilyen esetben a nő feljelentésére megvizsgáltatják a gyanúsított férfit és ha nála a kankóbacillust ki lehet mutatni, akkor ezzel bizonyíték jutott a bíróság kezébe. Ilyen esetben ezt a gonokokkus vizsgálatot akár a bírói tárgyalás alkalmával valamelyik üres szobában azonnal is lehet végezni és így rögtön bizonyítékot lehet szolgáltatni.

A trippert okozó gonokokkusbacillus zsemlehez, vagy kávébabhoz hasonlít. Egy ilyen bacillus nagysága megfelel egy milliméter ezredrészének, nagyító alatt mákszemnyi nagynak látszik. Ismert dolog pl., hogy ha a kankós beteg valamilyen okból napokon át 40—41 fokos lázban szenved, hogy akkor az eddig állandó folyása egyszerre csak kimarad. Mintha csak hirtelen kigyógyult volna a betegségéből. Ennek az a magyarázata, hogy a gonokokkus a 34—37 fokon tud legjobban élni, illetve szaporodni. A normális emberi test hőmérséke éppen 36—37 fok, ez a hő tehát éppen neki való. Viszont 40—41 foknál részben már elpusztulnak a gonokokkusok, ezért marad ki a lázas beteg tripperje. Természetes dolog azonban, hogy ez a gyógyulás csak látszólagos.

Egy másik érdekes tulajdonsága a tripperbacillusnak, hogy a szabadban igen gyorsan kiszárad és elpusztul. Ez viszont az emberre nézve nagy szerencse, mert a kezeken, a fehérműkön, a bőrön, az evő- és ivőeszközökön levő gonokokkusok igen gyorsan kiszáradnak, illetve elpusztulnak. Ezért a hosszú ideig szabadon levő evőeszközökkel, fehérneműekkel, tárgyakkal való fertőzés majdnem csak a mesék világába tartozik. Éppúgy kómikusan hat az a sokszor hallott mese is, hogy valaki úgy kapta meg a trippert, hogy más után fürdött. A fürdőkád szappanos vizében ugyanis a gonokokkusok szintén elpusztulnak. *Természetes dolog, hogy ha a kankós fehér-folyás, vagy a húgycsőfolyás váladéka a kezeken, evőeszközökön, a tárgyakon, a fehérműkön, a test bőrén stb. még friss, akkor ez a váladék még teljesen fertőzőképes, ezúton még a legártatlanabb gyermek is fertőződhetik kankóval.*

A vérbajnál láttuk, hogy azt csakis úgy lehet megkapni, ha a vérbajos egyénből eredő váladék (nyál, genny stb.) a test bármely részén lévő sérülési, feldörzsölési helyen mintegy kapun keresztül jut a szövetekbe, onnan pedig a véráramba.

Ezzel szemben a trippernek nincs szüksége sérülésre, feldörzsölésre, a szövetekre, avagy a vérre, mert a kankó csakis egyetlen helyen, a nyálkahártyán tud megtapadni, szaporodni és továbbkúszni. Hogy ez a nyálkahártya ép, avagy sérült, az egészen mindegy. Ebből pedig az is következik, hogy testünk külsején mindössze csak három hely van, ahol a kankót meg lehet kapni és pedig: a szem, a végbél és a húgycső (nőknél még a hüvely). Felnötteknél az orrban, a szájban nem lehetséges a kankóval való megfertőzés. Nagyritkán fordul csak elő, hogy a csecsemők szájnyálkahártyája fertőződik.

Míg a vérbaj az egész testet előzőnli és meg is támadja, addig a gonorrhoea (kankó) csak három helyen tud a testünk mélyébe hatolni. Ha azonban valahol igen nagy tömegben vannak jelen a gonokokkusok, akkor a gennyedés helyén a véráramba is bejuthatnak és így egész testünket végigfutják, azonban csak az ízületekben (főleg a térdeken), a szív nyálkahártyáján és az ízületek között levő savós tömlőkben, a szemben és a hashártyán tudják magukat befészkelni. Ez a gonokokkusroham néha ugyanolyan ijesztő tüneteket okoz, mint a vérmérgezés (láz, rázóhideg). Szerencsére amilyen nagy hűhóval szokott járni a gonokokkus invázió, éppen olyan gyorsan le is zajlik, a legtöbbször anélkül, hogy valami különösebb bajt okozna.

Szerencsére ez a véráram útján való előzőnlés a legnagyobb ritkaság. Ha a gonokokkusfertőzés mégis tovább terjed, akkor ez csak egyszerű tovakúszás formájában történik. A húgycsőből felkúszhatnak a bacillusok a hólyagba, onnan pedig a vesékre, a nőknél pedig ezenkívül még a hüvelyből a méhbe és onnan a petefészkekbe. *Ebből az is következik, hogy a kankós fertőzés sokszorosan súlyosabb következmé-*

nyekkel járhat a nőkre, mint a férfiakra mert a nőknél a hólyagon és veséken kívül még a méh, a petefészkek útján súlyos hashártyalobot idézhet elő.

Hogyan történik a kankós fertőzés?

A tripperrel való fertőzések 99 százaléka a nemi érintkezés útján történik, tehát a nők és férfiak kölcsönösen fertőzik egymást. A fertőzés helye majdnem minden egyes esetben nőknél a hüvelyben és a húgycsőben, férfiaknál pedig csakis egyedül a húgycsőben van. A fertőzés úgy történik, hogy a kankós egyén váladéka bejut a másik egyén húgycsővének az elejébe, nőknél pedig ezenkívül még a hüvelybe is. A bejutott váladékban levő gonokokkusok megtelepednek a nyálkahártyán és azonnal működésbe kezdenek, vagyis szaporodnak és mintegy beássák magukat a nyálkahártyába és a mirigyekbe.

A fertőzés utáni első három nap, néha akár hat nap is nyugodtan telik el. A beteg nem is gondol arra, hogy fertőzve van. A harmadik, néha a hatodik nap végén azonban a húgycső elején, főleg a vizeléskor, de máskor is viszkető, inkább csiklandó érzés lép fel. Ugyanakkor a húgycső eleje pirosabb lesz és kissé meg is duzzad. Másnap már gennyes váladék jelenik meg a húgycső elején.

Ezután a tünetek egyre fokozódnak, a húgycső duzzadtabb, a gennyes váladék sokkal több lesz. De különösen fokozódnak az égető fájdalmak. Ezekre a fájdalmakra az a legjellemzőbb, hogy a vizelés kezdetén és a vizelés befejezésekor a legnagyobbak.

Ezek a tünetek úgy átlagban 8—10 napig tartanak, aztán rohamosan megszűnnek akkor, ha a beteg az orvos utasításaihoz tartotta magát. Tehát a fertőzéstől számítva 2—3 hét múlva látszólag mindennek vége van. *Ha azonban a baj még nem múlt el, az abból lehet látni, hogy minden reggel be van ragadva a húgycső nyílása.* Ezt a beragadást az éj folyamán összegyűlt gennyes váladék okozza. A kezelésre aztán egyre jobban és jobban javul a beteg állapota, rendesen végzi a napi munkáját, közben természetesen állandóan továbbra is kezelés alatt áll. Ezt a kankót elülső húgycsőkankónak nevezik.

Sokkal súlyosabb lehet azonban a helyzet akkor, ha a lobosodás tovább magasra is felkúszik, amikor a húgycső záróizmaira, majd a mögé is ráterjed. Ekkor már az ún. hátsó húgycsőkankóval van dolgunk. Ez az a veszedelmes kankó, amely hetekre, hónapokra ágyba döntheti az embert. Magas lázzal, rázóhideggel járhat, a nemi szervek megdagadnak, az eddigi fájdalmak nagymértékben fokozódnak és főleg a gát tájon jelentkeznek, a leghevesebbek pedig a vizelés végén.

A szinte elviselhetetlen, kízó fájdalmakat százszorosra fokozza azon körülmény, hogy szinte 2—5 percenkint jelentkezik a vizelési inger és a kielégülés azért egyik után, sincsen meg.

Ez a heves hátsógyulladás aztán felterjedhet a hólyagra, onnan meg a vesékre. Ez a körülmény teszi igen veszedelmessé a hátsó húgycső-tripfert. Természetes dolog, hogy ennek a kankónak a gyógyítása sokkal nehezebb, sokkal körülményesebb és sokkal hosszabb ideig is tart.

Mik lehetnek a tripper következményei?

Hallottuk, hogy a tripperbacillusok csakis a nyálkahártyákon és az ízületek savós hártáin élnek, szaporodnak, miáltal a nyálkahártyán gyulladást, majd pedig gennyedést és a gennyedésekkel járó következményeket hozhatják létre. Ez a tripperes-gennyes gyulladás súlyos következményekkel járhat akkor, ha az orvosi kezelést elhanyagoljuk. Ilyen következmények lesznek:

1. A *szűkület (strictura)* a genyessedéssel járó gyulladás lassan meggyógyul és a helyén hegesedés marad vissza. A hegesedés egyre jobban zsugorodik, összehúzódik és éppen úgy, mint minden más hegesedés — maga után húzza a környező lágyrészeket. Ha ez a zsugorodás csőben, csatornában történik, akkor az a csatorna természetesen beszűkül. *Igy okozhat a kankó szűkületet a húgycsőben, a végbélben és nőknél különösen a petevezetékben.*

A húgycsőszűkület igen megnehezítheti a vizelést. Egy ilyen szűkület olyan nagyfokú is lehet, hogy a vizelés akár egy negyedóráig is eltarthat, miközben kízó, metsző, éles fájdalmak gyöttrik a beteget. A vizelet azonban sohasem tud teljesen kiürülni. Ennek a tökéletlen kiürülésnek kétféle következménye lehet: egyik az igen gyakori vizelési kényszer, a másik pedig a krónikus hólyaghurut, amit az állandóan visszamaradó, éppen ezért pangó és rotható vizelet hoz létre. A szűkületekre nézve jellemző, hogy csak évek, esetleg csak 10 év múlva fejlődik ki teljes egészében,

A végbélben is a hegesedéssel járó genyes gyulladás okozza a szűkületet. A végbélfertőzés, vagy perverzitasokból, vagy pedig a saját kankós váladékkal való fertőzésből származik. A hegesedés okozta szűkület miatt igen nehéz és fájdalmas lesz a székelés. Erőltetett székelésnél, szorulásnál a hegesedés mellett berepedések támadnak. A berepedések fertőződnek és így állandó végbélkörüli tályogokban szenved a beteg. Nehéz lesz minden munka, még az ülés és a járás is. A nagy fájdalommal járó székeléstől való félelem miatt a betegnél még nagyobb szorulások lépnek fel. Ezek a körülmények a fentiekén kívül még morfinistává, búskomorrá, emberkerülővé teszik a beteget.

A petevezetékek szűkületét szintén a hegesedés okozta zsugorodás okozza. Ez az egy milliméter tág kis csatorna igazán könnyen beszűkülhet. A szűkület következménye pedig kétféle lehet: magtalanság, vagy a méhen kívüli terhességek sorozata. A teljes szűkületnél, elzáródásnál ugyanis lehetetlen lesz a férfi és a női mag találkozása és emiatt állandó lesz a magtalanság a nő hibájából. Nem teljes szűkületnél viszont a petevezeték szűkült helyén a lefelé haladó és már megtermékenyített és emiatt meg is nagyobbodott pete még mielőtt a méhbe jutott volna, a méhen kívül fennakad s így jön létre a méhen kívüli terhesség.

Ne felejtjük azonban, amit már előzőleg mondtunk, hogy meghülés, szülés, abortusz és operáció után is keletkezhetnek gyulladások a nőknél és így ezen gyulladások utáni zsugorodások is okozhatnak szűkületet. Tehát ebből az következik, hogy nem minden méhen kívüli terhes nő szenvedett kankóban.

2. *Hólyaghurut*: igen gyakori következménye a trippernek. Túlnyomólag azon egyéneknek keletkezik, akik a már leírt kezdeti stádiumban, tehát az első 2—3 hétben járkálnak, dolgoznak, alkoholt, főleg sört isznak. Ezeknél kúszik fel a gyulladás a hólyagba akkor, amikor az elülső húgycsőgyulladásból hátsó gyulladás lesz. A hólyaghurut is rendkívül súlyos fájdalmakkal, nagy szenvedésekkel, magas, 40—41 fokos lázzal jár. A beteg igazi nagy betegként fekszik az ágyban.

3. *A vesék gyulladása*, vérzése már a hólyaghurut következménye. Azért kell a hólyaghurutot kezelteni, mert különben a vesék pusztulása következhetik be, vesék nélkül pedig nem lehet élni.

4. *Az ízületek gyulladása* is elég gyakori következmény. Főleg a térdeknek és a kéz ujjainak a forgói szoktak megduzzadni. Az ízületi gyulladás kezdetben nagy fájdalmak közben zajlik le, majd krónikussá lesz. A láb, a kéz alig használható. A gyógyulás igen lassú s a végén részleges, vagy teljes ízületi merevség maradhat vissza.

5. *A szemek kankós gyulladása* is közismert és igen gyakori. Felnőtteknél a fertőzés úgy történik, hogy a kankós folyásban szenvedő egyén a meg nem mosott kezével a szeméhez nyúl. A csecsemők születés közben fertőződnek. Az újszülöttet tehát mindig a saját anyja fertőzi meg. A kankós szemgyulladás is genyesedéssel jár. A genyesedés itt is hegesedéssel gyógyul. A heg pedig nem átlátszó és így a szem nagy vakfoltok támadnak. Elég gyakori a teljes vakság is olyankor, amikor a hegesedés az egész szemet elborítja.

Meg kell azonban mondani, hogy a kankós szemgyulladás sohasem jár vakzással, de még nagyobb vakfoltokkal sem akkor, ha a beteg szemet azonnal szakorvossal kezeltetjük.

6. *Szívbjaj* is lehet a tripper következménye. A gyulladás okozza itt is a szervi szívbjajt. Igen ritka eset. Rendszeren az első 2—3 hét alatt, tehát a heveny gyulladás tünetek alatt szokott kifejlődni. Aránylag jóindulatúan szokott a betegség lefolyni és nem minden kankós szívjárgyulladás után marad vissza szervi szívbjaj.

7. *Belső nemi szervek tripperes gyulladása* különösen a nőknél szokott súlyos következményekkel járni. A méh, a petefészek, a petevezetők lobja igen hosszadalmas, rendszeren évekig tart. A gyógyulás után következményes lenövések és állandó vongáló fájdalmak maradnak vissza a hasüregben. Ezek az asszonyok egész életükön át betegek, amit ugyan csak az egész élet alatt fennálló összenövések idéznek elő. A női magtalanságot a legtöbbször, amint hallottuk, szintén a hegedések okozzák. Újra hangsúlyozom azonban, hogy úgy a magtalanság, mint a méh, a petefészek gyulladása és a hasbéli következményes lenövések sokszor szülek, meghülek, de különösen abortuszok következményei. Tehát a női hasüri lenövések oka nem mindig nemi baj.

Férfiaknál igen gyakori következménye a trippernek a *heregyulladás*. A herék kankós gyógyulása is zsugorodással történik. A zsugorodás-hegesedés következménye pedig here-sorvadás lesz, a heresorvadás pedig minden egyes esetben férfi-magtalansággal jár. Heregyulladást okozhat azonban valamilyen megütés, esés, lovaglás, stb. is. Tehát éppúgy,

mint a nőknél, a férfiaknál sem szabad azt gondolni, hogy a magtalanságot mindig nemi baj okozza.

Ugyancsak a férfiaknál még egy rendkívül súlyos következmény szokott előfordulni és ez a *prostata- (dül mirigy-) gyulladás*. A prostata zölddió nagyságú mirigy. A gát fölött és mögött fekszik. A gonokokkusoknak kedvenc befészkelő helye, ahonnan igen nehéz őket még masszírozással is eltávolítani. Azok szenvednek leginkább prostatagyulladásban, akik nem törődtek a betegségükkel, akik nem hallgattak az orvos figyelmeztetésére. A prostatában levő kankóbacillusok éppúgy rejtve vannak, mint a petefészekben levők. A nemi érintkezés alkalmával aztán a prostata váladéka is kiürül és így juthat be a kankóbacillus a nőbe. A beteg férfi kézzel-lábbal tiltakozik az állítás ellen, hogy neki még mindig tripperje volna, mert szerinte az már teljesen ki van kezelve, már réges-régen nincsen folyása stb. Képzeljük csak el, hogy milyen önérzétes lesz ez a tagadás akkor, ha őt pl. valami nő jelenti fel azért, hogy őt akár erőszak, akár nem erőszak alkalmazása mellett megfertőzte. Itt említem meg, hogy ha a nő, vagy a férfi valakitől nemi bajt kap és azt a bíróságnál feljelenti és ha a bizonyítás sikerül, akkor a fertőző egyént — akár a férfit, akár a nőt — testisértésért elítélik. Tehát a férfi azzal igyekszik magát menteni, hogy tőle azért nem kaphatott trippert, mert neki nincs. Hozzátehetjük, hogy ezen állítása teljesen jóhiszemű is, mert tényleg nem tud róla, hogy még mindig beteg.

Ha most az ilyen gyanúsított férfinél prostatamasszírozást végzünk, akkor rövid pár perc múlva váladék jelenik meg a húgycsőben. Ezt a váladékot onnan kinyomjuk, nagyító alatt megvizsgáljuk és 16—20 perc múlva holtbiztosan megmondhatjuk, hogy gyanúsítottnak van-e kankója, vagy nincsen, tehát hogy ő-e a fertőző vagy nem.

A nőknél is hasonló az eset. A régi tripper már alig vagy egyáltalában nem is okoz fehérfolyást. A nő is azt hiszi, hogy már meg van gyógyulva. Azonban a méh, a petefészek még fertőzöttek lehetnek. A nemi érintkezésnél nagy a váladéktermelés és kiürítés. Ez a friss váladék fogja aztán a férfit megfertőzni.

A tripper gyógyítása.

Amikor a harmadik, avagy a hatodik napon észreveszünk, hogy a húgycsőfolyás megindult, azonnal meg kell kezdenünk a kezelést. A kezelés eleinte roppant egyszerű, könnyen végrehajtható és mégis a leghatásosabb, mert a kankó elterjedése, súlyossága elsősorban csakis ezen első kétheti viselkedésunktől függ. Az eljárás pedig a következő:

1. A folyás megindulásakor rögtön le kell feküdni és állandóan az ágyban maradni. A járkálás, lehajolás, testi munka mind fokozzák és gyorsan továbbterjesztik a gyulladást. Így lesz az elülső húgycsőgyulladásból hátsó gyulladás, a hátsó gyulladásból prostata- és hólyagmegbetegedés. Innen pedig csak pár lépés, hogy a baj a vesékre terjedjen. Mindezt a súlyos következményt a legtöbb esetben elkerülheti az ember, ha rögtön beteget jelent és azonnal lefekszik. Mindössze csak két, esetleg három hétről van szó.

2. Ezen két hét alatt minél kevesebb folyadékot és híg ételt szabad enni. Szigorúan kerülni kell a fűszeres ételeket. A szeszes italokat szigorúan mellőzni kell. Ezek között is legveszedelmesebb a sörivás. A folyadékok, italok, fűszeres ételek, a szeszes italok, a sör ugyanis egyrészt megtöltik a hólyagot, másrészt izgatják is. Ennek pedig gyakori vizezés és nyálkahártyaizgalom lesz a következménye, ami aztán a kankó rohamos tovaterjedését segíti elő. Meg kell mondani, hogy az étrend megszűkítését rendszeren még akkor is fenn kell tartani, amikor a beteg az ágyból már felkelt és amikor már rendszeren munkáját végzi.

3. A fekvés alatti időben a székrekedés ellen gyenge hasajtók adhatók. De talán legjobb, ha kivihető, hogy beöntést kapjon a beteg.

4. Amíg a folyás tart, tehát hetek, esetleg hónapok múlva is rendkívül fontos a kezek állandó, gondos mosása, mert részben saját szemeinket fertőzhetjük meg, részben másokra is áttolhatjuk a bajt (kilincsek, evőeszközök, tárgyak megfogása). Az állandó kézmosás mindig a legfontosabb teendők egyike.

5. Csak egész természetes és szigorúan becsületbeli kötelességünk legyen, hogy a betegség ideje alatt a nemi érintkezéstől tartózkodjunk.

6. Amikor már a hevenytünetek elmúltak, tehát 2—3 hét múlva, ha az orvos megengedte a felkelést, a járkálást, akkor rögtön szuszpenzóriumot kell viselni. Erre igen kevesen szoktak gondolni és aztán csudálkozva látják, hogy here- és ondózsínorgyulladásuk támadt. A szuszpenzórium viselése el-

engedhetetlen kötelesség, mert annak elhagyása igen súlyosan megbosszulhatja magát.

7. Ha már szabad is a fentjárás, a munkák végzése, akkor is lesznek még dolgok, amelyek szigorúan tilosak maradnak: így a szeszes italok, a sportok, de különösen a lovaglás, biciklizés, evezés, stb.

Az orvosi kezelésre, avagy a házi, a saját maga által végzett kezelésre itt nem térhetek ki, mert ezt mindig a kezelőorvos fogja elrendelni.

Sokszor halljuk ezt a kifejezést, hogy „száraz kankó”. A beteg nem is tudja, hogy kankója van, annyira enyhe, annyira kevés folyást okoz. Azonban a baj csak magán a betegben ilyen enyhe. Ha valakit az ilyen egyén megfertőz, a megfertőzöttön már a legsúlyosabb tripper törhet ki.

Egy másik ilyen népszerű elnevezés az „oroszk kankó”. Néha a kankós gyulladás olyan heves, hogy a nyálkahártyán itt-ott apró vérzések — csak pár csepp vérről van szó — lépnek fel. Ez a vér a gennyhez keveredik, ezért a folyás nem lesz fehér, hanem barnásfekete. Ezen barnásfekete folyás miatt kapta a különben rendes tripper a fenti elnevezést.

Ma már mindenki tudja, hogy a gyermek születésekor valamit annak a szemébe cseppentenek. Ez az orvosság egyszerű lápiszoldat. A törvény írja elő minden egyes gyermeknél ezt a becseppentést, tekintet nélkül arra, hogy ki az anya, hogy beteg-e, vagy nem. A nyomortanyákon, elhagyatott viskókban stb. született gyermekeknél ez a szembe való cseppentés elmarad, mert tanult bába és orvos nélkül történik a szülés. Az ilyen gyermekeknél a következmény fél vagy egész vak-ság lesz. Az apró vak vagy félig vak gyermekek tehát majdnem minden egyes esetben az anya tripperjétől vakultak meg. A kankóval való fertőzés szülésközben következett be.

Végül még egy igen fontos körülményre kell felhívnom a figyelmet. Láttuk, hogy a vérbajt nemcsak egyszer, hanem számtalanszor újra meg lehet kapni. Így van ez a tripperrel is. *Ne gondoljuk tehát, hogy akinek már egyszer vérbaja, vagy kankója volt, annak most már minden szabad, azon már nem fog a nemi betegség. Éppúgy megkaphatja ő is akárhányszor újra és újra a nemi betegségeket, mint az, akinek sohasem volt.*

A puha sankér.

A nemi betegségek harmadik fajtája a sankér. Rögtön megmondhatom, hogy ez tulajdonképpen nem is nemi betegség, mert az előző kettőhöz képest (szifilisz és kankó) egyenesen ártatlan baj. A sankér miatt pl. éppúgy meg lehet bármikor házasodni, mint pl. furunkulus, vagy kelések esetében.

A sankért is a gombafajokhoz tartozó bacillus okozza. *Ez a bacillus is csak a sérülés, feldörzsölés helyén tud az emberi testbe behatolni. A sankérbacillusok is fekélyt, tehát gennyes sebet okoznak, akár csak a vérbajbacillusok.* Csak-hogy a sankér nem terjed el az egész testben, nem megy át a vérbe, nincsenek utókövetkezményei, mert a sankértályog éppen úgy meggyógyul, mint bármely más keléstályog.

A sankér is rendszeren a nemi szerveken fordul elő és a nemi érintkezés útján oltják egymásba az emberek. A feldörzsölés, a sérülés helyén gyulladás, majd pedig kis kelés keletkezik. A kelés felfakad, a bennelevő genny lassan kiürül és kész a gyógyulás. Rossz kezelés, vagy nemtörődomség esetén az első fekély mellett több fekély is támad, elgennyedhet a közelben lévő mirigy is. Ezek a fekélyek kígyó módjára felkúszhatnak a combokra, a hasra is. Szakorvosi kezelésre azonban gyorsan és következmény nélkül gyógyulnak.

Még nem is olyan régen, mindig azt hallottuk, hogy van kemény sankér és puha sankér. Ma már tudjuk, hogy a kemény sankér a vérbaj, a puha sankér pedig a most tárgyalt ártatlan fertőzés. Ugyanis mindkét sankér gennyes seb alakjában jelentkezik. Azonban a két gennyes seb abban különbözik egymástól, hogy a vérbajos sebnak az alapja és a környéke szinte kőkemény, innen van a neve: kemény sankér. Ezzel szemben az igazi sankér seb környéke és alapja teljesen puha, olyan, mint bárhol másutt. Ezért kapta a puha sankér nevet. Ritka esetben mindkétféle sankér együtt is előfordulhat.

Röviden tehát: a kemény sankér nem más, mint a szifilisz. *Újólág ismételjük tehát, hogy háromféle nemi betegség van: szifilisz, kankó és sankér. A „puha” sankér elnevezés tehát felesleges.*

Itt említem még meg a lapos függőly és a hegyes függőly (cimbalszeg) elnevezést is. A széles függőlyöket (kondy-

loma lata) már a vérbajnál ismertettük. Ezek vérbajos képződmények. A cimbalszeg népies elnevezés, de megfelel a valóságnak. Tényleg a cimbalom szegeihez hasonló apró kinövések, amelyek néha nagyon elterjednek, gennyes váladékot termelnek. A cimbalszegek kankó után szoktak felépni. Könnyen eltávolíthatók.

Hogyan lehet a nemi betegségek ellen védekezni?

Már maga az állam is igyekszik gátat vetni a nemi bajok terjedésének akkor, amikor elrendeli az utcai nők, a rossz hírű és a nyilvános házak hatósági és orvosi ellenőrzését. Ez azonban igen csekély védelmet nyújt, mert teljes ellenőrzés e téren szinte lehetetlen. Az egyénre hárul tehát, hogy önmagát védje.

Ezért ne együnk és ne igyunk más után ugyanazon eszközökkel, ne használjuk más ember fogkefét, borotvát, más után ne szíjjuk a pipát, avagy a cigaretta és ne engedjük, hogy gyermekeinket mások csókolgassák.

Kérdés, hogyan védekezzünk saját magunk a nemi bajok ellen.

1. Legelső, legfontosabb védekezés az *alkoholélvezet* kerülése. Nékám tanár szerint a nyilvános házakba az út a kocsmákon keresztül vezet. Alkohol hatása alatt a legnyugodtabb, a legkomolyabb ember is elveszti a fejét, az önuralmát. Az alkoholos fejben megszűnik minden kritika, rosszul működik a szellemi központ s ezért olyan dolgokat követünk el, amelyeket józan fejjel restelni, szégyelni fogunk. Alkohol hatása alatt erősebb a nemi inger, a nemi érintkezést túlságba viszik, magukat túlerőltetik. Alkoholos egyénnél okvetlenül sérülések, feldörzsölések, „szörvágások”-ok keletkeznek és máris be van oltva a vérbaj. Alkoholos, beszszelt egyén sem a nemi érintkezés előtt, sem azután sem törődik az alább leírandó óvintézkedésekkel s még azt a bajt sem hárította el, amit elháríthatott volna.

2. Ha csak holtbiztosak nem vagyunk a nő egészségéről, tisztaságáról, akkor minden nemi érintkezése előtt *be kell kenni a nemi szervet valami zsíradékkal.* Pl. bórvaselinnel, vagy egyszerű vazelinnel. Ennek óriási fontossága van, mert így a legritkább esetben történik feldörzsölés, „szörvágás”. *Feldörzsölés nélkül pedig nem lehet vérbajt kapni.* De még sokkal biztosabb dolog, ha a bekenésre használt kenőcs higanyt is tartalmaz. Közismert kitűnő kenőcs e célra a következő összeállítás: 33 gr calomel és 67 gr lanolin.

3. A nemi érintkezés után első dolog legyen *a vizelés, majd pedig a vízzel és szappannal való alapos mosakodás.* A vizeletsugár kimossa a húgycső végén lévő, a nyálkahártyákba még be nem hatolt kankóbacillusokat. Ami kankóbacillus pedig kívül van, az a szappanos víz hatása alatt rögtön és mind elpusztul.

Azonban egy dolog nem egészen biztos, hogy t. i. a vizeletsugár minden bacillust kisodort volna a húgycső végéből. Ezért a vizelés és a mosakodás után még 2 százalékos lápiszoldatból (fájdalmas) 2—3 cseppet szemcseppentőből be kell cseppenteni a húgycsőbe. A becseppentés úgy történik, hogy a cseppentőcsővecske végét $\frac{1}{2}$ —1 cm. mélyen bevezetjük a húgycsőbe és aztán cseppentjük be az oldatot.

Mivel a lápisz fájdalmas, azért más ezüstoldatokat szoktak használni, pl. albargint, protargolt, argyrolt, st. Készen is kapható direkt a nemi érintkezés céljaira gyártott és forgalomba hozott „prophylactol” nevű óvószer, amely 2 százalékos glicerines protargolt tartalmaz a megfelelő utasítással.

Főleg tengerészeknél végzett kísérletek igazolják, hogy amíg semmiféle óvintézkedést nem tettek, 23 százalék kapott nemi betegséget. Az óvintézkedések betartása után pedig csak fél százalék. Tehát amott 100 emberből 23 lett beteg, itt pedig 200 emberből csak 1 ember betegedett meg. Hogy az el nem szakadó kondon (koton) a legjobb és legbiztosabb óvószer, azt mondani sem kell.

Igen kevés ember ismeri a következő ravasz fertőzési módot: az illető egyén mind elvégezte a fenti óvintézkedéseket és mégis kankót kapott. Hogy lehet az? Azoknál fordul ez elő, akik az érintkezést ruhában végzik. A ruhájuk, rendszeren az alsónadrág azonban nedves lesz. A mosakodás stb. után erre nem is gondolnak és felhúzzák a ruhát. A nedves alsónadrág hozzáér a húgycső végéhez és kész a tripper. Erre a körülményre is nagyon figyelni kell.

Röviden tehát a védekezés menete a következő: a nemi érintkezés előtt kenőcs, utána vizelés, szappanos vízzel való mosakodás és becseppentés.

Dr. Kemény Gyula törzsorvos.